

זיקוקי אורות

חגי קמרט - מבט ספרותי על 33 משיריה של
אביבה גולן

חגי קמרט - סופר, משורר, מסאי. בוגר מדעי הרוח אוניברסיטה עברית
(ספרות, מקרא). חבר אגודת הסופרות והסופרים העברים בישראל.

אביבה גולן

אביבה נולדה בשנת 1957 בחולון, להוריה - שושנה, שורדת שואה מרומניה, ורפאל, שורד מאורעות תרפ"ט בחברון, ומתגוררת בעיר כל חייה. היא בוגרת לימודי סייעות לרפואת שיניים ועסקה במקצוע זה כ־25 שנה. סיימה בהצטיינות קורס עיצוב אופנה באורט וקורס איפור לקולנוע ולטלוויזיה באולפני גבעתיים.

בגיל 50 החלה לכתוב שירה ועד היום כתבה כ־1,000 שירים. חלק משיריה תורגמו לאנגלית, לרומנית ולאספרנטו. שיריה ראו אור ב־22 אנתולוגיות, בהן: "עורי שפת עבר" ו"עת לכל חפץ" ופורסמו באתרים ובכתבי עת נבחרים. שיריה מתכתבים עם המקורות וניכרים בהם אהבת האדם, הטבע והמולדת. וכן, שירי ריפוי.

כ־350 משיריה הולחנו והם מבוצעים על ידי זמרים ומקהלות בישראל ובעולם, ולאחדים משיריה גם הותאמה כוריאוגרפיה לריקודי עם. השיר "יש עוד אהבה בעולם" שכתבה, מושר בפי מקובלים בארץ ובעולם ומשודר בערוץ הקבלה. היא הוציאה חמישה אלבומים משיריה וכמה משירי הילדים שכתבה זיכו אותה במקומות הראשונים בפסטיבלים שונים. שירה "שיר מולדת" זיכה אותה בפרס ראשון בתערוכת יוצרים, שקיימו אגודת הסופרים העבריים ובית התנ"ך לציון כ"ט בנובמבר.

אביבה היא זוכת הפרס ע"ש מנפרד וינקלר, מטעם נשיא בוקובינה, הודות להשתתפותה באנתולוגיה הדו־לשונית "מולדת המשורר". לאביבה אוסף של 50 ציורי מחשב שיצרה התואמים לשיריה.

שירתה של אביבה מתנהלת בין עולם הפזמון והזמר לבין השירה הלירית־פואטית, כאשר בשני העולמות ישנם חומרים בסיסיים שמאפיינים אותה ומייחדים אותה.

חגי קמרט - אודות השיר "שפת השלום" מאת : אביבה גולן

שִׁפְת הַשְּׁלוֹם / אַבִּיבָה גוֹלָן
מְלִים, מְמִיסוֹת חוֹמוֹת קְפוּאוֹת
שִׁירָה, מְעִירָה צְלִילִים רְדוּמִים.
פְּקַחְתִּי אֶת עֵינַי מִדְּמְעוֹתַי הַמְּלוּחוֹת
הַבְּטַחְתִּי לַחֲזֵל שְׁלִי, לֹא עוֹד מְלַחְמוֹת.
אַדְמָה צְמֵאָה לְמִים, הַלֵּב לְחִמְצָן אֶהָבָה
כְּמוֹ מָטָר בַּמְדְּבָר, תִּפְצִיעַ הַתְּקוּנָה.
טְבוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, בְּקִדְשַׁת חַיֵּי אָדָם
מִשְׁפָּחָה אַחַת כְּלָנוּ, קֶשֶׁר דָּם.
לְקַצֵּב פְּעֵמוֹנֵי הַזְּמַן וְאוֹר הַנְּחֻמָּה
יִפְסְעוּ רְגְלֵינוּ בְּנִתְיָבֵי אַחֲוָה וְשִׁלוּה.
בֶּן יָקָר, מִי יִתֵּן בְּיָמֵינוּ עֵת רְצוֹן
בָּהּ תִּנְשָׂא שִׁפְת הַשְּׁלוֹם בְּהֵמוֹן.

לשיר קוראים "שפת השלום"

ואני שואל מה היא שפת השלום? האם לשלום שהוא מלה בשפה, יש שפה משל עצמה?
הבה ונראה זאת.

בית ראשון:

"מלים, ממיסות חומות קפואות

שינה, מעירה צלילים רדומים.

פקחתי את עיני מדמעותי המלוחות

הבטחתי לחיל שלי, לא עוד מלחמות,"

השיר מתחיל ומדבר על מילים ממיסות חומות קפואות.

על שירה שמעירה צלילים רדומים.

האם כוח המילים וכוח השירה הם שפת השלום? או אולי הם הכלים של השלום?

החידה טרם נפתרה.

נמשיך הלאה:

השורות הבאות מדברות על האדם עצמו על נפש האדם והתוצאה:

"פקחתי את עיני מדמעותי המלוחות

הבטחתי לחיל שלי, לא עוד מלחמות."

מה פירוש פקחתי את עיניי מדמעותיי המלוחות? או נכון יותר מדוע עיניי דמעו ומדוע דמעותיי היו מלוחות כל כך?
ובהמשך : הבטחתי לחייל שלי שלא יהיו עוד מלחמות.

כאן לדעתי טמונה התשובה מה היא שפת השלום.

והשפה היא מה שנובע משתי השורות הללו :

הרקע או געש הרגשות שממנו נובעת שפת השלום הוא בשניים :

א. אצל האם או הרעייה או כל אם בישראל.

ב. אצל החייל שהוא גם החייל של האמא שלו וגם של כל האמהות.

ההבטחה של האם שלא תהיינה עוד מלחמות נובעת מרצון פנימי מתפילת הלב החרישית במילות

הבקשה המתחננות, לא עוד!

או שירת הלב המעוררת את מיתרי הלב הרדומים כביכול, או הצלילים העיליים להישמע ולהתעורר

בבכי, כמובן

אלו ואלו הם המעוררים את הכמיהה לשלום מצד האזרחית אמא.

כלומר, שפת השלום היא חרישית. היא תוצאה של התפרצות רגשות, ייחול ותקוות. היא שפה אנרגטית של רגשות מתפרצים. הכלים שלה הם המילים והלחן.

המילים שבכוח זעקתן לשקט, לשלום יכולות להמיס חומות קפואות. קרי בצורות או בהשאלה החומות מחד גיסא, ומנגינה שיכולה לעורר צלילים שכאילו נרדמו ובעצם עד כה לא נשמעו, מאידך גיסא. (אגב אדם לא מסוגל לשמוע את כל גווני הצליל, היינו הצלילים העיליים אלו צלילים הנוספים לצליל היסוד והם לגביו בבחינת רדומים).

לחייל שאינו נמצא בעורף, אלא מול פני המלחמה יש תקווה בלב, שכל זה ייגמר עד כמה שיותר מהר ושהוא יחזור הביתה בשלום.

שפת השלום שלו אף היא רגשית שאינה מבוטאת במילים, אלא ברגשות המביעות תקוות של הלב. תקוות שכל זה ייפסק!

נסכם:

שפת השלום היא בלתי נראית היא גם לא מושמעת בקול. היא שפת הלב. היא אישית מאוד, וגם מאוד אנרגטית. ותוצאותיה הן: יכולת ההתבטאות של האדם במילה או בשירה היינו הכלים לבטא את שפת השלום הם העין הבוכה, המילה הממיסה חומה, השירה המעוררת צלילים רדומים. שפת השלום היא חרישית- התקווה שבלב.

בית שני

אֲדָמָה צְמָאָה לְמִים, הֵלֵב לְחֻמְצוֹן אֶהְבֶּה

כְּמוֹ מָטָר בְּמִדְבָּר, תִּפְצִיעַ הַתִּקְוָה.

טְבוּרוֹ שֶׁל עוֹלָם, בְּקִדְשֵׁי חַיֵּי אָדָם

מִשְׁפָּחָה אַחַת כְּלָנוּ, קֶשֶׁר דָּם.

בית שני מתחיל בדימויים :

אדם צמא לשלום כמו שאדמה צמאה למים כמו

הלב לתמריץ האהבה שהוא חמצן (סס החיים)

התקווה קיימת כל הזמן אך על "טמפרטורה נמוכה "

אך הרצון הוא שהיא תפציע באחת, כמו למשל קרן אור הפולחת את האפלה

או כמו שמתואר בשיר כמו גשם שמחייה באופן פתאומי את המדבר, (הרי הגשם לא שכיח

במדבר ומגיע רק לעיתים רחוקות)

וכאן היא אומרת משפטים אוניברסליים
העולם עומד על קדושת חיי אדם. היינו בלא קדושת החיים, אין טעם להיות
בעולם הזה. כי העולם הוא בשביל האדם.
כל אוכלוסיית העולם צריכה להרגיש עצמה כמשפחת העמים, כמשפחת האדם.
כולם משפחה אחת ואז אולי לא תהיינה עוד מלחמות.

הבית השלישי:

לְקַצֵּב פְּעֻמוֹנֵי הַזְּמַן וְאוֹר הַנְּחֻמָּה

יִפְסְעוּ רְגְלֵינוּ בְּנִתְיָבֵי אַחֲוָה וְשִׁלְוָה.

בֵּן זָקֵר, מִי יִתֵּן בְּיָמֵינוּ עֵת רְצוֹן

בָּהּ תִּנְשָׂא שְׂפַת הַשְּׁלוֹם בְּהֶמוֹן.

הבית השלישי מתאר מצב אפוקליפטי משהו.

פעמוני הזמן, משל לפעמונים המבשרים שמחה

והאור יהיה אור חם של ניחומים על מה שהיה עם תקווה

לעתיד טוב יותר.

וכאן משאלה לבן היקר, שתהיה שעת רצון היינו חלומותינו לשלום
יתגשמו, ושפת השלום המופנמת אצל כל אדם ואדם תצא לאור ותנשא
בכלל האוכלוסיה.

https://www.youtube.com/watch?v=TuQdg_JI-So

חגי קמרט- אודות השיר "זו הברכה" מאת : אביבה גולן

אני מביא כאן ניתוח שערכתי לשירה היפה של אביבה גולן שגם הולחן ומושר על ידי שלמה רון. קראו ותיהנו.

זו הברכה / אביבה גולן

הנה היא באה, זו הברכה, נולדה מבטן השמחה

נושאת זמרת הללויה, נובעת מבאר המשאקה.

רוח ערב לוטפת כנורי, שלהבת הנגון בלב שירי.

שם בים הרגשות, גלים של בשורות טובות.

לאור היר וסהר ער זורחת תקנה גדולה,

רנת הזמן בי מאירה חותם לוחב של אהבה.

הללויה לחיים, פניני צלילים, חלום של אוהבים.

גם בשמים צוהלים, כבוד פמלית המלאכים.

דגש לשיריה של אביבה גולן :

שירת ימי הביניים מתאפיינת בשיבוצים מקראיים. ראו למשל אבן גבירול או יהודה הלוי. המשורר כותב את משפט השיר ומשבץ לתוכו רמז או שיבוץ מקראי אשר מושך אותו הלאה לפסוק אחר או למלה אחרת וכן הלאה. זה יפה לעקוב דרך מחרוזת השיבוצים אחרי האסוציאציות של המשורר שהביאו אותו לכתיבה הזו. זה לא אפיין משורר אחד אלא היה מעין מוטו או קו מנחה מקובל אצל משוררי ימי הביניים.

למה אני אומר זאת, כי גם בשיריה של אביבה ניתן למצוא את האסוציאציות המקראיות אך בשינוי למשוררי ימי הביניים הכר האסוציאטיבי שלה רחב יותר. זאת מעין הערת אגב. ועכשיו לשיר :

בית ראשון

זו הַבְּרָכָה / אביבה גולן

הַנֵּה הִיא בָּאָה זֹו הַבְּרָכָה, נוֹלְדָה מִבֶּטֶן הַשְּׂמֵחָה

נוֹשֵׂאת זְמַרְת הַלְלוּיָהּ, נוֹבְעַת מִבְּאֵר הַמְּשֻׁאָלָה.

הברכה שבאה לא נולדת בצורה הטבעית הרגילה אלא באה

מתוך הבטן של השמחה.

זאת אומרת תרתי משמע :

- א. כמו שאנו אומרים שיר שיוצא מן הבטן היינו ספונטני ועם הרבה רגש
- ב. אומרים שבניתוח קיסרי היינו מתוך הבטן, יוצאים ילדים יפים נקיים בלא שום עווית
כך באה הברכה בלא שום עווית. נקיה יפה מבטן שכל מהותה הוא שמחה, כך היא בנויה.
אותה ברכה (שאגב איננו יודעים דבר על מהותה) נושאת זמרת הללויה היינו היא זו המביאה עמה את
השירה האלוהית – זמרת הללו – יה.
- הזמרה האלוהית עצמה שהברכה נושאת עמה, היא עצמה נובעת כמעייין המתגבר מבאר המשאלה.
היינו דימוי למעייין משאלות נובע.
- עד כאן תיאור ציורי של הגעת הברכה מבלי לומר מלה על מהותה של הברכה אלא על הצורה היינו מה
היא מביאה עמה.
- ניתן לדמיין כאן שני מעגלים אצל הברכה :
- המעגל הגדול של בטן השמחה ממנו נולדת הברכה
מעגל שני, באר המשאלה שממנו נובעת זמרת הללויה.

אסוציאציות תנ"כיות וכלליות

זו הברכה

דברים פרק לג

• פסוק א: וְזֹאת הַבְּרָכָה, אֲשֶׁר בְּרַךְ מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים--אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: לְפָנָי, מוֹתוֹ.

הנה היא באה

אסוציאציה לשיר של יוסי אלפנט

הנה היא באה האהבה

זמרת הללויה

תהילים פרק קד

• פסוק ל"ה: יִתְּמוּ חַטָּאִים מִן-הָאָרֶץ, וַיִּשְׁעִים עוֹד אֵינָם--בְּרָכִי נַפְשִׁי, אֶת-יְהוָה; הַלְלוּ-יָהּ.

צורה:

הבית שקול בימבים למעט שורה ראשונה שיש בה הברה אחת בלתי מוטעמת מיותרת

כדי שכל הבית יהיה שקול כדבעי יש להחסיר מהשורה הראשונה הברה אחת בלתי מוטעמת למשל

הִנֵּה הִיא בָּאָה, זו הַבְּרָכָה

הנה היא באה הברכה

(אגב בבתים הבאים אין הקפדה על משקל. דומה שהשירה נובעת מתוך המשוררת בקצב משלה וזה בסדר גמור).

בית שני

רוח ערב לוֹטְפֶת כְּנוֹרִי

שְׁלֵהֶבֶת הַנְּגוֹן בְּלֵב שִׁירִי.

שָׁם, בְּיָם הַרְגָּשׁוֹת

גְּלִים שֶׁל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת.

פירוש :

רוח ערב בדרך כלל זו רוח נעימה "רוח ביניים" שבין רוח הצהרים החמה לליל הקרירה או בין סערת היום כמעין

פסק זמן לקראת סערת הליל בחורף.

מכל מקום זו רוח האוהבים היושבים לאור ירח על הספסל בגן.

אותה רוח רומנטית מלטפת את הכינור שבהשאלה מיוחס ללב - מיתר הלב הוא מיתר הכינור. (למה? לידיעה

כללית כי הכינור יכול לצחוק ולבכות יותר מכל כלי נגינה אחר) לכן מיתר הלב או כינור הלב.

הלאה

על ידי ליטוף מיתרי הכינור מתעוררת שלהבת האהבה המלוכה על ידי הרוח והניגון המשובח רווי האהבה נוצר.

אולי זו התוצאה של הברכה אולי זו הברכה (זה לא נאמר מפורשות אך ניתן להבין זאת מהתוכן).
שם בים הרגשות. שם הוא מקום עלום, אך בכל זאת ספציפי. והיכן בים הרשות יכול להיות מקום כזה מיוחד ;
כנראה אי שם במצולה בעומק הרגשות משם מאותה מצולה בעומק הרגשות עולים גלים של בשורות טובות.
כאן יש לנו סגירת מעגל בין הכתוב בבית ראשון

” נוֹבַעַת מִבְּאֵר הַמְּשָׁאֵלָה”.

ל ” גְּלִים נֶשֶׁל בְּשׁוֹרוֹת טוֹבוֹת ”

וההשקה של זו לזו מבהירה לנו שבאר המשאלה

מציגה לנו אך ואך משאלות טובות (אף פעם לא רעות).

אסוציאציות :

כינור (מופיע לא אחת בתנ"ך גם אצל יובל אבי כל תופס כינור ועוגב בבראשית עד דוד

נעים זמירות ישראל שניגן בכינור).

בשורות טובות

ישעיהו פרק נב

• פסוק ז : מה-נאוו על-ההרים רגלי מבשר, משמיע שלום מבשר טוב--משמיע ישועה ; אמר לציון, מלך
אלהיך.

בית שלישי

לאור הנר וסתר ער

זורחת תקנה גדולה,

רנת הזמן בי מאירה

חזתם לזהב של אהבה.

תוכן

ישנה הקבלה בין שני מאורות מאור הנר הקטן לעומת מאור הירח הגדול, אלא ביחס הפוך

זה מקביל לבראשית פרק א

טז ויעש אלהים את-שני המארת הגדלים את-המאור הגדל לממשלת היום ואת-המאור הקטן לממשלת
הלילה.

בעוד שבתורה המאור הגדול = השמש והמאור הקטן = הירח

אצל אביבה המאור הקטן = נר אנלוגיה לשמש והמאור הגדול ירח בהיפוך לתורה ששם הוא השמש.

כאן גם הנר ער וגם הסהר ער. שניהם מאירים באורם. ברור שהנר יכבה בשלב מסוים והסהר לא יכבה. על הירח אומרים שהוא זורח, על הנר שהוא מאיר. אז גם אם האור הקטן של הנר יכבה, הירח ימשיך לזרוח.

ומכאן שהשורה השנייה נמשכת לקודמת לה. שכשם שהירח זורח כך תקווה גדולה תזרח. אותה תקווה מתקשרת שוב למשפטים שפגשנו קודם

” נִבְעַת מִבְּאֵר הַמְּשָׁאֵלָה ”

ל”גַּלִּים שֶׁל בְּשׂוֹרוֹת טוֹבוֹת ”

ולכך נוסיף את

זֹרַחַת תִּקְוָה גְּדוֹלָה,

ובהמשך:

רֵנַת הַזְּמַן בִּי מְאִירָה

חוֹתֶם לוֹהֵב שֶׁל אֶהְבָּה.

מישור אחר הוא מישור הזמן, מישור בלתי תלוי ברצון או ברגש.

הוא פועל מכוח עצמו. הדוברת מקווה לראות במישור הזה את השירה שלה נמשכת לאורכו ואותה רינה מאירה מעין חותמת בוערת באש האהבה.

(כדי לסבר את העין נאמר כך : אם לא הייתה רינה בזמן החותם היה נשאר כבוי והאהבה שנמצאת בו

הייתה גם היא כבויה או בלתי שמישה)

בית אחרון

הַלְלוּיָהּ לַחַיִּים

פְּנִינֵי צְלִילִים, חֵלוֹם שֶׁל אוֹהֲבִים.

גַּם בְּשָׁמַיִם צוֹהֲלִים

כְּבוֹד פְּמִלִּית הַמְּלֹאכִים.

המשוררת חוזרת לנאמר בפתח של השיר

הללו – יה. ומבקשת שהללו יה תהיה לחיים.

פניני צלילים הכוונה לא לדיסוננס (צריבה חוסר הרמוניה בצלילים) אלא לצלילים נקיים ברורים יפים

ונעימים כפנינים.

וכאן השקה בין ארץ לשמים בין תחתית לעליון. כשם שבארץ האוהבים חולמים אהבה טוהר וזוך, כך

בשמיים צוהלים פמליית המלאכים.

אסוציאציה

הללויה לחיים

בתורה נאמר בדברים על הברכה והחיים כך :

דברים פרק ל

• פסוק י"ט : הַעֲדֹתַי בְּכֶם הַיּוֹם, אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ--הַחַיִּים וְהַמְּוֹת נָתַתִּי לְפָנֶיךָ, הַבְּרָכָה וְהַקְּלָלָה ;

וּבַחֲרֹתַי, בְּחַיִּים--לְמַעַן תִּחְיֶה, אַתָּה וְזַרְעֶךָ.

• סיכום :

• השיר הוא שיר הלל לתקווה, לאופטימיות, לחיים ולטוב שבהם.

• הברכה במפורש לא מוזכרת אך נובעת מתוך השורות המדברות ושרות אותה. ישנו ניסיון להסביר מניין

נובעת הברכה המיוחדת הזו ולאן היא מוליכה. ברור שהאופטימיות, התקווה, הבשורות הטובות הם

משאלת כל אדם וגם משאלת שירה של אביבה.

להלן הקישור להאזנה לשיר "זו הברכה" ביוטיוב :

<https://www.youtube.com/watch?v=Qjb7abHyVs>

חגי קמרט- אודות השיר "פעמוני תקווה" מאת : אביבה גולן

פְּעֻמוֹנֵי תִקְוָה / אַבִּיבָה גוֹלָן

לְהַצְמִיחַ לֵב אוֹהֵב
מִשְׁמֻמּוֹן כּוֹאֵב,
טל הַנְּחֻמָּה
מִמְּלַח הַדְּמָעָה.

לֹא תִירָא מִחַץ שִׁטְנָה
לֹא מֵאִפְּל כְּפוֹר,
הֵעִז לְדָלוֹת פְּנִינָה
מִיָּם סוֹעֵר אֶפֶר.

לְהַדִּיר צַעֲדֵךְ מִשְׁדָּה דְרָדָר
לְזָרוֹת דְּבִשׁ עַל הַמָּר.
לְתַבֵּל יוֹמֶךָ בְּאַהֲבַת עוֹלָם,
לְהֶאֱמִין, הַדְרָךְ הִיא מְרָקִים.

לְזָרִים עִם הַרוּחַ הַטּוֹבָה
לְהַקְשִׁיב לְפְעֻמוֹנֵי תִקְוָה,
לְחַבֵּק בְּשִׁיר עַד אוֹר יְהִל
לְהוֹדוֹת לְשִׁבְחָה לְהַלֵּל.

הכותרת :

פְּעֻמוֹנֵי תִקְוָה

למי מצלצלים הפעמונים בשירה של אביבה? לא לפסימיסטים
לא לעצובי הרוח אלא דווקא לאופטימיים שiodעים להתגבר על
הדכי והצרה ופותחים פתח אשנב לתקווה. להם יצללו הפעמונים שבשיר.
אמרנו שיר : מקסימום רעיונות מינימום מילים :

בית ראשון :

לְהִצְמִיחַ לֵב אוֹהֵב

מְשֻׁמָּוֶן כּוֹאֵב,

טל הַנְּחֻמָּה

מְמַלֵּחַ הַדְּמָעָה.

בית ראשון

הבית הראשון מתקשר יפה לכותרת השיר. כאשר אדם נמצא בריקנות מסוימת בשיממון שמעיק עליו
במצב כזה, להצמיח לב אוהב זה ממש לא קל. בדיוק כמו שלא קל לראות בטל של נחמה הנברא מדמעה
מלוחה הזורמת על לחי עגומה.

אלו בהחלט דברים הדורשים עוצמת נפש ועוז מצד האדם והאישיות לא תמיד בנויה לכך.

אך זה סודם של פעמוני התקווה : לתת לאדם את הכוח להתגבר על השיממון, על הריק, על הכאב והצער. לדעת לצאת מהם אל האור הגדול אל החיים היפים.

בית שני

לא תִּירָא מִחַץ שְׁטָנָה

לא מֵאֶפֶל כְּפֹר,

הֵעֹז לְדָלוֹת פְּנִינָה

מִיָּם סוֹעֵר אֶפֶר.

פעמוני התקווה הם אלו שיצלצלו באוזניך ויזכירו לך שאין מה לחשוש.

אין מה לפחד להתקדם הלאה במסלול החיים היפים. נכון, ישנן מהמורות בדרך. מוקשים,

מפגעים, אך פעמוני התקווה יזכירו לך לא לפחד. לא מחץ של שטנה (מלשון שטן), לא מחשכה קרה

מפחדיה משהו.

שיש לך העוז לצלול בתוך כל החשכה הזאת ולדלות פנינה אחת זוהרת. פנינה אחת זוהרת מתוך

גלי הים הסוער של הרגשות של החיים האפורים הריקנים, המשעממים.

הים האפור הוא שילוב של סער ימי ואופל ליל.

בית שלישי

לְהַדִּיר צַעֲדָךְ מִשְׂדֵּה דֶרֶךְ
לְזָרוֹת דְּבַשׁ עַל הַמֶּר.
לְתֵבֵל יוֹמֶךָ בְּאַהֲבַת עוֹלָם,
לְהֶאֱמִין, הַדֶּרֶךְ הִיא מְרָקָם.

עתה הדוברת מציעה את הצעתה לאותו אדם שעשה את הצעד המתבקש אל האור, אל החיובי, בדרכם של פעמוני התקווה המנחים המצלצלים לו את הדרך.

יש להימנע מלהיכנס לשדה קוצים. היינו לעקוף מהמורות לעקוף מלכודות חיים רעות, להפנות עורף לרע.

ובכל זאת אם באה הרעה ותוקפת את האדם נגד רצונו נגד יכולתו, פשוט כי זה קורה אז להיות מספיק חכם כדי להמתיק את המר. זאת אומרת למצוא את הטוב שבתוך הרע.

ואגב, זה מרשם יפה מאוד לחיים " בכל רע יש גם טוב אנא חפש את הטוב ותלה תקוותך בו. או אז פעמוני התקווה יצלצלו לך את דרכך היפה.

עצה נוספת :

קח את האהבה שקיימת בעולם (אגב בלי קשר לפי דעתי העולם לא היה יכול להתקיים רגע אחד אם לא הייתה בו אהבה) ותבל בה (כמו הייתה תבלין מתוק וטוב) את יומך.
עליך להאמין שהדרך שבה אתה הולך היא מרקם. לכאורה נראית המילה מרקם כמילה מאולצת לחרוז ואמנם כך ראיתיה מלכתחילה אך אם משייכים אותה לרוח השיר, אפשר להבין שהכוונה היא למרקם של כל הדברים הטובים שבחיי אדם. מרקם של אהבה, של נתינה, של טוב לב, של עזרה לזולת, של אושר ומתק חיים.

בית רביעי

לְזָרִם עִם הָרוּחַ הַטּוֹבָה
לְהַקְשִׁיב לְפַעֲמוֹנֵי תַקְוָה,
לְחַבֵּק בְּשִׁיר עַד אֹרֶז יָהֵל
לְהוֹדוֹת לְשֶׁבַח לְהַלֵּל.

כאן חוזרת ומדגישה המשוררת שעל האדם לדעת לזרום עם הדברים הטובים, עם החיים היפים, להקשיב לפעמוני תקווה.

(מאחר ושם השיר פעמוני תקווה כותרת שמלווה את כל השיר הייתי משנה את השורה הזאת למשל ל: "לדרוך פעמי תקווה" (פעמי = צעדי, מזכיר את פעמוני וכך נמנעתי מלחזור על מה שכתבתי בכותרת).

כאן מופיעה שורה שהיא מעין שיר הלל למהות השיר. שרצוי לחבק חיים כהים קשים אפלים בשיר עד שאור יהל או ימחק את הכתמים השחורים או את הצרות או את הדיכאונות. להודות לשבח להלל השאלה למי? זאת המשוררת משאירה לכל אחד מהקוראים אם לאלוהים, אם לטבע, אם לאדם, אם מה שאני חושב שמתאים ביותר לפעמוני התקווה.

מבחינת הצורה:

החרוז הוא חרוז טוב בית ראשון אא בב בית שני אב אב בית שלישי אא בב בית רביעי אא בב מטפורות הצמחת לב כמו צמח. חץ שטנה כמו חץ השטן להדיר דרדר, כמו לשון נופל על לשון. מכל מקום יפה. דבש על המר מעורר אסוציאציה ל "על הדבש ועל העוקץ".

<https://www.youtube.com/watch?v=zrtmg5S-10k>

חגי קמרט- אודות השיר "הללי" מאת : אביבה גולן

הִלְלִי / אַבִּיבָה גוֹלָן

זְמַרִי

עַת מִשֵּׁב הַרוּחַ בְּךָ

נוֹשֵׂא נִגּוֹן וְשִׁיר.

הִלְלִי

עַת נִיצוֹץ שְׁלֵהֶבֶת בְּךָ

אֵף כִּי בַחוּץ סָגְרִיר.

זְרַמִּי

עַת חִיּוֹת פּוֹעִים בְּךָ

מֵעֵין הַנְּעוּרִים.

פְּזִזִי

עַת קְלוֹת רְגֵלֶיךָ

עִם רֵנֶת הַצְּפָרִים.

הוֹדִי

עַת הַשָּׁמֶשׁ בְּךָ

קוֹרֶנֶת אֶהְבָּה.

זְמַרִי

מִשְׁאַלוֹת לְבִיךָ

בְּעִז וּבְבִטְחָה.

הִלְלִי

" בְּצִלְצְלִי שְׁמַע "

קוֹל הַנְּשָׁמָה.

שיר יפה של אביבה גולן שניתן לשמוע אותו ביוטיוב מולחן על ידי שושיה בארי-דותן, ומושר בפי הזמרת אורלי ורדי.

הללי

זְמַרְי עֵת מִשָּׁב הָרוּחַ בָּךְ נוֹשָׂא נֶגוֹן וְשִׁיר / הֶלְלִי עֵת נִיצוֹץ שְׁלֵהֶבֶת בָּךְ אֶף כִּי בַחוּץ סָגְרִיר / זְרַמִּי עֵת חַיּוֹת פּוֹעֵם בָּךְ מֵעֵן הַנְּעוּרִים / פְּזִיזִי עֵת קִלּוֹת רַגְלֶיךָ עִם רֵנֵת הַצִּפְּרִים / הוֹדִי עֵת הַשְּׁמֶשׁ בָּךְ קוֹרְנֵת אֶהְבָּה / זְמַרְי מִשְׁאַלּוֹת לְבָבְךָ בְּעִזּוֹ וּבְבִטְחָה / הֶלְלִי "בְּצִלְצְלֵי שְׂמֵע" קוֹל הַנְּשֻׁמָּה.

כללי: השיר יכול להיות טוב לכל משורר או משוררת אם כי נדמה לי שהכוונה כאן למשוררת עצמה. כי כל הדרכים מובילות אביבה. כרגיל כמו שירים אחרים שפגשתי גם שיר זה משדר אופטימיות שמחה והמבט תמיד מופנה קדימה אף פעם לא לאחור. אפילו בימי סגריר אפשר למצוא את הניצוץ המאיר, את השלהבת המיוחדת.

הכותרת: הללי המילה הללי מזכירה את מחרוזת שירי הללויה מתהילים אלא ששם הפנייה היא דתית פרופר. היינו להלל את ה' ואילו בשירה של אביבה ההילול הוא לאו דווקא לאלוהי השמיים אלא לבריאה במהותה במקרו ולאדם במיקרו. הללי נכתב בציווי היינו דרישה להלל או בקשה להלל.

השאלות ששואל עצמו הקורא הן למה ומדוע. התשובה ניתנת בבתי השיר. הקריאה הראשונה אליה
שהיא תזמר מתי? באותו רגע של השראה. והיא מסבירה מה זו השראה: כאשר משב רוח תרתי
משמע גם רוח הנפש וגם האווירה השורה סביבה. שני אלו חוברים יחדיו לכדי השראה או התנשאות
רוחנית שיכולה להוליד שיר. ואז היא נדרשת לא לאבד את המומנטום ולזמר. עתה היא נקראת
להלל, זאת אומרת להכניס תכני הילולה לשיר וזאת כאשר היא מרגישה בניצוץ שלהבת. היינו
בהברקה של הרגע למרות שסביבה הבלי העולם הזה, המחשך על כל השגרה הלא תמיד נעימה כל
אלו מבטאת מלה אחת: סגריר!

שלושת הבתים שלהלן או שלושת צמדי השורות 3 X3 מדברים כבר על דרך התנהגות שהיא
מתבקשת לנקוט בה זאת לאחר שהיא כבר שרה, הייתה לה השראה וגילתה את הניצוץ- השלהבת.
היא מתבקשת לזרום הלאה עם השיר, לנצל את מעיין השפע הזורם בה של המילים של השירה.
וכאשר היא מצליחה בכך, שלא תהסס לפזז, לשמוח בפרי עמלה. הרגליים נעשות קלות עתה לאור
ההצלחה וקל לפזז ולשמוח כמו הציפורים המפזזות בלא הרף על ענף של עץ. עם זאת יש להודות על
המתנה הזאת עת החום שבלב שופע אהבה כזאת שמאפשרת להוציא את השיר והזמר לאווירו של
עולם. ועתה היא חוזרת למילות הפתיחה של השיר: זמרי ו-הללי מעין סגירת מעגל בין הרישא
לסיפא, מיזוג בין שניהם.

היא מבקשת שוב ממנה לזמר ולשיר את משאלות הלב. היינו את המאוויים, את הרשמים, את החוויות. את כל אוצר המילים שהתאספו בה ורוצות לצאת בחיבור שירי מסוים אך היא מתבקשת לא להסס, לא לחשוש אלא להוציא החוצה את השירים. את הדברים בעוז ובביטחון וה-הללויה הסופית מתקשרת איך לא, לתהילים קנ ה הללויה בְּצִלְצְלֵי-שְׁמַע; הַלְלוּהוּ, בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה. ו כל הַנְּשָׁמָה, תְהִלֵּל יְהוָה: הַלְלוּ-יְהוָה. הללי בצלצלי שמע היינו במצלתיים שקולן נשמע למרחוק אך הכי בהם עם כוחות נפש חזקים עם כל הנשמה.

מבחינת הצורה: השיר בנוי במילת פתיחה ואחריה שתי שורות המפרטים את מילת הכותרת וכך יש לנו שבעה צמדי בתים. שבע הוא להזכיר מספר טיפולוגי ביהדות אופייני גם לספר בראשית. שורות הכותרת מתחרזות בין לבין עצמן. זמרי, הללי, זרמי, פזזי, הודי, זמרי, הללי. מעין מסגרת של זמרי הללי של פתיחה וסיום ובין לבין: זרמי, פזזי, הודי. היינו דרישות אחרות. שורות א בכל צמדי שורות מתחרזות בין לבין עצמן כך: בד, בד, רגליך, בד, לבד.

הקישור ליוטיוב לשיר המולחן: "הללי" - מילים: אביבה גולן. ביצוע: אורלי ורדי. לחן: שושיה בארי-

דותן. עיבוד מוזיקלי: עופר המרמן. הוקלט באולפני SPS

<https://www.youtube.com/watch?v=K5WOnbwYcXI>

חגי קמרט - אודות השיר "ראש השנה" מאת : אביבה גולן

ראש השנה / אביבה גולן

מן היס הפתוח

מפיקת הרוח

על גלי הזֶהב

נושאת נגון של סתו.

שירה חגיגית מתלבשת עלינו

מתקשטים הצלילים פעמוני ערבים

הגפנים בורקות אלינו,

הבה נשיק עוד כוסית לחיים.

שנה חדשה פורשת כפיה

עסיס רמונים מסמיק לחיים,

דבש נגר ומתיק ימיה

של ארצנו בחסדי שמים.

בית ראשון

יש משמעות לצירוף: ים פתוח שהרי יכולה הייתה לכתוב המשוררת סתם ים!

אך לא!

לא סתם ים, אלא: ים פתוח

היינו הדדיות. גם הים משלח גליו בפתיחות יתירה

וגם מזמין אליו, כל מי שרוצה לבוא הוא פתוח לרווחה!

עכשיו שהים פתוח, הרוח יכולה לנשוב מעליו בבטחה

וזו לא רוח חורפית סוערת אלא רוח שקטה מפייסת סולחת

מבשרת טוב.

על מה?

היא שטה על פני גלים זהובים, מאור שמש סתווית.

כלומר שמש רכה נעימה לא חמה מדי אלא

שמש הסתיו הנוגה הצובעת את גלי הים בזהוב

בעיקר לעת ערביים.

ומה כל הבשורה מהמכלול והצירוף הזה של ים רוח ושמש?

ניגון!

לא סתם ניגון אלא ניגון של סתיו

וסתיו מבשר, (כמו החצב), מבשר את בואה של השנה החדשה.

ומניין היא באה אלינו ?

מן המערב, מן הים. מערב כמו ערב כמו שעת ערביים שהשמש

צובעת את גלי הים בזהוב.

בית שני :

ניגון הסתיו לא מסתיים עם אדוות הגלים בחוף, אלא

נוסק הלאה בשמיים ומגיע אל כל בית ומבשר את השנה החדשה

בניגון המיוחד שלה, ניגון חגיגי סתווי של חג ראש השנה הבאה עלינו לטובה.

צלילים מתקשטים כאילו לכבוד השנה וקולם כפעמונים המזכירים גם פעמי ערביים, ההולכים וקרבים. (מתקשר לבית ראשון המדבר על זהוב המים שקורה לעת שקיעת שמש ערביים).

למה הגפנים בורקות?

שוב בשל זהוב השמש שקרני בין הערביים מאירים אותם בזהוב.

כוס נשיק לחיים לשנה החדשה.

והנה בית אחרון אומר מפורשות מה שקודמיו אמרו,

השנה החדשה כבר בפתח וכבר פורשת כפיה כמו הים

הפתוח שהביא אותה אל מחוזותינו עם הרוח והשמש הסתווית.

רימון שאוכלים בראש השנה הוא אדום והלחיים מסמיקות כרימון, היינו נעשות בריאות לקראת

השנה החדשה.

הדבש סמל למתיקות כמו שנה מתוקה וטובה ניגר,

והוא אשר מקווים אנו ימתיק את ימיה של השנה החדשה הבאה אלינו לטובה, ימי ארצנו כאן שיהיו

טובים בלא מלחמות אלא בשלום.

וכאן משהו תיאולוגי שבלעדיו כנראה אי אפשר, "בחסדי שמיים", כמו
שאומר שטיסל, "חסדי השם".

קישור ליוטיוב להאזנה לשיר "ראש השנה", מילים : אביבה גולן. לחן וביצוע : שושיה בארי-דותן.
עיבוד מוזיקלי : עופר המרמן. הוקלט באולפני SPS

<https://www.youtube.com/watch?v=gef1PvTBQwk>

חגי קמרט- אודות השיר "זר נרקיסים" מאת : אביבה גולן

זר נַרְקִיסִים / אביבה גולן
עם בוא הסתו, אשוב אליך
זר נַרְקִיסִים לְבָבִי אָבִיא לְךָ שִׁי.
בֵּיתֶךָ יוֹאֵר בְּאוֹר הָאֶהָבָה כְּשֶׁתִּי עֵינֶיךָ
וְזָמַר חֵג אֶז יִתְנַגֵּן לוֹ עַד בְּלִי דִי.
שְׁלוֹם לְךָ אֶרֶץ אֶהוּבָה, שׁוֹפֵעַת שְׁמֶשׁ
נְכוֹנוֹ לְךָ יָמִים שֶׁל חֶסֶד וְזִרְיחוֹת.
בְּכֹל מַצָּב, בְּרוֹן וּבְרָגֶשׁ
נְשִׁירָה לְחַיֶּיךָ, פְּרָחִי מְנַגֵּנוֹת.
אֶז יִתְרוֹנֵן קוֹל הַשׁוֹפָר בְּחוּצוֹת
יִלְבָּשׁוּ לָבָן יְמֵי הַסְּלִיחוֹת
וְכֹל הַבְּקָשׁוֹת, תִּפְתַּחְנָה דְּרָכִים
אֶל שַׁעֲרֵי הַרְחָמִים.

השיר פותח במשפט :

עם בוא הסֵתוֹ, אָשוב אֵלַיךְ

משפט רב עוצמה ומשמעות. הנה

בסתיו יש תמיד משהו נוגה משהו שיש בו אם אפשר לומר

בצורה אקסימורונית "העצבות השמחה" יש איזו עדנה בתוגה הזאת

של הסתיו והעדנה הזו היא הרומנטיות שבסתיו.

הישר בניגוד לשיר השירים האסוציאטיבי המדבר על הסתיו שחלף ועבר,

אצל אביבה הסתיו הוא רצוי. הוא רצוי בפן הרומנטי שבו,

בכר הנרחב הפתוח לאהבה. ולכן עם בוא הסתיו הוא שב אליה. עצם השיבה שלו מראה שעד כה

הלך ולא בא. לא בחורף לא באביב ולא בקיץ.

דווקא הסתיו הנוגה העצוב, דווקא הוא קורא לו לשוב אליה.

ראו כמה עוצמה, יופי, אהבה וסיפור קטן נמצאים בתוך שורה אחת.

הוא היה אתה פעם, הוא הלך ממנה בכל העונות של השנה, הוא לא בא אליה מסיבות שלו.

אך הסתיו הוא שהשפיע על רוחו לחזור אליה.

קיימת גם אסוציאציה ברורה לשירו של אבן גבירול , משורר ימי הביניים בשירו הידוע "כתב סתיו" בו ממשיל המשורר את השמיים והאדמה ליחסים שבין גבר ואישה. הנה גם רמז לאהבה שבשיר של אביבה, האהוב יבוא וזר נרקיסים בידו כשי.

זֶר נִרְקִיסִים לְבָבִי אָבִיא לְךָ שִׁי.

הנרקיס ידוע כמלך הביצה. הביצה ידועה כמבאישה בריח לא טוב וריקבון, ואלו הנרקיס מריח טוב והוא כמלך בביצה. הסמליות בשיר היא שהאהוב שהלך (והליכה שלו הייתה כנראה לא חיובית, הייתה מעין סמל לביצה), שב עכשיו כמלך. כמלך המריח טוב המבשר אהבה.

הקשר האסוציאטיבי הוא גם לשיר השירים בו הנרקיס מכונה שושנת העמקים לדעת הרבה מפרשים הנרקיס הוא השם החופף, הסינונים של שושנת העמקים.

מעבר לכך במיתולוגיה היוונית מסופרת אגדה על עלם יפה בשם נרקיסוס שהתאהב בדמותו הנשקפת מן המים. מרוב שהתבונן הוא מת מרעב וצמא והאלים הפכו אותו לפרח הנרקיס היינו הנרקיס מסמל את הגבר.

הערת ביניים :

ברור שהאהוב והנאהבת הם דימוי לארץ האהובה ולאובה. אך ההפתעה הזאת תתברר בהמשך השיר.

כתוצאה מבוא האהוב עם הנרקיס המריח טוב והמאיר חשכה, ביתה היינו כל תכולת היותה יואר
באורה של אהבה הנשקפת תמיד מעיניה .

אותה אהבה השורה עכשיו בחדר היא כר טוב ומתאים לרננה ולשיר,
ואמנם זמר חגיגי יתנגן לו לכבודה ולכבודו בלא סוף בלא די. כמו הייתה אומרת עד כלות...

עכשיו מגיעה ההפתעה של השיר או הפואנטה הפנימית. מתברר לקורא
שהיא זו בעצם הארץ האהובה.

בניגוד לספר " זעקי לך ארץ אהובה" אצל אביה הקריאה היא לשלום היינו לרגיעה לשמחה שתשרור
בארץ האהובה, ארץ השופעת שמש קרי אור חזק וגדול. התקווה לשנה החדשה היא ימים של חסד
וזריחות תמידיים בכל מצב בשירה הנובעת מן הרגש היינו מן הלב. כלומר אם נסכם יצא לנו: שירת
האהבה לארץ באופטימיות מלאה .

פרחי מנגינות מזכיר פרחי טייס או פרחי אביב או כל משהו שהוא צעיר ורענן כמו שאנו אומרים
בהגדה של פסח נשירה לך שיר חדש כך בשיר של אביבה פרחי מנגינות אלו מנגינות חדשות כמו
שנולדו עכשיו צעירות ויפות.

ועכשיו פואנטה שניה בשיר אף היא יפה כקודמתה. עכשיו שאנו יודעים שמדובר בארץ ובאוהביה מתברר לנו שהסתיו שנאמר ברישא של השיר או בפתח שלו הוא תקופת החגים ראש השנה כי רק בראש השנה יישמע קול השופר בחוצותינו. אנשים אשר ילכו בחוצות העיר ילבשו לבן כסמל לטוהר ניקיון חג ומועד ושנה לבנה היינו כולה שמחה ובהירה.

וכאן מגיעים אל הסיום שהוא בעצם בקשה או תקווה או כמיהה לכך שימי הסליחות וכל הבקשות שהופנו מידי האדם אל ארובות השמים אכן ינסקו מעלה. יפתחו שערי רחמים ותקווה וילכו בדרכים המובילות אל האור. היינו שערי רחמים יפתחו והמחילה תזרום מלמעלה מטה חזרה בהיזון חוזר אל האדם.

יופי אביבה שיר יפה מאוד.

<https://www.youtube.com/watch?v=fWE8j0wGhI>

חגי קמרט- אודות השיר "ערב מזדמן" מאת : אביבה גולן

עָרַב מְזַדְמָן / אביבה גולן
עָרַב מְזַדְמָן טוֹמֵן סִימֵן
בְּסִפִּינַת הַזְמָן.
חִידוֹת צְפוֹת עַל פְּנֵי יָם.
גַּל גוֹלֵשׁ אֶל חוֹף בּוֹדֵד
קוֹצֵף, וּמְחַדָּשׁ נוֹדֵד.
רְחוֹף עֵנָן, מִשָּׁב רַעְעָן
מְדַלְגֵת עוֹד שְׁעַת מְבַחֵן.
אֲנַפָּה אֲצִילָה נוֹתְרָה
בְּטַבוֹר הַסְעָרָה,
בְּדַמָּה פְּרוּעָה פּוֹרֶשֶׁת כְּנַפֵּיהָ
אֶל מְרַחְבֵי יַעוּדָה.
וְאִין יוֹתֵר יָפָה מְלַחֲבִיט בַּמַּחֲזָה,
בְּעוֹד מָסַךְ הַיּוֹם מִתְקַפֵּל וְנִעְלָם כְּעַרְפֵּל.

הכותרת :

יום גווע וערב נולד, ושוב ערב גווע ולילה נולד, וכן הלאה במעגל היממות והשנים. אך יש וקורה שערב מזדמן.

היינו לא שאני או את הזמנו אותו, אלא הוא הזמין את עצמו. הביא את עצמו כיישות מטפורית מסוימת, למען מטרה מסוימת. וזה פירושו של ערב מזדמן.

המשמעות או השורה התחתונה היא שלא הדוברת בשיר הזמינה את הערב הזה, אלא הוא זימן את עצמו בשבילה.

זה עדין וזה יפה .

לשיר עצמו :

עֶרֶב מְזַדְמָן טוֹמָן סִימָן

בְּסִפִּינַת הַזְמָן.

ערב לא סתם מזדמן כי מתחשק לו, אלא הוא בא למטרה מסוימת. ואמנם הוא כאילו משאיר חותם משלו, (סימן) בספינת הזמן.

היינו במישור האין סופי של הזמן, עליו כאילו שטה ספינה.

חשוב להסביר שהספינה היא מעין תיבה סגורה מכל צדדיה השטה על פני ים הזמן האינסופי, ובספינה הזאת נמצאת הדוברת והסימן שהזמן משאיר הוא החותם המיוחד, שיכול להיות אווירה מיוחדת, או משב רוח מסוים, היוצר משהו במנוע הנפש. מכל מקום הייתי מרחיק לכת כדי לסבר את העין ולומר שהחותם הוא מעין התפשטות הגשמיות שקורה לדוברת, ברגע מסוים שהוא החותם של הזמן.

חִידוֹת צְפוֹת עַל פְּנֵי יָם

גַּל גּוֹלֵשׁ אֶל חוֹף בּוֹדֵד

קוֹצֵף, וּמְחַדֵּשׁ נוֹדֵד.

אם אנו מדמים את הזמן לספינה על פני גלי ים,

אז האסוציאציה מובילה את המשוררת להמשיך עם ים הזמן. ואכן הספינה המתקדמת בים מסמלת את זמן העתיד והעבר כאחד. מה שהיה לרגע עתיד הופך בעוד רגע לעבר וזו היא חידת הזמן. שאף פעם אנו לא יודעים מה צופן לה ים הזמן, לספינה הזאת. אולי תעלה על שרטון? אולי סערה תפקוד את הים? אלו חידות שרק העבר יכול להצביע על פתרון.

וישנו הבט נוסף לתיאור שהוא אמביוולנטי לשיר, חידות בהגייה ובצליל מזכירות את המילה אדוות. האדוות הן בקצף לבן. וכאן אפשר לעקוב אחר האסוציאציות שהביאו את המשוררת לכתוב את ההמשך.

חידות, היינו אדוות צפות על פני גלי הים לקראת בואם אל חוף מבטחים. תיאור יפה של גלי הזמן מול גלי הים, מול גלי החום העוברים בגוף האדם.

גל בודד כמו חוף בודד. היינו; בודד מתחבר אל בודד. הגל הבודד הזה גולש אל החוף הבודד. הוא קוצף תרתי משמע: באדווה כמובן, וכן בכעס על שהוא לא יכול להישאר על החוף, כי הוא מיד מוחזר חזרה אל הים. היינו מתחיל שוב את מסכת חיי נדודיו, בהתמזגו עם מי הים והפיכת נוזליו לחלק אינטגרלי מהים ותהפוכותיו.

עד כאן יש תיאור יפה של איתני הטבע. אנו יודעים שהכל מטפורי וסימבולי אך טרם נאמר לנו מה? מי? ואיך?

זו טכניקה שירית יפה למתוח את הקורא ולרצות ממנו להמשיך הלאה בשיר כדי לגלות מה המשוררת התכוונה לומר:

הלאה:

רְחוֹף עֵנָן, מְשֻׁב רְעָנָן

מְדַלְגֶת עוֹד שְׁעַת מְבָחָן.

אֲנִפָּה אֲצִילָה נוֹתְרָה

בְּטַבוֹר הַסְּעֵרָה,

כאן בטבורו של השיר, המשוררת מגלה לנו את צופן השיר. "מדלגת עוד שעת מבחן" היינו כל החידות האלו היו לה כמו אבן בוחן לחיים או למעשים. מעין שעת מבחן וחשבון הנפש. הנה עוד ריחוף של ענן כמו ריחוף הספינה על גלי הזמן, עוד משב רוח רענן והמשוררת מדלגת מעל עוד משוכה (כמו אסתר שחמורוב בשעתה), מנצחת עוד חידה, עוד משוכה, עוד שלב.

והיא, המשוררת כמו אנפה אצילה עומדת לה באמצע הסערה. עכשיו אנו מבינים שהכוונה לציפור הנפש, העומדת לה נבוכה או מיושבת כבר בדעתה (נתון להחלטת הקורא), בים הסערה, סערת רגשות כמובן וסערת מחשבות כמובן.

בְּדַמָּה פְּרוּעָה פּוֹרֶשֶׁת כְּנַפֶּיהָ

אֶל מְרַחְבֵי יְעוּדָה.

וְאִין יוֹתֵר יָפָה

מִלְּהַבֵּיט בַּמַּחְזָה,

בְּעוֹד מְסֻדָּה הַיּוֹם מִתְקַפֵּל

וְנִעְלָם כְּעָרְפֶּל.

דממה פרועה - יופי של אוקסימורון

המשוררת שהיא כאנפה ורודה ויפה, העומדת במרכז העצבים של קבלת ההחלטות או יישוב הדעת והנפש, בתוך זעקה של הדממה הזאת, שהרי מבחוץ הכול דומם אך בקרבה הסערה גועשת, בתוך כל הדממה הפרועה הזאת היא פורשת כנפיה ועפה לה אל מקום המטרה שהיא כנראה מכוונת אליו. יותר מזה, יודעת בוודאות שהוא, הוא יעודה.

ועכשיו שגילתה לנו את סודה, שייעודה (מי כמונו יודעים שהוא השיר שייכתב) הוא שיריה. היא עומדת מהצד, לרגע, ואומרת: אין יפה יותר מלהביט במחזה הזה שלי, לעת ערב כאשר היום מקפל עצמו כדי להיכנס למשמרת בגנוז הימים. ושם, לגביה, הוא כבר עלום - נעלם כמו ערפל.

קישוטים :

צבעים :

ערב = כחול אפור לבן או דמדומים.

ים = כחול

חוף = בג'

קוצף = לבן קצוף

עין = לבן

אנפה = אפור . (אנפה אסייתית אפור)

מסך היום = צבעי הדמדומים.

אוקסימורון = בדממה פרועה

חרוז א, ב, ג / ד ה / ו ז / ח ט יא / יבב יגן / יד טו.

<https://www.youtube.com/watch?v=ggHy8xn-A38>

חגי קמרט- אודות השיר "קול האהבה" מאת : אביבה גולן

קול האהבה / אביבה גולן
מדוע תתעצבי לדה
שאני אל על ראשך,
ראי השחר כבר עליה
ואור קורא בשמך.
שמעי את קול האהבה
בינות לצמרות,
הרוח לד נושאת תקנה
הצפורים שרות.
כמען פועם השיר
שוטף דמעות שותקות,
צאי לד אל חוצות העיר
ברוכה בנשיקות.

כותרת :

אהבה היא בדומה לאלוהים, ערך שלא ניתן להגדירו. אפשר להרגיש אהבה לחוות אותה אך אי אפשר להסביר מה היא במילים. אך כשם שאנו אומרים על איוש האל כי דיברה תורה בלשון בני אדם כך אביבה נותנת במה לאהבה לדבר ולהציג את עצמה.

ואיך היא תעשה זאת אם לא בקול? לכן הכותרת: קול האהבה. היא מעין האנשה של הערך המופשט האבסטרקטי אל צליל אנושי או צליל קיומי.

ההנגדה הזאת בכותרת בין המופשט הבלתי מוגדר לקול הדינמי הכל מוגדר, כבר יוצרת מתח דרמטי יפה עוד לפני שהתחלנו לקרוא את השיר.

המשוררת פונה אל ילדה

תרתי משמע

גם אל ילדותה שלה כאשר הייתה ילדה וגם אל הילדה שנשארה בה כמו שבכל אחד מאתנו נשאר הילד שבנו עד סוף ימינו.

והיא שואלת את הילדה מדוע היא מתעצבת.

האמת שהילדים הקטנים בדרך כלל שמחים ולא עצובים, אלא שאנו רואים בהם את הבבואה של עצמנו.

כאילו שהדוברת מדברת אל עצמה או אל הילדה שבה ושואלת על מה ולמה היא עצובה?
ומעודדת אותה ומבקשת ממנה לזקוף גוף ולהישיר מבט. היא מפנה אותה אל נפלאות הטבע,
השחר הפציע רמז ליום חדש להתחדשות, לפרידה מעצב והתחלה חדשה עם אור שהנה האור
עלה ומאיר את פני הילדה כאילו קורא הוא בשמה ומבקש ממנה לשמוע את קולה הפנימי- קול
האהבה. וכדאי שתקרא אותו, הוא מאיר לה את דרכה אל נפשה הפנימית.

למה היא נוקטת בתיאור של : בין הצמרות הרוח נושאת תקווה?

סיבה פשוטה, הצמרת היא קרובה לשמים והאהבה שהיא מסמלת קודש וטוהר מזכירה את
השמימיות הקדושה ולכן צמרת. היינו שם במרום משם באה האהבה.

וצפרירי הבוקר נראים יפה בין אוושת הרוח בצמרות המכסים ומגלים חליפות את צפרירי
הבוקר.

שוב הרוח נושאת תקווה

השימוש של המשוררת ברוח ואור מעלה אסוציאציה לביאליק בשירו לבדי : (כולם נשא הרוח
כולם סחף האור).

האור קורא בשמה, והרוח נושאת לה תקווה.

המשפט הבא

צָאִי לָךְ אֶל חוּצוֹת הָעִיר

בְּרוּכָה בְּנָשִׁיקוֹת.

מזכיר שני אלמנטים משיר השירים אשר לשלמה

צאי לך = ח אס-לא תדעי לך, היפה בנשים; צאי-לך בעקבי הצאן, ורעי את-גדיתך, על, משפנות הרעים.

ברוכה בנשיקות = ב ישקני מנשיקות פיהו, כי-טובים דדיך מיין.

וכן מזכיר אלמנט מספר בראשית פרק לד

צָאִי לָךְ אֶל חוּצוֹת הָעִיר = א ותצא דינה בת-לאה אשר ילדה ליעקב לראות בבנות הארץ.

דינה בת יעקב ילדה שאביה החמיר אתה והשאיר אותה בביתה כל העת כדי לשמור עליה מפני חתנים

פוטנציאלים מבני הישוב הכנעני ואולי גם העברי. היא הפמיניסטית הראשונה במקרא כאשר יצאה מביתה

לראות בבנות הארץ. היינו דרכן עם בני זוג ובינן לבין עצמן.

ברישא של השיר הילדה עצובה כמו דינה שהייתה בוודאי עצובה כשהייתה סגורה בביתה לבלתי צאת אל

העיר.

אך בהמשך המשוררת מבקשת מהילדה, (כמו דינה המקראית) לצאת אל הכרך הגדול ומעודדת אותה בצרור של נשיקות.

השיר אכן מסתיים בנימה אופטימית (המאפיינת את שיריה האופטימיים של אביבה גולן). שהילדה מתבקשת לצאת כדינה המקראית אל חוצות העיר, לפרוח שם להרגיש חופש דרור וחדוות נעורים כשהיא ברוכה בנשיקות. היינו מתוקה ואהובה. ואם נחזור לכותרת נבין ש- "קול האהבה" הוא האינדוקציה של יפי הטבע אל נפש האדם, העשויה לגרום לו להיות בעל נפש רחבה ואוהבת.

<https://www.youtube.com/watch?v=RJbQXOhAzkY>

חגי קמרט- אודות השיר "להמתיק את היום" מאת : אביבה גולן

לְהַמְתִּיק אֶת הַיּוֹם / אַבִּיבָה גּוֹלָן
לְהַמְתִּיק אֶת הַיּוֹם בְּדַבַּשׁ הַיְדִידוֹת
לְהַמִּיס בְּחֻמְלָה, אֶת קָרַח הַבְּדִידוֹת.
לְרֵאוֹת אֶת הָאוֹר בֵּין עֲנְנֵי חַיִּיד
לְהוֹדוֹת עַל הַקִּיס, לְהַאִיר פְּנִיד.
לְרֵאוֹת מָה שְׁיֵשׁ, לְמַלֵּא אֶת הַחֶסֶר
לְתֵת מִשְׁלָךְ לְמַעַן הָאָחֵר.
לְפַתַח אֶת הַלֵּב, לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמֶךָ
לְאַהֵב אֶת הַחַיִּים, לְשַׁמַּח שְׁעָתֶךָ.
לְדַעַת לְהַבְחִין בֵּין הָעֵקֶר לְשׁוֹלֵי
לְקַטֹּף פְּרֵי עֲמֻלֶךָ, בְּעוֹדוֹ בְּשִׂיא.
לְהַאֲמִין בְּעֲצָמֶךָ, כָּל הַדָּרֶךְ
לְהַאִיר יוֹמֶךָ עִם שִׁיר בְּעַל יַעֲרֶךָ.

הכותרת :

לְהַמְתִּיק אֶת הַיּוֹם

ימינו כאן בארצנו אינם שרים לנו שירי תום ואהבה. אלו ימים קשים
לפעמים מרים (מלחמות ושכול). המשוררת פותחת את ליבה הרחום ומבקשת (כדרכה לא אומרת
במפורש ממי) להמתיק את הימים שלנו,
לתת בהם אולי קורטוב של דבש.

בית ראשון :

לְהַמְתִּיק אֶת הַיּוֹם בְּדַבַּשׁ הַיְדִידוֹת

לְהַמִּיס בְּחֶמְלָה, אֶת קֶרַח הַבְּדִידוֹת.

לְרְאוֹת אֶת הָאוֹר בֵּין עֲנְנֵי חַיִּיד

לְהוֹדוֹת עַל הַקָּיִם, לְהַאִיר פְּנֵיךְ.

מה הדבר שבו אפשר להמתיק את היום?

לפי המקרא ההמתקה בין אדם לחברו היא בדבש

כמו למשל שמצאנו בסיפורי יוסף :

בראשית פרק מג

- פסוק י"א : וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים יִשְׂרָאֵל אָבִיהֶם, אִם-כֵּן אֶפְוֹא זֹאת עָשׂוּ--קָחוּ מִזְמַרְת הָאָרֶץ בְּכַלְיֶכֶם, וְהוֹרִידוּ לְאִישׁ מִנְחָה : מַעֲט צָרִי, וּמַעֲט דָבֶשׁ, נְכֹאת וְלֶט, בְּטָנִים וּשְׂקָדִים.

הדבש שיעקב רוצה שילדיו יורידו אל יוסף הוא חומר הריכוך, הוא קריצת הידידות האחוה והאהבה. כשם שבמקרא משמש הדבש כסמל לקשר ידידות בין בני אדם כך בשירה של אביבה. כשהדוברת בשיר מדברת על קרח הבדידות היא מתכוונת לאו דווקא לבדידות פיסית, אלא לבדידות אישית נפשית. מין דימוי ליישות רוחנית נוקשה כאבן שיוצרת מחסום פנימי בתוך נפש האדם את האבן הזאת הרובצת כמועקה בלב האדם היא מבקשת להמיס . אנחנו אומרים בלשוננו : "אוף ירדה לי אבן מהלב" מאחר ואבן לא ממיסים, מדמה הדוברת את האבן לקרח שניתן להמיסו ועל ידי ההמסה שלו הלב מתנקה, מזדכך. אבן מוציאים, קרח מעלימים ! ענני חייו של אדם הם עובדה קיימת. הם באים בלא הזמנה, ולפעמים גם במפתיע. המלחמה בהם היא בעזרת נשק האור. האור שהוא לבן כנגד אפרוריות העננים אור שהוא צהוב כקשר ישיר לשמש. אור שהוא צהלת החיים ושמחת הנשמה.

להודות, שוב לא כתוב לאל . הדוברת משאירה את ההודיה לכל קורא וקורא לפי אמונתו ולפי הלך ונוהג

חיינו. וזה

אחד מהסממנים היפים בשירה ובפזמוניה.

מה הקשר בין ההודיה להארת הפנים?

תשובה : ברגע שאדם מודה למישהו או למשהו, הוא מוציא מעצמו, את התסכול או את הרע שפקד אותו.

זה מעין מרוק או קתרזיס של הנפש ואז ורק אז הפנים שום זורחות ומאירות.

בית שני :

לְרֵאוֹת מַה שְׁיֵשׁ, לְמִלֵּא אֶת הַחֶסֶר

לְתֵת מְשָׁלָךְ לְמַעַן הָאֲחֵר.

לְפִתַּח אֶת הַלֵּב, לְהַרְגִיל אֶת עֲצָמְךָ

לְאַהֵב אֶת הַחַיִּים, לְשַׂמֵּחַ שְׂעֵתְךָ.

לבחון את הקיים ולסתום את החורים ברשת מכלול חייד

מה הם החורים שיש למלא אותם?

תשובה : הנתינה לאחר!

עם כל זאת עצם הנתינה מאפשרת פתיחות יתר לחברה וגם לעצמך.
או אז אתה מרגיש טוב עם עצמך כי נתת משלך גם לאחר, ולכן נפקחות עיניך לראות את יפי החיים ולא
רק את המר והרע שבהם. ראיית יופיים של החיים בסגירת המעגל בינך לבין האחר גורמים לשמחה בלב.
לאור!

בית שלישי

לְדַעַת לְהַבְחִין בֵּין הָעֵקֶר לְשׁוּלֵי
לְקִטּוֹף פְּרֵי עֲמֻלָּה, בְּעוֹדוֹ בְּשֵׂיא.
לְהֶאֱמִין בְּעֲצָמָה, כָּל הַדֶּרֶךְ
לְהֶאֱיִר יוֹמָהּ עִם שִׁיר בְּעַל עֵרֶךְ.

כאן לאחר שהביאה אותנו המשוררת להכרה בשלמות היחסית שניתנת להשגה. היא מבקשת לרדת
מהמקרו למיקרו. היינו, לפרטים הקטנים לדעת להבחין בין העיקר לטפל.
לדעת את העיתוי הנכון, לקטוף את תהילתך או פרי עבודתך בשיא, ולא באמצע או בתחילת הדרך.

היינו כמו הפסוק "כל עכבה לטובה" או "איזה הוא חכם הרואה את הנולד" ולפיכך יודע להמתין בסבלנות לשיא. או, "אל תראה חצי עבודה אלא עבודה מושלמת" בקיצור למד להתאפק ולא להתפרץ ספונטנית.

כל המכלול הזה יביא אותך לכדי אמונה בעצמך לאורך כל חיך. הנתיב שבו תלך יאיר בפניך דרכו באלף כוכבים יומך ישיר לך שיר ערכי המתאים לך ולפועלך.

שיר יפה שמשתלב יפה עם הלחן.

<https://www.youtube.com/watch?v=6m7kTSPUqVo>

חגי קמרט- אודות השיר "אור החיים" מאת : אביבה גולן

אור החיים / אביבה גולן

נפתחים שערים

סֶכֶר הַדְּמָעוֹת נִפְרָץ,

יִעֲפִילוּ יָמִים

עֲטוּרֵי צְהֻלַת נְעוּרִים.

קָרוֹ שֶׁמֶשׁ מְחִיכֵת

שׁוֹב תִּפְצִיעַ בְּשִׁירִים.

בְּצֶל הַשָּׁרֵב

יוֹנָה צוֹפִיָּה מִיַּחֲלָת

לְרוּחַ טוֹבָה, לְשָׁמִי תִקְוָה.

וְהָאָרֶץ תִּשְׁקֹט מִנְהִי קִרְבוֹת.

הַזְמַן בּוֹעֵר,

יִגְבֵּר אֹרֵחַ הַחַיִּים

מִנְצָח וְשׁוֹמֵר.

לגבי הכותרת

אור החיים

חיינו מתנהלים על ניגודים. אור וחושך, שקר ואמת, רחמים וכעס טוב ורע, יפה ומכוער וכו'.
אור החיים מתאים גם לתקופת החנוכה הבאה עלינו לטובה, אור הנרות והאש, אור שיוצר את
הפוטוסינתזה לצמחים היינו מקור חיים להם ולנו לבני אדם את החלק היפה והטוב שבחיינו.

לגבי הצירוף אור החיים יש לא מעט צרופים כאלו

מהתנ"ך

איוב פרק לג

• פסוק ל: לְהָשִׁיב נַפְשׁוֹ, מִנִּי-שָׁחַת- לְאֹר, בְּאֹר הַחַיִּים.

וכן

תהילים פרק נו

• פסוק י"ד: כִּי הִצַּלְתָּ נַפְשִׁי, מִמָּוֶת-- הֲלֹא רַגְלִי, מִדְּחִי: לְהִתְהַלֵּךְ, לִפְנֵי אֱלֹהִים-

בְּאֹר הַחַיִּים.

כלומר הכותרת מבשרת אופטימיות ונכונה גם לחגנו הקרוב חג האורים.

לגבי השיר עצמו :

נִפְתָּחִים שְׁעָרִים

סֶכֶר הַדְּמָעוֹת נִפְרָץ

ברגע השיא של תפילת נעילה ביום הכיפורים, אנו אומרים פסוקים

מהשיר (מחבר לא ידוע) שנקרא פתח לנו שער.

פְּתַח לָנוּ שַׁעַר

בְּעֵת נַעֲלִית שַׁעַר

כִּי פָנָה יוֹם

*

הַיּוֹם יִפָּנֶה

הַשָּׁמֶשׁ יָבֹא וַיִּפָּנֶה

נִבְּוֶאָה שְׁעָרֶיךָ

בשיר של אביבה אכן נפתחים שערי שמיים.

ואותו מחסום שחסם עד כה יתפרץ, נהר הדמעות נפרץ בכוח הלב המבקש סליחה ומרגוע .

הלאה :

יַעֲפִילוּ יָמַי

עֲטוּרֵי צְהַלַת נְעוּרַיִם.

קָרוּ שְׁמֵשׁ מְחִיכָת

שׁוֹב תִּפְצֵעַ

בְּשִׁירַיִם.

ומכאן עוברת לתוצאה או נכון יותר לקבלת הרחמים, הסליחה

והכפרה על ידי היענות השמיים לרצון האדם.

זה יקרה באותות מאיתני הטבע.

הימים כמו יעפילו על הר. היינו יעלו לגבהים ולשיאים חדשים ויפיעו

כאשר הם כאילו לובשים חג ועטרת שכולה עשויה בשמחת נעורים,

היינו שמחה נטו. (להבדיל משמחת מבוגרים שמהולה גם בדווי הימים).

השמש גם היא תגוייס לצורך הבאת הרצון השמימי כלפי משאלת האדם והיא אשר תשלח את קרניה

המחייכות השמחות המאירות באור התמיד המוזהב היפה הנקי והטהור.

במקום עצבות ונכאים יופיעו בשירים ניצוצות שמיים של האור אליו כל כך כמהה האדם.

המשך :

בְּצֶל הַשָּׁרֵב

יוֹנָה צוֹפֶיָה מִיַּחֲלָת

לְרוּחַ טוֹבָה

לְשָׁמַי תִּקְוָה

גזרה שווה גם לחיות הארץ כסמל לכך נבחר דווקא יונה שהיא יונת השלום הצחורה והלבנה. אף היא כמו מייחלת לרוח טובה (בניגוד למשבי רוח רעה הבאה מהאדם) לשמיים נקיים בהירים וכחולים של תקווה ולא לשמיים קודרים מלאי עננים כגדודים נכונים לקרב. היונה בעצם מייחלת לשלום! התוצאה הסופי תהיה,

וְהָאָרֶץ תִּשְׁקֹט

מִנְהֵי קְרִבּוֹת.

שלום בארץ ושקט האדם לא יימשך אחר ריח הקרב אלא אחרי ריח העדנים. אחרי ריח השושנה ולא אחרי ריח הבואש. שקט ישרור כאן כמו שקט של שבת במקום ריצה אחר קרבות תהיה נהייה אחרי אהבות .

הזמן בוֹעַר,
יְגַבֵּר
אור החיים
מְנַצֵּחַ וְשׁוֹמֵר.

הזמן כאילו יבער בבערת החיים, באבוקת החיים התמידית שלא רוצה לכבות.
אור החיים יגבר וינצח את השחור.

<https://www.youtube.com/watch?v=LNt90ReWEA4>

חגי קמרט- אודות השיר "שעת רצון" מאת : אביבה גולן

שְׁעַת רְצוֹן / אביבה גולן

שְׁנֹזְכָה לְבָנוֹת סִפְת שְׁלוֹמֵנו
בֵּין אָדָם לְרַעְהוּ, נְטֵהָר כְּפִינוּ
יַעֲלֹזוּ בְּגִינֵנוּ גְשָׁמֵי בְּרָכָה
מִשָּׁב רַעְנָן יִפִּיץ אוֹרָה.
מִהַמְדַּבֵּר אֶל מַעֲנוֹ הָאֲהָבָה,
קָרוֹ שְׁחַר שֶׁל תִּקְוָה
לְכֹל הַטּוֹב וְהַנְּחָמָה
הַשְּׁגָתָה, צְמִיחָה וְהַצְלָחָה
וְיִפְתָּחוּ שְׁעָרֵי הַמְּחִילָה
שְׁעַת רְצוֹן תִּבּוֹא בְּגִילָה
נוֹקִיר, נִשְׁבַּח, נְהַלֵּל
מִשְׁחָרִית עַד נְעִילָה.

השיר / פזמון מדבר על שעת רצון

הכותרת

שעת רצון

השעה של מילוי הבקשות והמאוויים של המבקש בעיתוי

של הקשבה ואפשרות למחילה. (בשפה היומיומית שעה שארובות השמים נפתחות והתפילה עשויה

להתקבל).

כלומר אנו מצפים שהפזמון יתייחס לנושא הדתי התפילה

והעיסוק בה.

שְׁנֵזְכָה לְבָנוֹת סֶפֶת שְׁלוֹמֵנוּ

ישנן שתי מצוות בתורה שעל האדם לקיימן עם כל גופו

האחת יישוב ארץ ישראל והשנייה לשבת בסוכה.

שלום פירושו להיות שלם עם עצמד

סוכת שלומנו אם כך היא שנוכה להיות שלמים עם עצמנו ובשלמות זו

לקיים את מצוות ישיבה בסוכה.

בֵּין אָדָם לְרֵעֵהוּ, נְטִהָר כְּפִינוּ

הביטוי המקובל "וטהר לבנו לעובדך באמת"
אך אצל אביבה הטהור והשלום בין אדם לחברו קודם
ההתפייסות המחילה הסליחה והשלום בין אדם לחברו מטהרים את
לב האדם.

(כך שבבית האחרון שבשיר הוא יוכל להופיע טהור מבפנים כלפי שמיים לאחר שריצה את חברו).

יַעֲלֹזוּ בְּגִינֵינוּ גְּשָׁמֵי בְּרָכָה

מִשָּׁב רַעְנָן יַפִּיץ אוֹרָה

הבית מסתיים בהשתתפות של גרמי הטבע.

כתוצאה מכך כאשר לב האדם יהיה טהור, אז ירדו

גשמי ברכה. (ברור לכל עד כמה חשוב הגשם, עד כדי שמתפללים גם על הורדת הגשמים) ומשבי רוח טריים

רעננים יפיצו אור. אור מסמל את החיובי ואת הטוהר.

מעניינת האסוציאציה התנכית לעניין השורה "יַעֲלֹזוּ בְּגִינֵינוּ גְּשָׁמֵי בְּרָכָה"

ומצאנו בתהילים: תהילים פרק קמט

• פסוק ה: יַעֲלֹזוּ חֲסִידִים בְּכָבוֹד; יִרְנְנוּ, עַל-מִשְׁכְּבוֹתָם.

אז היא לוקחת את יעלוזו חסידים התנכי ומעבירה זאת כדימוי ל"יעלוזו גשמים", גשמי ברכה.

בית שני

מהמדבר אל מעון האהבה,

קרן שחר של תקנה

לכל הטוב והנחמה

השגחה, צמיחה והצלחה

בנאות הכיכר אצל ים המלח נמצא מקום שנקרא עין פלוטית הוא "מעיין האהבה" האגדה מספרת שמי המעיין מחזירים אהבות אבודות לכן יש לטבול ידיים במעיין ולהרטיב בהם את הפנים. זה מתקשר יפה עם המדבר שהוא מדבר יהודה בואך דרומה אל נאות הכיכר אל מעיין האהבה. קרן שחר או איילת השחר, המבשרת בואו של יום חדש עם כל הטוב שבו היינו תקווה לשינויים לטובה ונחמות.

קבלת מטרייה סוככת אוהבת של שמיים קרי השגחה אשר תוביל לצמיחה בכל התחומים והצלחה בכל התחומים.

כאן לראשונה במילה השגחה יש רמז להשגחה האלוהית.

בית אחרון :

וּיִפְתְּחוּ שְׁעֵרֵי הַמַּחִילָה

שְׁעַת רְצוֹן תָּבוֹא בְּגִילָה

נוֹקִיר, נִשְׁבַּח, נְהַלֵּל

מִשְׁחֵרִית עַד נְעִילָה.

כל הדרך שעשינו עד כה לאורך הפזמון מביאה אותנו לבית אחרון של התגשמות כל התקוות והמשאלות לאחר טהור עצמי ושלמות עצמית. אז יפתחו שערי שמיים והמחילה הצפויה תבוא והאדם המוקיר תודה יהלל וישבח את בוראו מתפילת השחרית ועד לנעילה.

שיר ופזמון יפה

https://www.youtube.com/watch?v=I3Wu0J_5d_E

חגי קמרט- אודות השיר "קול ששון" מאת : אביבה גולן

קול ששון / אביבה גולן

אַבִּיבִי מוֹאָר שׁוֹפֵעַ

נִיחֻחוֹת פְּרָחֵי הַגֶּן.

מֵעֵן חַיִּים נוֹבֵעַ,

מְחַזֵּר פְּרַפֵּר לָבוֹ.

שָׁמַשׁ בְּלִבִּי לוֹטְפֹת

אַהֲבָה קְטוּפָה וְשִׁיר,

אֶת רֵאשָׁה זְקֵפָה רִקְפֹת

הַלוּלָה בְּשִׂדֵּה הָעִיר.

קוֹל שְׁשׁוֹן בְּשָׁמֵי הַגֶּבַע

מְנַגֵּן בִּי כְּחֵלוֹם.

אַגָּדָה לוֹבֶשֶׁת צָבַע,

הֵינּוּמָה וְשׁוֹשֵׁן אָדָם.

מי שקורא את השיר הזה של אביבה גולן מוצא מעבר לפזמונאות שהוא לחם חוקה, את המשוררת המוכשרת שיודעת ליצור גם שיר שמצדו האחד הוא פזמון להלחנה ומצדו השני הוא שירה במיטבה. והשיר הזה הוא דוגמא לכך.

שושיה בארי- דותן הלחינה אותו ושרה אותו כפזמון, ואני אשתדל להראות כאן את הפן השני שלו, את השירה.

כללי:

ראשית, כמו רוב שיריה של אביבה גולן גם השיר הזה מלא חיים, אופטימיות, משובב נפש, מאוד אביבי, ססגוני, מעלה את הטבע על נס, ומרומם את הרגשות מעלה מעלה. יתרונו של השיר שהוא כתוב בגוף ראשון היינו המשוררת מדברת את עצמה ובעצם כך השיר יוצא ממנה ולא מורחק ממנה אל גוף שני נוכח, או גוף שלישי ("אתה" או "הוא"). הכותרת של השיר מרמזת על אשר יופיע לקראת הסוף (כלולות) ונראה זאת בהמשך בסקירת גוף השיר.

לשיר עצמו:

האביב של המשוררת אינו אביב מתנדנד בין קור לחום, גשם לשמש, כאופייני לאביב הארצישראלי. אלא בשונה ממנו, הוא אביב שכולו אור. ולא סתם אור אלא אור שופע (אסוציאציה למעיין שופע). שוו בעיניכם מעיין אור ששופך אלומותיו אל סביבת המשוררת.

שפע האור רווי בניחוחות פרחי גן. שימו לב להערת החושים; חוש הראייה אור. חוש הריח ניחוחות גן! ועתה היא עולה עוד רמה אחת מעלה ואומרת שאותו אור שופע כמעין הוא למעשה מעין מעיין חיים. היינו אור וניחוח נותנים יחדיו חיות לסביבתם מעין "מנוע חיים".

ונוסף לדינמיות של האור והמעין, מופיע הפרפר הלבן (רמז ללבנין הכרוב הנפוץ בתקופה זו) המדלג מפרח לפרח ומושך מן הצוף.

זו תמונה מופלאה של טבע שבכמה מילים של אור, מעיין, שפע, פרפר, מביאים את יפי האביב וניחוח השדה אל מול פני הקורא את השיר.

בהמשך, שמש בליבה של המשוררת לוטפת. היינו השמש החזקה, שאי אפשר אפילו להסתכל עליה, הופכת כאן למעין אמא רכה אוהבת שמלטפת בקלות את נשמת המשוררת המיוצגת על ידי הלב.

שירתה של המשוררת עומדת בקו אחד ישר עם האהבה שבליבה, אהבה לטבע כמובן המיוצג כאן על ידי האביב. הפרפר, מדלג מפרח לפרח. רואה זאת הרקפת וזוקפת ראש, כמו הייתה אומרת לו בוא גם אלי. או נעים להסתכל על רפרוף כנפיד בשמי האביב. זו בעצם משמעותה של ההילולה בשדה העיר.

המשחק בין הפרפר לרקפת בין החי לצומח והעיר (להשלמת התמונה) כמוצג דומם.

מכאן עולים אל השיא של שירת האביב היפה הזאת:

קול ששון בשמי הגבע מנגן בה במשוררת כחלום.

מובן ש "קול ששון" והמלה "מנגן" מזכיר מיד את אוירת החתונה והכלולות.

"קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה". היא - המשוררת, ככלה, והטבע שסביבה, לרבות

הפרפר והרקפת, האור והמעייין, השדה וכל אשר בו, הם החתן. ו "המנגן" רמז לתזמורת. תזמורת

של רעשי הטבע הסובבים לה ומחממים את הלב.

זו התאחדות יפה של האדם עם הסובב לו, התאחדות של אהבה ושיר עם רכות השמש הלוטפת

הפרפר הלבן (לבן מזכיר אור אביבי) והרקפת המצטנעת מתחת לסלע. סמל לענווה צניעות ורכות.

המשוררת כל כך מתמוגגת מהשפע הזה, המענג, היפה, הסובב לה, שהיא רואה עצמה כמו בתוך

אגדה. אך לא סתם אגדה, אלא אגדה שלובשת בגדים צבעוניים ססגוניים. הינומה (כמו לכלה) ופרח

שושן אדום (המסמל את האהבה הבוערת).

רואים כאן האנשה של האגדה למעין כלה אגדית בהינומה ופרח אדום של אהבה בידה.

מבחינה צורנית

קל להבחין שהשיר בנוי בבתיו כך :

בית ראשון

שורה ראשונה ושלישית מתחילות באנפסט וממשיכות בשני ימבים. והברה אחת הסוגרת לשורה בלתי מוטעמת.

שורות שניה ורביעית אנפסט ושני ימבים.

בית שני ושלישי בניגוד לראשון בנויים רובם ככולם במקצב של טרוכאי.

זאת הסיבה שהייתי ממליץ להוריד את הוו מהמילה ושושן אדום וכותב הינומה שושן אדום. כך המשקל נשמר טוב יותר.

- = V טרוכאי = - V ימב = V אנפסט.

_ הברה מוטעמת V הברה לא מוטעמת.

השיר מחורז בצורה עקבית של

אג בד

<https://www.youtube.com/watch?v=y3AFNkJdycI>

חגי קמרט - אודות השיר "מגדלור בלבבי" מאת : אביבה גולן

מְגִדְלוֹר בְּלִבִּי / אביבה גולן
תל-אביב לאור ירח
ליל סתוי ושיר קולח
ים שולח את גליו
ולבי אליו.
מְגִדְלוֹר בְּלִבִּי
להבת חיי
הסופה אותך העיפה
עלטה עטפה ימי.
אהבת עולם פועמת בי
מאירה לילותי וימי
מתרצה לשכח, לסלח
לצלח גלי חיי.

לגבי הכותרת

מגדלור הוא מגדל בו צופים האוניות בהתקרבותן לחוף ומזהים את החוף. מהותו היא הפצת אור לשם סיוע בניווט.

ההשאלה ל "מגדלור בלבבי" פירוש לא רק בלבי אלא גם להיות לבבי הינו נחמד אוהב, אוהד. והשורה התחתונה, באהבתי את הבריות ובני האדם הקרובים והרחוקים. היא מרגישה כמו שנטע מגדלור גדול בלבי המאיר את אורו אל כל דכפין בעולם, היינו הכותרת מרמזת על אהבה גדולה שמאירה מלב המשוררת, ומקרינה מתוכה אל רחבי העולם.

נשאלת השאלה למה נכתב מגדלור בלבבי ולא מגדלור בלבי?

מאחר ומדובר במגדלור, הוא גבה קומה. גם חשוב שהמילה תהיה גבוהת קומה עם שני בית, היינו נדבך בניה על נדבך בניה ולכן ל ב ב י.

לשיר עצמו:

בבית הראשון אנו פוגשים בשלושה אלמנטים החוברים יחדיו.

האלמנט האורבני- בדמות העיר תל אביב

הטבע - ירח, ים, גלים,

עונות השנה- סתיו.

כנגד שלושה אלמנטים אלו עולים הרגשות :

"תל אביב לאור ירח"- רומנטיקה, אהבה.

ים וגלים - כזרימת הרגשות העולים וגואים בלב האדם

סתיו - עצבות מה, ושלכת. היינו הצל הנוגה משהו שמאחורי האור.

הפרשנות :

המשוררת מדמה כאילו המגדלור שעל שפת הים שמראה דרך לאניות

הוא מעין מגדלור בלבה המקרין אורות אהבה לכל יצורי עולם.

תל אביב כמוה כאהובה הנהנית מזיו כסוף של ירח חלומי שמאיר ומרעיף

קרניו הקרות חמימות עליה.

אך הלילה (כנראה הלילה בו ראתה את המגדלור) הוא ליל סתיו. סתיו שמביא עמו

תוגה ושלכת. העצבות של הסתיו היא לא עצבות מדכאה להפך היא עצבות נעימה

שיש בה געגועי אהבה והעלים היורדים אט אט מהעצים בשלכת, הם כמו מילות

שיר (כל עלה מילה) החוברות יחדיו למעין שיר קולח.

רחש העלים ברוח הוא שירת העלים. והשירה הזו קולחת, אינה פוסקת. בדיוק כמו שהים השולח את גליו עם אדוותיו אל החוף בזכות הרוח, אינו פוסק לרגע. וכאן אין דימוי של מגדלור המאיר. אין לבבי, יש לבי! היינו לב, שכולו רגש שכולו אהבה אישית אל כל שעייני המשוררת רואות לפנייה ; מגדלור, חוף, עיר, ים, סתיו...
בית שני

אם בבית ראשון נתנה המשוררת את הנתונים לפי טבע, עונות שנה ועיר כאן היא מבהירה את רגשותיה בעזרת האלמנטים של בית ראשון אך יש כאן סיפור עצוב כעצבותו של סתיו.
הנה :

דימוי המגדלור שבלבבה הוא לא הפצת אור לשמו, אלא זו אהבת חייה קרי הנתינה ; אור לאחר. זו תכלית נשמתה. אלא שכאן קרה דבר לא רצוי, בפרק זמן בחייה אבד המגדלור שלה. כמו סופה באה והעיפה אותו וכאשר כבה או נעלם, חשכו ימיה שלה. שהרי מה טעם באור כאשר הפתיל היוצר את האור כבה ונעלם? והרי ממילא הכל חשוך.

בבית שלישי היא מפרטת יותר את הנאמר לעיל ואולי גם מפרשת את סימן המגדלור.

הנה :

המגדלור שבליבה הוא בעצם אהבת עולם שפועמת בה.

אם נקשור לבתים קודמים זו גם אהבה לעולם היינו לאנשי העולם. אהבה שפועמת בה וגם האהבה הזו

היא נצחית. היא אהבת עולם (כמו ברית עולם מהתנ"ך).

אהבת העולם הזו לא רק מאירה את הדרך לאחר (היינו רצון הנתינה לאחר) אלא היא גם מאירה את

לילותיה וימיה של המשוררת.

היא זו שעוזרת לה לשכוח את התקופה הקשה (כפי שמופיעה בבית שני) לא רק עוזרת לה לשכוח את

המר והכאב, אלא עוזרת לה גם לסלוח. לסלוח למי שעשה לה עוול. האהבה הזו עוזרת לה לצלוח את

הרגשות הגואים בלבה במיקרו ואת המהמורות בחייה במקרו. או בצורה מטפורית כפי שהיא כותבת : "

לצלוח גלי חיי"י וכאן שוב רמז לים והגלים של בית ראשון.

ההקשרים לבית ראשון :

אהבת עולם פועמת בי - מגדלור בלבבי

מאירה לילותיי וימיי - לאור ירח

מתרצה לשכוח, לסלוח - ולבי אלי

לצלוח גלי חיי - ים שולח את גליו

מבחינת הצורה :

חרוז

בית ראשון א,ב / גד.

בית שני : בד.

בית שלישי : בד.

מבחינת משקל :

בית ראשון

שתי שורות ראשונות כתובות כל אחת בארבע טרוכאי.

שורה שלישית שלוש טרוכאי ותנועה אחת נוספת.

שורה רביעית שני טרוכאי ותנועה אחת נוספת.

בית שני :

שורה ראשונה שני אנפסטים

שורה שניה : אנפסט וימב

שורה שלישית אנפסט ושני ימבים ותנועה רפה אחת

שורה רביעית אנפסט ושני ימבים.

בית שלישי :

שורה ראשונה אנפסט ושלושה ימבים

שורה שניה שלושה אנפסטים

שורה שלישית : אנפסט ושני אמפיברכים

שורה רביעית שני אמפיברכים ותנועה אחת

סיכום

שיר יפה מאוד. במילים פשוטות מבטא עולם של רגשות,

אהבה לזולת, לטבע, ליקום. ונראה לי שנרמזת גם אהבה לשירה ולמילה הכתובה : שאולי בתת מודע

הצטיירה בעיניה התמונה, שים השולח את גליו אל החוף הם כמו שורות השיר שנכתבות על הנייר

(החוף).

והשירה הזאת תהיה בלתי פוסקת כשם שגלי הים לא פוסקים לשטוף מימיהם אל החוף.

מן הראוי לציין שהשיר הולחן במנגינה מקסימה אולי אפילו יוצאת דופן ביופייה על ידי שושיה שגם

שרה את השיר מכל הלב בעברית רהוטה ברורה בקול צלול כמו שהיא יודעת לשיר. השיר תורגם

לאספרנטו וגם בשפה זו שרה אותו שושיה בצורה מדהימה ביופייה. הלחן והמילים תפסו

את הקהל והומצאה כוריאוגרפיה לשיר אשר נרקד גם בהולנד. כל הכבוד לאביבה ולשושיה שתי תאומות העובדות כל כך יפה יחדיו. ואיחולי בריאות טובה לשושיה.

מראה מקום לשיר המולחן והמושר על ידי שושיה

<https://www.youtube.com/watch?v=JVlyv74q3lw>

מגדלור בלבי באספרנטו

<https://www.youtube.com/watch?v=VQSZw1RJ6hI>

מראה מקום לריקוד

<https://www.youtube.com/watch?v=AQrMnHoXfdg>

חגי קמרט- אודות השיר "בכל מאודי" מאת : אביבה גולן

בְּכָל מְאוּדִי / אַבִּיבָה גּוֹלָן

אלו ידעתי אנה תובילני
להטוטנית מקסם השוא שלי
הייתי מונעת בעדי
להעצים כוחה
בכל מאודי.
ללבות אש כמיהתי,
לאפשר לה להעפיל
אל פסגות עטורות פלאות,
להרוות צמאונה בנשיקות.
אלו פגשתיה בשלה בזמנה
הייתי מוקירה חסדיה
חובקת אותה, מאור זמי
מגוננת עליה, חמצן חיי.
מעצימה שלהבתי
מאשרת בה ובי,
נמלאת בה בכל מאודי.
קעת מצאתיך לקראתי
שירתי
אהבתי יחידתי,
מחיה נפשי.

המשוררת פותחת במילים "אֵלוֹ יְדַעְתִּי" הערך הוא אמביוולנטי
היינו חוסר וודאות מוחלטת לגבי הידיעה העתידית של עוצמת השירה. ועם זאת התיקון
שהיה ניתן לעשות אם הייתה לה את הידיעה!
התיקון? אולי. אך אפשרי גם הריסון! או אי הריסון!
משמעות הדברים היא " המשך יבוא" או אם תרצו לדעת המשיכו לקרוא.
למה אני מדגיש זאת? כדי לציין את היפה בפתיחה אמביוולנטית המושכת את הקורא אל
השיר ועם זאת היא מאוד עוצמתית בכך שהיא מרכזת בחובה שתי פנים אפשריות.
לשירה היא קוראת " לְהִטּוֹטְנִית, מְקַסֵּם הַשְּׁוֹא שְׁלִי"
היינו מעין פרסוניפיקציה של השירה לילדה שובבה מהתלת בקסם פניה היפות המושכות,
המתעתעות לפעמים אך גורמת לחיבה גדולה מאוד. מעבר לכך זה מראה את חיבתה
הגדולה של המשוררת לשירתה שלה. והתשובה היא
"הִיִּתִי מוֹנַעַת בְּעֵדֵי לְהַעְצִים כּוֹחַהּ בְּכָל מְאוֹדֵי".

זאת אומרת : מרוב חיבתי ואהבתי ללהטוטנית שלי הייתי משתדלת לרסן את ההשתלהבות

העוצמתית שלה בכל כוחי

שואל הקורא : "וכל כך מדוע?"

והתשובה : כי אינני יכולה לעמוד בליבוי אש שלהבתי. היינו

עוצמת אהבתי לה כל כך גדולה שנפשי לא תוכל לעמוד בשפע

האור הזה והאש העוצמתית היוצאת מתוכי.

במצב של אי ריסון שירתי פורחת כעצמאית מעפילה מעלה מעלה עד לשיא ומתפלשת לה

בנגוהות אורות דינור ומספקת עצמה בתהילת עולם היינו בנשיקות (רמז לשיר השירים מ

"נשיקות פיהו")

עד כאן למדנו על אהבתה הגדולה של המשוררת לשירה כאילו הייתה השירה ילדה

שובבנית. למדנו על חולשתה של המשוררת כנגד עוצמתה של השירה שיכולה לפרוץ גבולות

אם המשוררת לא תרסן אותה.

ועכשיו מופיע ה- "אילו" השני בשיר שהוא עומד בניגוד ל "אילו" שבפתיח.

אילו המשוררת הייתה פוגשת בשירתה כשירה בשלה בזמנה היא אומרת שהייתה מוקירה חסדיה, מפנקת אותה, היינו מקשטת אותה, מעבדת אותה, מכניסה לתוכה הרבה מאוצרות הנפש שלה- של המשוררת. שומרת עליה לבל תפגע רואה בה כאוויר לנשימה, ואז מאפשרת לשלהבת הבוערת בתוכה לפרוץ החוצה, הייתה חשה באושר ורואה בה מעין אחות תאומה (בה ובי) ומקבלת היזון חוזר מהשירה אליה מעין הנאה ונחת. ומסכמת המשוררת ואומרת:

היא, היא השירה שלי, היא אהבתי היחידה. היא גם עץ החיים שלי. היא מאפשרת לי להמשיך את חיי כאשר היא אשר מספקת לי את חמצן החיים.

חגי קמרט - אודות השיר "במעלה האור" מאת : אביבה גולן

בְּמַעֲלָה הָאוֹר / אביבה גולן

השחר עָלָה
וְאֲנִי עֲדִין עָרָה,
עֵינַי פְּקוּחוֹת
לְרוּחוֹת.
נושאת אֶתְמוֹלִי
עַל שִׁכְמִי
הוּ, לוֹ הֵייתָ עִמָּדִי.
בְּלֵיל שְׁמוּרִים מְזַכֵּד,
נִשְׁאַבְתִּי לְנַהַר מִחֲשָׁבוֹת תוהוֹת
וְהִתְשׁוּבוֹת לֹא
מִצְאוּ לָהֶן מְקוֹם.
רַק צָלַם דְּמוּתְךָ הַמְדַמָּה
פִּילֵס דְרָכֵי
בְּמַעֲלָה
הָאוֹר.

השיר הוא שיר תיאורי המעלה מחשבות של אוהבת על אהובה.
אוהבת המתייסרת בייסורי אהבה עד כדי שלא ישנה כל הלילה.

”עיניי פקוחות לרוחות”

שואל הקורא איזה רוחות? ואין לו תשובה אלא כדי הדמיון

שלו. והכוונה כנראה לרוח הפנימית העצובה ולרוח החיצונית הפיסית של אור היום החדש. הקריאה ”לו היית עמדי בליל שימורים מזכך” היא למציאות פיסית. כי רוחנית הוא היה אתה כל הלילה (מקביל או סימטרי להתעוררות של רוח פנימית לעומת רוח היום הפיסית).

הדוברת כמו נשאבת אל תוך עצמה, מתבלבלת במחשבות חיוביות ושליליות כאחד הסובבות סביב האהוב (תיאור יפה לאשר קורה לאוהבים הנתפסים לערגה מחשבתית בלתי פוסקת). יפה גם השורה האומרת שהתשובות לא מצאו להן מקום כאילו בין רווחי השאלות. צורה ציורית נאה למשחק המחשבות.

והסיום האופטימי משהו, שבבואת דמות האהוב ההולכת אל האור מושכת אחריה את הדוברת שעדיין מחפשת את התוצאה האופטימית היפה והולכת אחריו אל האור.

מודגש "מעלה האור" היינו האור ההולך ומתחזק.

"ואני עדיין ערה"

מזכיר אסוציאטיבית את שיר השירים בו נאמר :

שיר השירים פרק ה

פסוק ב : אָנִי יִשְׁנָה, וְלִבִּי עֵר; קוֹל דְּוִדִּי דוֹפֵק, פְּתַח־לִי אֲחֹתִי רַעֲיָתִי יוֹנָתִי תַמְתִּי--שְׂרָאֵשִׁי נִמְלֵא-

טל, קְנֻצוֹתַי רְסִיסֵי לֵילָה.

חגי קמרט- אודות השיר "הד הימים" מאת : אביבה גולן

הד הימים / אביבה גולן

"כָּרַע-כָּאָח לִי הַתְּהַלְכָתִי" (תהלים לה יד)

אָנָּה אֵלֶּךָ, הוּא, אָנָּה

בְּמִלּוֹא הַפְּנוּת וְהַרְגָּשׁ

כְּשֶׁאַתָּה מַחְוִיר אֶל מוֹל הַיָּרֵחַ

וְאוֹתִי אֶל חִיקָךְ אֵינְךָ לֹקֵחַ.

מִשְׁחַר הַפְּרוּתֵנוּ

הַפּוֹכְבִים מְחִיכִים אֵלַי.

לְהַטוּי מִבְּטָךְ, מְעַרְסָלִים חוֹשִׁי.

עֲתָה לֹא נוֹתְרוּ לִי וְלוֹ אָח וְרַע,

רַק הַד הַיָּמִים בָּהֶם הָיִינוּ שְׁלוּבִים.

כללי :

שיר אהבה נוגה ועצוב. הרהורים על שהיה ואל הרצון של מה שיהיה.

להלן ניתוח קל של השיר :

השיר פותח במשפט נואש "אָנָה אֵלֶךְ, הוּ, אָנָה?"

המשמעות היא שלדוברת קיימת רק דרך אחת ללכת בה והיא דרך הלב

היינו מלבה אל לבו שלו. כל הדרכים האחרות הן שייכות ללא נודע.

אולי אפילו ריקניות. ומבחינתה התמיהה והתהייה תופסים משמעות רצינית ביותר "אנה אלך?"

היא מחזקת את האמירה שלה כשאומרת לנו וגם לאהוב שאין מה לפקפק בדבריה כי אומרת אותם מתוך רגש עמוק ובכנות רבה. הדוברת כאילו מוצאת לנכון להדגיש אהבתה וחוסר האונים שלה כאשר היא מוסיפה "בכל הכנות והרגש", כאילו היא צריכה לגייס איזו הוכחה למצב אובדנה או חוסר האונים שלה.

"בְּמִלּוֹא הַכְּנוּת וְהַרְגֵשׁ"

יש לשים לב שכנות היא דרך המחשבה, ההיגיון. הרגש זו דרך האמוציה. היא מחזקת את דבריה בשני האפיקים נתיב ההיגיון כנות ונתיב הרגשות שם הרגש. כמו היינו אומרים המוח והלב.

הלאה :

כְּשֶׁאֲתָה מִחֹוּר אֶל מוֹל הַיָּרֵחַ

וְאוֹתִי אֶל חִיקָךְ אֵינְךָ לֹקֵחַ.

כאן היא מתארת סיטואציה שגורמת לה להרגיש ולהגיד את האמירה שברישא של השיר.

זה קורה בליל ירח (וירח בדרך כלל מסמל תפאורה מרגשת לאוהבים).

ודווקא בליל ירח הוא לא לוקח אותה אליו, לא מקבל את אהבתה וגם לא מחזיר אהבה. כאן היא מעמידה מצב נתון שהוא לכאורה מחוויר מול הירח (כאילו מקבל את צבע הירח והירח כידוע מקבל את אורו מהשמש). ואותה שהיא לפי הדימוי המטאפורי הנסתר, השמש אינו לוקח אל זרועותיו.

הוא מחוויר מול הירח, כלומר כאילו הדומם הירח מאציל מאורו על פניו שלו עד כי מחווירים הם והחיוורון מזכיר את צבע הירח.

כלומר יש כאן משחק צבעים יפה של חיוורון פנים מול אור ירח. ואם נלך עוד צעד קדימה נראה שיש בכך משום היזון חוזר. היינו החיוורון שלו בעצם מעיד על ירח קר ולא ירח חם. (אילו הירח היה ממלא תפקיד של חמימות לאוהבים פניו לא היו מקבלות אור חיוור, אלא לפחות שומרות על צבעם האדמומי. המשך :

מְשַׁחַר הַכְּרוֹתָנוּ

הַכּוֹכָבִים מְחִיכִים אֵלַי.

לְהַטוּי מִבְּטָד, מְעַרְסָלִים חוֹשֵׁי.

עֲתָה לֹא נוֹתְרוּ לִי

וְלוֹ אֶחָ נֶרֶע,

רַק הַד הַיָּמִים

בָּהֶם הָיִינוּ שְׁלוֹבִים.

כאן הדוברת מספרת שכבר מראשית הזוגיות

כוכבה שלה דרך כלומר: "הפּוֹכְבִים מְחִיָּכִים אֵלַי"

ולעומתה

מבטיו היו מהתלים בה ("להטוטי מבטך") כלומר משלים אותה שהוא

אכן אוהב ונחמד וכו'

אך, מן הסתם, בדיעבד, לא כן.

היא מציינת עובדה שכוכבה תמיד דרך. היינו כל הזמן הכוכבים היו לה לנחמה לאהבה, הם חייכו אליה, הסבירו לה פנים. הדימוי הוא בהגדה ללהטוטי פנים המנצנצים ככוכבים אליה, משובבים נפשה אך מייסרים בחוסר אפשרות של השגה.

אך במצב הקיים לא נותרו לה לא אח ולא רע.

כלומר גם הכוכבים אינם עוד מאירים את דרכה. גם הם הפכו קרים כמו הירח בשעתו.

והסוף העצוב:

היום לא נותר לה דבר אפילו לא ידיד (אח ורע) אלא זיכרונות הימים היפים שהיו.

ומה כן נשאר? כרגיל; הזיכרונות .

ובמילות השיר "הד הימים בהם היינו שלובים"

הערות צורניות :

חרוז יפה בין ירח לוקח. זה לא כמו רגליים צהרים שזה חרוז פשוט למדי

זו כבר חריזה ברמה טובה יותר. וכן חושיי אלי והימים ושלובים.

השראות תנכיות

הפתיחה "אָנָה אֵלֶךְ, הוֹ, אָנָה", אכן מזכיר את הפסוק משיר השירים "אנה פנה דודך ונבקשנו עמך" כאן בהיפוך היא שואלת אנה היא תפנה.

בראשית פרק לז

*פסוק ל: וַיָּשֶׁב אֶל-אָחִיו, וַיֹּאמֶר: הֲיֶלֶד אֵינְנוּ, וְאֲנִי אָנָה אֲנִי-בָא.

הערה לגבי מערסלים חושי

בחינת הערסול מביאה הסבר כזה :

ערסל הנו אביזר התפתחותי המאפשר וויסות חושי ועיבוד תחושת

לכן היא משתמשת בערסול חושים.

חגי קמרט- אודות השיר: "קרן דרור" מאת: אביבה גולן

קרן דרור / אביבה גולן

זה רק השיר והשחקים,

וזהב גלים מכשפים

את תפלותי

נסקו אל על

בנתיבי שחקים.

תפלה זכה צחורת כנף,

נשאח ונחה לה ביעף,

וממרומי פסגת האור

שלחה לי

קרן דרור.

המשוררת יושבת על שפת הים, כנראה לאור
שעת הדמדומים בהם השמש צובעת את גלי הים באור קודש קסום.
כנראה שהים גם שקט והגלים אף הם נעים אט אט בגובה נמוך
עד כי לא רואים כמעט אדוות.
היא נכנסת למעין אווירה רומנטית וכאילו נושאת תפילה בלבה,
תפילה השייכת לה בלבד בינה ובין מרומי עולם.

מה הגורמים שמביאים אותה לכדי תפילה שהיא עצמה מעין שירו של הלב?

זֶה רַק הַשִּׁיר וְהַשְּׁחָפִים
וְזֶהב גְּלִים מְשֻׁפִּים
אֶת תְּפִלוֹתַי נִסְקוּ אֶל עַל
בְּנִתֵיבֵי שְׁחָקִים.

זה הולך בדיוק מהסוף אל ההתחלה זאת אומרת :

היא רואה את זהב הגלים הנעים אט אט לחוף, התנועה הזאת של הגלים המוכספים באור זהוב שמסמל
את אור הקודש, מוציאים ממנה שיר הנובע מהלב הרומנטי שלה.

והשחפים הם הנושאים את שירה מעלה למרום ומוסרים

אותו כתפילה קסומה אל נתיבים עלומים של שמיים.

היא מנסה לתאר את תפילתה:

תְּפִלָּה זָכָה

צְחוּרַת כְּנָף,

נְשֻׂאָה וְחִגָּה

לָהּ בְּיַעַף,

וּמְרוֹמֵי

פְּסָגַת הָאוֹר

שְׁלָחָה לִי

קָרוֹן דְּרוֹר.

תפילה שיוצאת מעומק הנשמה היא תפילה זכה, לא יכולה להיות אחרת, וכך היא תפילתה.

היא לבנה צחורה, ומדומה למעין עוף החג לו מעלה אל השחקים.

וכאשר היא מגיעה מעלה אל פסגת הטוב היינו שפע האור האלוהי, אולי אותה תפילה שולחת אליה קרן דרור.

הינו קרן אחת של חופש, היינו קרן אשר משחררת אותה מכל מועקות הלב ומראה לה את טובו של העולם.

צבעים :

צבעו של השחף הוא בדרך כלל לבן עם כנפיים אפורות ומקור צהוב עד כתום.

הצבע הצהוב מופיע בזהב גלים, הצבע הלבן מופיע בתפילה צחורת כנף.

זאת אומרת

הצבעים שבשיר הם צבעים בהירים ואופטימיים : לבן, זהוב, צהוב, כחול, שהוא צבע גלים ושמיים.

האופטימיות בדרך כלל מאפיינת את השירים והפזמונים של אביבה גולן. היא מתרחקת מהעצב והכאב ורואה את חצי הכוס המלאה וזה יפה.

כך רואים גם בשיר קרן דרור את החופש ואת קרן האור המאירה את הדרך החיובית, האופטימית, היפה.

עוד הערה : את התפילה ניתן רק להביע במילים או בשיר, אפשר לדמיין את עלייתה מעלה בנתיבי השמים, אך את תוצאותיה אפשר לראות רק לאור ציר הזמן העתידי.

אך קיימת כאן

מעין משאלה או פיצוי על אי הוודאות העתידית בקרן אור יפה אחת שמבשרת את הטוב הצפוי, העכשווי והעתיד.

זֶה רַק הַשִּׁיר

וְהַשְּׁחָפִים,

וְזֶהב גְּלִים

מְכַשְּׁפִים

אֶת תְּפִלוֹתַי

שלושה גורמים מעבירים קסם בתפילתה: שיר, שחפים וגלים.

בשלושת הגורמים האלו ישנם קולות וצליל. שיר הוא זמר של האדם. שחף המנפנף בכנפיו ברוח יוצר רעש. גלים מעלים מעלה את המיית הים.

האדם והטבע כגוף אינטגרלי אחד יוצר הרמוניה שירית מסוימת שמאפשרת להעלות תפילה זכה וטהורה מעלה למרום, והקבלה על קבלת התפילה היא קרן האור.

<https://www.youtube.com/watch?v=cEMj2wPcfqI>

חגי קמרט- אודות השיר: "שבה אלי" מאת: אביבה גולן

שְׁבֵה אֵלַי / אביבה גולן

אַחֲרֵי הַחֲגִים,
נְכוֹנוֹ יָמִים אַחֲרֵים.
כָּבֵר לֹא סוֹפֶרֶת
דְּקוֹת רִיקוֹת,
אַתָּה לֹא מְצִיף אוֹתִי בְּסַעֲרוֹת
אֶף לֹא צוֹרֵב בְּשִׁתִּיקוֹת.
הָאֲשֻׁלְיֹת, הוֹלְכוֹת וּנְמוֹגוֹת,
וּבִינֹת לְסִלְעֵי אֶהְבֵּתִי
מְקִיצוֹת רְקִפּוֹת נוֹעְזוֹת.
לְמָרוֹת...

אַחֲרֵי הַחֲגִים,
נְכוֹנוֹ יָמִים אַחֲרֵים.
אֲנִי שְׁבֵה אֵלַי
מִמַּסַּע נְדוּדִים.
כָּבֵר לֹא בִּידִיד
כְּפִלְסִטְלִינָה רְפָה
בִּידִי, הַמְּלֹאוֹת
בְּתִשׁוּרֵת הָאֶהְבָּה.

השיר פותח בשתי שורות פתיח לשיר :

אַחֲרֵי הַחֲגִים
נְכוֹנוֹ יָמִים אַחֲרֵים.

הביטוי "אחרי החגים" מאוד שגור בשפה. במיוחד במובן, (לא הייתי אומר שלילי), של דחיית דברים. היינו, למה להתחיל בפרויקט עכשיו, דווקא כשהחגים בפתח ויש הכנות מרובות לקראת בואם? עדיף לדחות לאחרי החגים. דוגמא למשל:

הגשתי בקשה להיות חבר באגודת הסופרים. אמרו לי הוועדה תדון רק אחרי החגים. ואני שואל למה?
את התשובה נותנת אביבה בשירה
"שבה אלי".

מן העתיד המיוחל של אחרי החגים אתה לומד על האינטנסיביות עד כדי חוסר אוויר לנשימה והבהילות. חוסר הזמן ותשומת הלב של לפני החגים. זה כמו ציור שאתה רואה חלק מהפנים של האדם ובדמיון אתה משלים את חלקם החסר. (ראיתי ציור כזה).

התשובה במקרו שאחרי החגים אפשר לנשום לרווחה, בא השקט המיוחל. טרדת השעה אפשר ולא תהיה עוד קיימת. אלו הימים האחרים.

הקונספציה אותה קונספציה אך המשוררת עושה כאן אנלוגיה של המצב המתואר לעיל ליחסיה עם האהוב.

זאת אומרת :

כָּבֵר לֹא סוֹפֵרֶת דְּקוֹת רִיקוֹת,

אַתָּה לֹא מְצִיף אוֹתִי

בְּסֵעָרוֹת

אֵף לֹא צוֹרֵב

בְּשִׁתִּיקוֹת.

המשוררת כבר לא לחוצה כמו שהייתה לפני החגים כשספרה את הדקות כמו בשעון החול הדומם והמזרים את חול תכולתו במקביל לדינמיקה של הזמן. הדקות היו ריקות מתוכן ולכן היא ציפתה שיעברו כבר ויפנו מקומן לדקות עם תוכן שלא באו ואולי אחרי החגים יגיעו. ספירת הדקות מעידה על מתח פנימי וציפייה לרגעי הזמן היפים שטרם הופיעו.

אומנם הדקות היו ריקות מתוכן ואולי ציפו יחד עם המשוררת לאיזה שינוי אך בתוך כל זה ליבה עלה על גדותיו בסערה ועוד סערה שהמחשבות עליו הציפו אותה או שהלחץ הבלתי פוסק שלו הציף אותה עד לעייפה. אך גם אם לא סער הלב והשתיקה הדוממת תפסה את מקום הסערה הרי גם השתיקה והחידלון צרבו לה בלב. זאת אומרת זה לא טוב- סער מציף וגם זה לא טוב- שתיקה דוממת.

הלאה :
הַאֲשָׁלִיּוֹת,
הוֹלְכוֹת וְנִמְוָגוֹת,
וּבְיִנּוֹת לְסֻלְעֵי אֶהְבֵּתִי
מְקִיצוֹת רְקִפּוֹת נוֹעֲזוֹת,
לְמָרוֹת ...

אחרי החגים כאשר באה מנוחה לנפש,

בא אתה גם הפיקחון. האשליות שהיו נחלת הימים שלפני בוא החגים הולכות ומתפוגגות. יש איזו שהיא הבנה והשלמה עם מציאות שלא הייתה קודם כאשר הכל רץ בצפיפות ומהר ולא היה זמן אפילו לחשבון נפש והערכות מצב.

וכאן באה מטפורה או דמויי יפה של רקפת שהיא פרח בר יפה הגדל בצד הסלעים. הסלעים הם כדימוי למצבור נוקשה המסתיר בתוכו את רכות האהבה.

והאור זורח בדמות רקפות המייפות את השטח. הרקפות נועזות כי למרות הפיקחון ואולי השלמה עם המצב החדש בכל זאת הרקפת מיפה את הנפש, משדרת אופטימיות נועזת וזעירה.

ולמרות ... שהכל נראה כביכול אבוד אולי יש פתח לתקווה ולאור.

הלאה :

אַחֲרֵי הַחֲגִים,

נְכוֹנוֹ יָמִים אַחֲרֵים.

אֲנִי שָׁבָה אֵלַי

מִמַּסַּע נְדוּדִים.

שוב כמו בפתיח, אחרי החגים יגיעו הימים האחרים.

היא כאילו חוזרת לעצמה ממסע ארוך של נדודים שכוללים נדודי שנה נדודי מחשבה נדודי רגש.

על כל מה שעברה באהבה.

כָּבֵר לֹא בְּיָדֶיךָ

כְּפֶלֶסְטִינָה רַכָּה

בְּיָדֵי, הַמְּלֵאוֹת

בְּתִשׁוּרַת הָאֱהָבָה.

מסתבר שהיא יוצאת משוחררת וחופשית. היא כבר לא בידו כחומר ביד היוצר העושה בה ובנפשה כבשלו, אלא היא עתה בידי עצמה, ברכות הנשית שלה, אוחות את עצמה כמו הייתה פלסטלינה רכה שאפשר ליצור ממנה תצורות של מתנות האהבה.

<https://www.youtube.com/watch?v=MJ3gFxejn54>

חגי קמרט- אודות השיר "מְחַדָּשׁ" מאת : אביבה גולן

מְחַדָּשׁ /אביבה גולן

לא מְחַכָּה יוֹתֵר לְשׁוּם סִימָן

מִיִּטִּיב בִּי הַמְרַחֵק הָאֲמִתִּי.

כְּשֶׁנוֹשְׁבֶת בִּי תִקְוֹת שָׂוָא,

מְנַגֵּד מְשִׁיבוֹת רוּחוֹת הַסֵּתוֹ.

אִי הַנֹּדְאוֹת הוֹפְכֶת לְהִתְעוֹרְרוֹת,

בְּלִבִּי צֶפֶר חֶפֶז מְקַנְנֶת.

הַשְּׂמִים זְרוּעִים זְקוּקֵי כּוֹכָבִים,

פְּתוּחִים שְׁעָרֵי הַרְחָמִים.

הִלְכֹתִי לְאֲבוֹד בְּדֶרֶךְ אֱלֹהִים,

אֶפְלוּ הַיָּרַח הַסֵּתִיר חִיּוּכוֹ.

מִזְמִינָה אֶת עֲצָמֵי מְחַדָּשׁ,

לְבָנוֹת בְּתוֹכֵי בֵּית מְקַדָּשׁ.

השיר פותח בטון של אי וודאות מבחינת המשוררת הקוראת לקורא לחשוב: האם העובדה שאינה מחכה לסימן פירושו ייאוש מהמצב הקיים או ביטחון באני שלה, או אולי זניחה של משהו אשר היה.

פתיחה כזאת של: "לא מחכה יותר לשום סימן" היא פתיחה מסקרנת. פתיחה המציבה שאלה ולכן היא פתיחה טובה של משורר המושך את הקורא אל השיר.

אי וודאות מסתמנת כאן בשל שלושת השאלות שהעלנו לעיל, בשים לב לשינוי שמופיע בהמשך השיר בהתייחסות לאותה אי וודאות כשהמשוררת אומרת: "אי הנדאות הופכת להתעוררות!"

השורה השנייה מציינת עובדה המספקת את רצון המשוררת שהמרחק מיטיב עמה. לא סתם מרחק, אלא המרחק האמיתי.

אמיתי בניגוד לסימן.

סימן הוא מעין אמונה תפלה, מעין קמע להיאחז בו אך המרחק האמיתי שבה, הוא האמת שלה. והיא מעדיפה את האמת שבה ולא סימנים למיניהם.

בהמשך היא מודעת לאפשרות של תקוות שווא היינו לאשליה מסוימת.

אז באה רוח הסתיו הממוזגת משהו, המבשרת שלכת ומשילה מעליה את תקוות השווא.
ואותה אי וודאות שנרמזת בשורה הראשונה של השיר הופכת כאן למעין התעוררות הנפש.
מקבלת חיות מסוימת והחיות היא וודאות!

ומה היא אותה וודאות?

החופש המקונן בליבה. ההשתחררות מסימנים למיניהם מתקוות שווא, מאשליות.

והגעה אל קתרזיס של וודאות שהיא חופש!

וראו נא כי בתוך החשכה/ אי וודאות ישנם עכשיו אורות מנצנצים. אלו כוכבי האור
המבליחים בחושך ויכולים לו. כך גם הוודאות שבה יכלה לנצח את האי וודאות. "השמים
זרועים זיקוקי כוכבים" כדבריה. מזכיר לי את הכוכבים הנוצצים על שמלת השבת
שהוכתמה בכתמים שחורים של חנה'לה הקטנה.

עכשיו כשהוודאות תפסה את מקומה של אי הוודאות, פתוחים בפניה שערי רחמים. נדמה לה
שהלכה לאיבוד בדרך אליו אך לא! השמיים פתחו את הפך הטוב שבהם, את הרחמים אשר
יראו לה בוודאי את הדרך אליו.

מה היה החיוך של הירח? האם חיוך של שמחה לאיד?

ככה זה נראה. אך עתה מתבייש לו הירח, ומסתיר חיוכו. וכשהמאור הקטן נחבא לו בים, החושך והכוכבים נוצצים והאור בוקע מקצה המנהרה ואילך.

זה הזמן שהיא יכולה לבנות בוודאות את עצמה מחדש בטוהר ובקודש.

<https://www.youtube.com/watch?v=z-EJu4nEYgg>

חגי קמרט - אודות השיר "הגשם הראשון" מאת : אביבה גולן

הגשם הראשון / אביבה גולן
בצפייה דרוכה לגשם הראשון
הקדים המיחל טרם זמנו
העלים עקבות אהבתי.
בעת הזו, זמן חשבון הנפש
שלמתי את אגרת ההתאהבות
ללא דחיית פסק הדין
והסליחה מבקשת רשות
לבוא ולטהר לב שבור,
תקון במדת הרחמים.
שבה אל עצמי,
מחזקת שבעותים
ומודה.

ראיתי שיר של אביבה גולן

ותפסו אותי שלושת השורות הראשונות ומשכו אותי אל השיר. וכל כך למה?

אסביר.

שלוש השורות הראשונות יש בהן דגשים או סימני דרך של

גשם = מוחק

עקבות = נמחק

אוהבים = לב אל לב.

זה הזכיר לי את השיר היפה ששר איב מונטאן שנקרא "עלי שלכת"

בוא הוא אומר: " והים מוחק מעל החוף את עקבות האוהבים שנפרדו".

Et la mer efface sur le sable

les pas des amants désunis

בשיר של אביבה אלו לא גלי הים המוחקים, אלא טיפות הגשם

המעלימים את עקבות אהבתה של הדוברת.

אם נעשה השוואת עוצמה קלה :

גלי הים מוחקים בבת אחת גל אחרי גל את העקבות.

בשיר של אביבה טיפות הגשם מעלימות היינו לאט לאט.

ה- לאט לאט הזה צופן בחובו את ייסורי האהבה של הדוברת.

ולדעתי זה חזק יותר מאשר מחיקה סופית של עקבות אוהבים

שנפרדו בשיר עלי שלכת.

בְּצַפְיָה דְרוּכָה לְגֶשֶׁם הָרֵאשׁוֹן

הַקְּדִים הַמִּיחֵל טָרֵם זְמַנּוֹ

הָעֵלִים עֶקְבוֹת אֶהְבֵּתִי

די בשלוש מילים אלו כדי להעלות את סף העוצמה.

לא רק שהגיע היורה בממטריו, אלא אף הקדים את בואו.

משמעות הדבר שהקדים את ייסורי האהבה ובכך האריך

אותם (פתח את הפצע טרם זמנו).

בשלוש השורות הבאות היא מזכירה "חשבון נפש"

כאשר השורות עצמן הן חשבון נפש היינו

כפל עוצמתי

גם כתיבה

וגם הבעה.

בַּעַת הַזֶּה, זְמַן חֶשְׁבוֹן הַנֶּפֶשׁ

שְׁלֵמֹתַי אֶת אֲגֵרַת הַהִתְאַהְבוּת

לֹא דַחֲיִית פְּסַק הַדִּין

העובדה היא שהזמן העכשווי הוא זמן של חשבון נפש.

כך היא בשורת השיר כותבת.

וההבעה היא: שאת מחיר ההתאהבות היא שלמה

ללא דחיית פסק דין (אולי אפילו בהקדמתו, כי הגשם המיוחל הקדים לבוא)

חשבון הנפש נעשה בעת הימים הנוראים, תשרי ואכן אנו עכשיו בתקופת הסתיו העגמומי המלנכולי משהו

אך חם בעל סיבי אהבה עמומה אך רוגשת.

כך שחשבון הנפש מבטא מאחוריו רקע עצבותי סתווי מייסר, לאובדן או מחיקה של אותות האהבה (העקבות).

הלאה :

וְהִסְלִיחָה מִבְקֶשֶׁת רְשׁוֹת

לְבוֹא וּלְטַהֵר לֵב שְׁבוֹר,

תִּקְוֹן בְּמִדַּת הַרְחָמִים.

כאן רואים את עדינותה של הדוברת. בזהירות היא מבקשת

רשות באמצעות הסליחה. כמו לסליחה יש יישות משל עצמה. היא המייצגת או באה כוחה של הדוברת בשיר, והיא זו שגם מבקשת רשות לבוא אל הדוברת ולטהר את לבה השבור מכל השבר שפקד אותו. לטהר כאן במובן של טהור "חטאים" אם בכלל קיימים, אך יותר מאשר ניקוי, איחוי. איחוי של שברי הלב ללב חדש שלכם תקין.

היא כותבת תקוון בְּמִדַּת הַרְחָמִים. כאשר לפי אופי השיר וההבעה שלו המלה "תִּקְוֹן" מקבלת ערך אמביוולנטי. (דו – ערכי) גם תיקוון פיסי, איחוי של השברים ללב שלם. וגם תיקוון הנפש. שפירושה לפי השיר מחיקת ייסורי האהבה והכנת הנפש לעתיד חדש וטוב.

בקשת הרחמים מעידה בהיזון חוזר על סבלה הרב של הדוברת סבל מייסורי אהבתה שאם לא כן לא הייתה זקוקה למידת הרחמים, אלא מסתפקת במידת הרצון והסליחה.

וכרגיל אביבה מסיימת את השיר כמו ביתר שיריה באווירה אופטימית ומבטיחה.
הנה היא כותבת:

שָׁבָה אֶל עַצְמִי,

מְחֻזָּקֶת שְׁבָעֵתִים

וּמוֹדָה

היא כאילו יוצאת מפינת ההתוודאות. מהפינה החשוכה משהו, הקשה, המייסרת.
וחוזרת אל עצמה הגולמית. לאחר הווידוי הזה היא הוציאה מתוכה את המועקה
שהצטברה בה, קיבלה מן הסתם מרוק פנימי והחלטות לעתיד ולכן היא מרגישה
עצמה מחוזקת שבעתיים.

והיא מודה.

למי היא מודה לא נאמר בשיר. זה היא משאירה לקורא.

זה גם היפה בשיר. ישנם רמזים תיאולוגים אך הם לא נאמרים מפורשות

ויפה יותר שהסיומת של השיר משאירה את המסקנה לקורא.

יסודות תיאולוגיים אפשריים בשיר הם :

חשבון נפש- (בהקשרו הדתי כזמן תשרי, הימים הנוראים).

פסק הדין- מתקשר גם ל בקשת "חתימה טובה" או "גמר חתימה טובה"

וְהִסְלִיחָה מְבַקֶּשֶׁת רְשׁוּת - מה היא הרשות? מזכיר בהקשר לימים נוראים את הרשות להתפלל עם העבריינים.

לטהר לב - וטהר לבנו לעובדך באמת.

לב שבור- " הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם" תהילים.

תיקון - כמו התיקון הכללי של ר' נחמן מברסלב או כל תיקון אחר. תיקון חצות למשל וכו'.

מידת הרחמים- מתקשרת לפסק הדין דלעיל בשיר. היינו מידת הרחמים מבקשת לנהוג לפנים משורת הדין. מידת הדין ומידת הרחמים הם שתיים ממידותיו של אלוהים.

למותר לציין שהתורה והמקורות עומדים מול עיניה של המשוררת. ובאופן הכרתי מודע, או לא מודע היא מגיעה אליהם בשיר, כי המקורות ידועים ונמצאים בה.

אך היא נשארת בעמדה ניטרלית. היא לא נוטה אל אלוהים ולא נגד אלוהים, לא כמהה אל הדת ולא נגד הדת. היא כותבת פרווה, ומשאירה לקורא החילוני או הדתי לפרש את השיר כרצונו לפי העולם שממנו הוא בא. והיפה, שהשיר מתאים לשני המגזרים הדתי והחילוני כאחד.

השיר הוא שיר אהבה יפה. משפט שאהבתי במיוחד הוא :

וְהִסְלִיחָה מְבַקֶּשֶׁת רְשׁוֹת

לְבוֹא וּלְטַהֵר לֵב שְׁבוּר,

לא הדוברת אלא שליחת המצווה שלה : הסליחה. מאחורי המשפט הזה ניכר

משהו של ביישנות מה, עדינות נפש ותרבות. (בקשת רשות).

ואני שואל אתכם הקוראים למי היא מודה? אנא אמרו דעתכם.

אני חושב שאם היא שבה אל עצמה מחוזקת שבעתיים

הרי שהתודה הראשונה שהיא צריכה לתת היא לעצמה על שהצליחה להתגבר

על אותם קשיים ולחזור רעננה אל התחלה חדשה.

חגי קמרט - אודות השיר "שְׁתֵּי טָפוֹת" מאת : אביבה גולן

להלן שיר יפה מאוד של אביבה גולן שהתייחסתי אליו בשל המיוחדות שלו מחד גיסא ובצורה של דו ערכיות של מילים ודו ערכיות של הפואנטה של השיר מאידך גיסא.

שְׁתֵּי טָפוֹת / אַבִּיבָה גוֹלָן

עוֹנָה תִּמְיָמָה חֲבֵקְנוּ גְלִים סוֹעְרִים

מְכַשְּׁפִים, בִּינֵינוּ.

דוֹהָרִים בְּדֶרֶךְ מְלֶךְ,

וְהֵינּוּ כְּחוֹלְמִים.

כָּעֵת, שְׁקֵט. שְׁקוּפִים אֲנַחְנוּ

שְׁתֵּי טָפוֹת

נִפְרָדוֹת,

וְהֵי

חֵסֵר.

השיר הוא שיר אהבה מטאפורי, עם מסר. הוא מתייחד דווקא
בפואנטה שלו שהיא דו ערכית: וכן בהתפתחות הרעיונית שלו.

נסביר את השיר:

חלק א

עוֹנָה תְּמִימָה חֶבְקָנוּ גְּלִים סוֹעְרִים

מְכַשְּׁפִים, בֵּינֵינוּ.

דוֹהָרִים בְּדָרְךָ מְלֶךְ,

וְהֵינּוּ כְּחוֹלְמִים.

עונה תמימה, במובן של שלמות וגם לפי ההמשך נבין גם שהעונה הייתה עונה של תום. תמימות של שני בני הזוג. ערך אמביוולנטי של המלה "תמימות".

בתוך המעגל הזה של עונה שלמה, מעגל שני של יחסי בני הזוג

שראו את עתידם בתום. ורמז לכך או אינדיקציה לכך יש במילה

"חולמים" עם כל הסערה שעברה עליהם, הגעש וכעין כישוף שנפל עליהם. הם חיו בבועה של תמימות,

של חלום לעתיד הוורוד כהווה.

וכך היא כותבת :

עוֹנָה תְּמִימָה חֲבֵקְנוּ גְלִים סוֹעְרִים

מְכַשְּׁפִים, בְּיַיְנוּ.

דוֹהָרִים בְּדֶרֶךְ מֶלֶךְ,

וְהֵינּוּ כְּחוֹלְמִים.

הגלים הסוערים בשלב זה (שאיננו מודעים עוד לים) הם סערת הרגשות או גלי החום המציפים את האוהבים כסער. מכשפים אותם.

והם כדוהרים על סוסים בדרך הנכונה, הראשית, ומבחינה נפשית היו כחולמים.

אי הידיעה של הקורא, או אי האמירה לאן הם דוהרים יוצרת סקרנות טבעית אצל הקורא ומתח יפה בשיר. הדהירה כאן היא אומנם על דרך המלך, אך לא מצוינת המטרה.

מה הקורא חושב :

הכותרת "שתי טיפות" מנחה אותו לדימוי של שני אוהבים שהם כשתי טיפות שכאילו נישאים בגלי ים, ובעצם אלו גלי חומה של אהבה סוערת.

כאילו האהבה כישפה אותם והם דוהרים במקביל לאן שהוא במסע חלומי תמים.

הלאה : חלק שני

כָּעֵת, שְׁקֵט. שְׁקוּפִים אֲנַחְנוּ

שְׁתֵּי טָפוֹת

נִפְרָדוֹת,

וְהִים

חָסֵר.

החלק השני של השיר בנוי גם כפתרון החידה וגם מופיע בו המסר של השיר.

הנה :

עתה כאשר הגענו, לפי המובן, לחוף מבטחים, אנחנו הטיפות הפכנו שקופות היינו כאילו ריקות מתוכן סוער שהיה בנו. הגענו אל מצב של פיקחון. אנחנו כבר לא טיפות משיקות זו לזו, אלא נפרדות זו מזו.

השקט שאחרי הסערה, ההתפקחות, והפרידה. זו מזו.

והפואנטה: והים חסר! למה הים חסר? כי בדיעבד מסתבר שכל עוד הן היו בים, סערה בהן האהבה, רצו הן בגלים אך בחוף השומם בלא רקע נכון, חוויות שמלאו אותן, הן נפרדות, אין להן שום מקום לקשר ביניהן.

מסתבר ש "מושב החיים" של האדם ארץ מולדתו או קרקע עליו הוא יושב בהשאלה "ים", מאוד קובע ביחסי בני אדם. היינו האהבה לא רק ניזונה מהרגש וההתלהבות מהשני, אלא גם עם מה הוא מביא עמו ואיזה קרקע משותפת של ערכים ותרבות מתפתחת בין בני הזוג..

הפואנטה יפה כי יש בה ערך אמביוולנטי

א. שתי הטיפות חסרות את הים.

ב. הים חסר את שתי הטיפות.

א. שתי הטיפות נפרדות על החוף. או אין להן יותר את הים היינו את הרקע התרבותי או

החוייתי שמאחד אותן או ממזג אותן יחדיו.

ב. כל אדם שמגיע לעולם הזה, יש לו מה לתרום והוא תורם מעצמו (ים בהשאלה עולם). אי

מציאותו של אותו אדם בעולם, מחסירה ממנו דבר מה. בהשאלה לשתי טיפות מים

שנעלמות מהים שלהן גורעות משהו מהשלמות של הים.

וכאשר מדובר בחסר של שתי טיפות, היינו בגורם האהבה שהעולם כל כך זקוק לו, אז באמת העולם מפסיד.

<https://www.youtube.com/watch?v=OkmNN4M0quM>

חגי קמרט- אודות השיר "עלי הכותרת" מאת : אביבה גולן

אופייני בדרך כלל לאביבה שהיא לא מציינת במפורש בין מי למי מתקיימים היחסים. האם בין האדם לאלוהיו או בין האדם לאדם. דגש זה מובלט גם בשיר שלפנינו.

עֲלֵי הַכּוֹתֶרֶת / אַבִּיבָה גּוֹלָן
הַבְּרִית הַכְּרוּתָה בִּיגִינוּ,
שְׁזוּרָה בֵּין עֲלֵי הַכּוֹתֶרֶת
שֶׁל אִירוֹס הָאֲרָגְמָן
מְלוֹא אוֹנָם,
מְהוּלָה וְרֹד עֶמֶק
עֶטוֹר שְׁמֹשׁ מְצִיצָנִית,
וְרַקְפּוֹת צוֹפּוֹת בְּחִגֵּי הַסְּלָעִים.
מְכַתֶּרֶת נֶזֶר פְּרָחֵי שְׂקֵד.
שָׁם, עֵת תְּרַמּוּסִים סְגֻלְגָלִים
זְקוּפֵי מַבֵּט,
מְלַחֲשִׁים שִׁירָה.

הברית שנכרתה בינינו יכולה להיות בין אוהב לאהובתו או בין האדם לאלוהיו. נתון לשיקול ולרצון הקורא.

למה דווקא אירוס הארגמן?

ראשית, אירוס הארגמן הוא צמח אופייני ייחודי אולי לארץ ישראל. וההתרחשות של השיר הוא בארץ (ולא באל מקום).

שנית, הצמח פורח בתקופה הזו של ינואר פברואר מרץ. (השאלה אם השיר באמת נכתב בתקופת פריחת הפרח כאשר המשוררת ראתה אותו והתרשמה ממנו).

צבע הארגמן הוא סגול הנוטה לאדום. המשוררת מרככת את צבעו לורוד שהוא נוטה לצבע של רוך ועינוגי האהבה. וזה בסדר. כי מדובר על ברית אהבה כאשר האדום של הארגמן יכול לסמן ברית דמים, שהיא נחשבת (בתפיסה העממית) ברית חזקה ביותר.

לשמש יש השפעה על הצמח כי לפי זווית קרניה משתנים גווני הצבע של הפרח.

בתוך כך היא צובעת את הנוף סביב, האירוסים עם רקפות ורודות המצטנעות בחגווי סלע מחד,

ותורמוסים סגולים הזוקפים ראש בגאווה כמו היו מקהלת שירת השדה השמחה.

השירה שהתורמוסים שרים היא חרישית (מלחשים שירה) עדינה משהו. לא בומבסטית לא רעשנית.

תואם לאווירה הפסטורלית של השיר כולו.

לגבי הברית, היא כאילו שזורה בתוך או בין עלי הכותרת של האירוס המתחמם ונע בדינמיות מסויימת בחסות קרני השמש (שינוי גווני הצבע) והאירוס במלוא אונו היינו צעיר ורענן כמו הברית שהיא צעירה רעננה וחזקה.

השאלה הפתוחה לקורא היא מה יקרה לברית הזאת כאשר האירוס כבר לא יהיה בשיא אונו, ויותר מזה מה יקרה לברית כאשר הוא יבול ויגווע אל מותו.

מסקנה: ברית היא פונקציה של חיות. אי אפשר לקיים ברית איתנה עד קץ הימים. כמו לכל דבר שיש לו סוף כך גם לברית. היא תכחד ותעלם עם מות הצמת, ובהעברה למציאות האדם היא תכחד ותעלם עם מות האדם.

המסר המתבקש מהשיר הוא: כל זמן שאתה חי ויש לך קשר אמיץ עם אלוהיך או עם האהוב או האהובה, נצל את החיים במקסימום האפשרי לטובה להנאה כי סוף כל אושר להיעלם.

הערה לגבי כותרת השיר

הכותרת: "עלי הכותרת":

לדעתי לא עלי הכותרת הם החשובים בשיר אלא הברית. ולכן כותרת השיר צריכה להתייחס לברית ולא לעלי הכותרת.

השיר עשיר בצבעים.

צבע הארגמן המשתנה בין סגול לאדום ואצל המשוררת גם ורוד,
השמש הצהובה, הרקפות הוורודות, לבנות, והתורמוסים הסגולים.

פרחי שקדיה לבנים ורודים.

אין כאן צבעים קודרים כמו שחור חום אפור אלא דווקא הצבעים החיים השמחים
המסמלים אהבה אושר וחדוות חיים.

השיר יפה מאוד.

חגי קמרט- אודות "שיר מולדת" מאת : אביבה גולן

"שיר מולדת" של אביבה גולן זכה בזמנו בפרס ראשון בתערוכת משוררים מטעם אגודת הסופרים העברים ובית התנ"ך. שיר שגם אני הייתי מעניק לו פרס. יפה מאוד ומרגש.

שיר מולדת / אביבה גולן
"וכתתו חרבותם לאתים, ונחיתותיהם למזמרות" (ישעיהו ב, ד)

אָרֶץ שְׂכּוֹלֵת דָּמִים
בְּעוֹרְקֵי זוֹרְמֹת.
וְחֻדְרֵי לֵבִי לָךְ בַּיִת
קָצֵב שְׁכָרוֹנֶיךָ.

תִּפְלֵתִי לָךְ שִׁיר, מוֹלֶדֶת
וְלַעֲד לָךְ אֲזַמֵּר,
בְּתַקְוָה שְׁעוֹד תִּשְׁקֹטִי
הַשָּׁלוֹם לֹא יֵאָחֵר.

עוֹד תִּזְכֵּי לְאוֹר שְׁלֹוה
בְּשִׁבְלֵיךְ נְחֻמָּה,
יָד בְּיָד יֵלְכוּ בָּנִים
חֻרְבוֹתֵם הָיוּ אֶתֵּימִם.

”שיר מולדת” של אביבה גולן זכה בזמנו בפרס ראשון בתערוכת משוררים מטעם אגודת הסופרים העברים ובית התנ”ך. לפיכך הוא קרץ לי להתייחס אליו במלוא תשומת הלב אז הנה :

1. כללי:

שיריה של אביבה (באלו שקראתי עד כה לפחות) הם שירי אור שירי פרחים פורחים, דבש ניגר מהם ותקווה שורה במילותיהם. לא מצאתי בהם, למשל, את החרב או השכול.

בשיר מולדת לראשונה התוודעתי לשיר שתחילתו עצב, קושי, יגון והמשכו תקווה אופטימיות זהירה וחזון האור הרוגע עם רמז לשלום בעתיד. מבחינה צורנית תכנית, שני בתים של תקווה ורוגע לעומת בית ראשון המשקף מצב קיים לא טוב. היינו רוב חיובי לעומת מיעוט של תמונת מצב שלישית.

השיר או מילות השיר מופנות בכיוון אחד מן המשוררת אל ארצה.

אך גם פניה זו עוברת דרך צורנית מעניינת כשהיא נובעת מלב המשוררת במעין מעלה פנימי אל על אל פיה הנושא תפילה אל אוויר העולם שיישא את התפילה למרומים בידיעה ברורה שההיזון החוזר שיהיה חייב להיות אופטימי כי תהיה למולדת עוד עדנה ויהיו ימיה שלום.

2. לשיר עצמו תוכן וצורה

3. אָרֶץ שְׂכוּלַת דָּמִים
4. בְּעוֹרְקֵי זוֹרְמַת.
5. וְחִדְרֵי לְבֵי לֶךְ בַּיִת
6. קָצַב שְׁכָרוֹנָד.

המשוררת מציגה את ארצה כמו אם שכולת בנים, ומתארת זאת כארץ שכולת דמים. ביטוי מטפורי חזק ביותר. לא הגוף הדומם המת מונח לעיניי הקורא אלא דמו השפוך. מה זה מזכיר לנו? ברור: הביטוי התנכ"י שאומר אלוהים לקין לאחר שרצח את אחיו:

בראשית פרק ד

[פסוק י](#): וַיֹּאמֶר, מָה עָשִׂיתָ; קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ, צֹעֲקִים אֵלַי מִן-הָאֲדָמָה.

כלומר הדם השפוך על קרקע האם השכולה, על קרקע המולדת זועק לשמים.

כל המכלול הזה של כאב, שכול, דם, צער, כל זה זורם בעורקי המשוררת.

העורקים כידוע מוציאים דם עם חמצן מהלב אל אברי הגוף. אך כאן מדמה המשוררת את דם החללים

השפוך, חסר החמצן הזורם בעורקיה כמו לא יביא שום מזור לה.

ללב ישנם כידוע שני חדרים וקצב הלב הוא שתי פעימות שהן למעשה קצב החיים של כל בעל חיים לרבות

האדם כמובן.

המשוררת כאילו מפקידה את חדרי לבה הטהורים הזכים מלאי הדם עם החמצן שהגיע אליה מריאותיה לידי המולדת. היא נותנת לה במעין ייאוש אולי או תקווה מסתורית את חדרי ליבה למעין חדר אחד גדול שיהיה למולדת ושתי הפעימות ימנו את קצב שיכרונה של המולדת. לא שיכרון במובן הטוב של המילה, אלא ההפך את שיכרון אבלותה, ייאושה, כאבה של המולדת. כלומר הבית מתאר מצב מאוד קשה גם של המולדת וגם של דאבה של המשוררת על המולדת שלה. בשלב מסוים ישנו מיזוג של לב אחד בין המשוררת למולדת שלה בתקווה אולי שהחמצן שהיה בלב המשוררת יעבור ויחיה את לב האומה.

2.2 בית שני :

תִּפְלְתִי לְךָ שִׁיר, מוֹלְדָת
וְלַעֲד לְךָ אֶזְמֵר,
בְּתַקְוָה שְׁעוֹד תִּשְׁקוּטִי
הַשְּׁלוֹם לֹא יֵאָחֵר.

הבית השני פותח בנימה של תקווה. תפילתה של הדוברת הוא שיר כי זה מה שהיא יודעת. היא הרי משוררת ולכן היא אשר מזמרת את שירה אל המולדת לעד.

לעד פירושו כל עוד היא חיה. (ולמי שמאמין בעולם הבא אז גם שם היא תמשיך לשיר לה למולדת שלה).

שירה של המשוררת הוא שיר מרפא. זו תפילה שיש עמה כוחות של ריפוי ולכן המשוררת מקווה שהמולדת תשקוט, היינו תירגע ממרחץ הדמים שהייתה נחלתה עד כה ושלוש ישכון בארץ. הוא לא יאחר לבוא.

אסוציאציות ומקורות

מניין השימוש במלה אזמר ולא אשיר ?

אסוציאציה ברורה לתהילים של דוד המלך :

תהילים פרק לג

• [פסוק ב](#) : הודו ליהוה בכנור ; בְּנֶבֶל עֲשׂוֹר, זְמִירוֹ-לוֹ.

תהילים פרק נז

המלה תשקוטי

אסוציאציה ברורה לספרי הנביאים כמו שנאמר שם לא פעם

שופטים פרק ג

• [פסוק י"א](#) : וּתְשַׁקֵּט הָאָרֶץ, אַרְבָּעִים שָׁנָה ; וַיָּמָת, עֲתַנְיָאֵל בֶּן-קַנְזִי. {פ}

• [פסוק ל](#) : וַתִּכְנַע מוֹאָב בַּיּוֹם הַהוּא, תַּחַת יַד יִשְׂרָאֵל ; וּתְשַׁקֵּט הָאָרֶץ, שְׁמוֹנִים שָׁנָה.

שופטים פרק ה

• [פסוק ל"א](#) : כִּן יֵאבְדוּ כָל-אוֹיְבָיֶךָ, יְהוָה, {ר} וְאֶהְבִּי, כִּצֵּאת הַשֶּׁמֶשׁ בְּגִבְרָתוֹ ; {ס} וּתְשַׁקֵּט הָאָרֶץ,

אַרְבָּעִים שָׁנָה. {ר} {ש}

שופטים פרק ח

[פסוק כ"ח](#) : וַיִּכְנַע מִדָּן, לִפְנֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל, וְלֹא יִסְפוּ, לְשֹׂאת רֹאשָׁם ; וּתְשַׁקֵּט הָאָרֶץ אַרְבָּעִים שָׁנָה, בִּימֵי גִדְעוֹן

כלומר: הארץ בתנ"ך שוקטת וכך גם בשירה של אביבה התפילה תגרום לשקט בארץ לשנים רבות.

2.3 בית שלישי

עוד תִּזְכֵּי לְאֹר שְׁלֹה
בְּשִׁבְלֵיךְ נְחֻמָּה,
יָד בְּיָד יֵלְכוּ בָּנִים
חֲרֻבוֹתֵם? הֵיוּ אֲתֵימ.

כאן התקווה מובעת בפה מלא: עוד יגיעו ימים בהם המולדת תזכה לא סתם לאור זורח אלא לאור המשרה רוגע ושלווה.

העורקים שהיו רוויים דם, יהיו עתה שבילים. שבילים תוססים של נחמה ובהם יהלכו (בניגוד לבנים שמתו במלחמה) בנים (היינו מי שהיו אז חיילים שהקריבו נפשם על מזבח המולדת). החרב – כביכול כלי הנשק שבידיהם, לא תהיה עוד חרב של ממש, אלא את חפירה לשתילת שתילים ופרחים.

זאת אומרת אופטימיות מלאה ושלמה לעולם טוב יותר לשלווה למולדת ולשלום לבניה.

אסוציאציה

ישעיהו פרק ב

- **פסוק ד**: וְשָׁפֵט בֵּין הַגּוֹיִם, וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים; וְכַתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאֵתִים, וְחַנְיֹתוֹתֵיהֶם לְמִזְמוֹרוֹת--לֹא-יִשָּׂא גוֹי אֶל-גּוֹי חָרֵב, וְלֹא-יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה. {פ}

הליכה של בניס יחדיו אל נחלתם מופיעה פעם אחת בתנ"ך בספר יהושע כאשר בני ראובן ובני גד וחצי

המנשה הלכו יחדיו אל ארץ נחלתם כאמור :

יהושוע פרק כב

- **פסוק ט**: וַיָּשָׁבוּ וַיֵּלְכוּ בְנֵי-רְאוּבֵן וּבְנֵי-גַד וְחֻצֵי שֵׁבֶט הַמְּנַשֶּׁה, מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִשְׁלָה, אֲשֶׁר בְּאֶרֶץ-כְּנָעַן-- לְלָקֶת אֶל-אֶרֶץ הַגִּלְעָד, אֶל-אֶרֶץ אַחֲזִתָּם אֲשֶׁר נֶאֱחָזוּ-בָּהּ, עַל-פִּי יְהוָה, בְּיַד-מֹשֶׁה. .
אני לא חושב שפסוק זה עורר אסוציאציה מהתת מודע אל השיר אך יפה להראות אותו.

על אותה דרך לגבי המילה " שבילך "

ירמיהו פרק יח

- **פסוק ט"ו**: כִּי-שָׁכַחְנִי עַמִּי, לְשׂוֹא יִקְטְרוּ; וַיִּכְשְׁלוּם בְּדַרְכֵיהֶם, שְׁבִילֵי עוֹלָם, לְלָקֶת נְתִיבוֹת, דָּרָךְ לֹא סְלוּלָה. .
תהילים פרק עז
- **פסוק כ**: בָּיִם דָּרְכָךְ--וּשְׁבִילֶיךָ (וּשְׁבִילֶיךָ), בְּמִים רַבִּים; וְעַקְבוֹתֶיךָ, לֹא נָדְעוּ.

סיכום

שיר אהבה יפיפה למולדת ולא פלא שהועלה על נס השופטים לברכה ולזכייה. השיר שמתחיל ברעידת אדמה קשה בא בתפילה ומסתיים בתקווה לשלום ולעתיד חדש וטוב יותר.

<https://www.youtube.com/watch?v=H9z49r5tjUk>.

שיר יפה מאוד

חגי קמרט- אודות השיר "פרחי שיריי" מאת: אביבה גולן

פְּרַחֵי שִׁירֵי / אַבִּיבָה גּוֹלָן
לאמי, ריזה שושנה גולן ז"ל
אמא- אֶת מְתַקֶּנֶת לִי עוֹלָם וּמְלוֹאוֹ
מְגוֹנֶנֶת עָלַי, מְעַצֵּב וּמְקַר בְּעֵתוֹ.
אֶשֶׁת חֵיל נְאֻמָּנָה, אַחוֹת רְחוּמָה
בְּרָגְעֵי אֶמֶת גּוֹבֶרֶת אֶהְבֶּתְךָ, מְנַצַּחַת חֶמְלֶתְךָ.
אמא- מְעַנִּיקָה לִי בְּחֶסֶדֶךָ רַךְ לְטוֹף עוֹשֶׂה פְּלָאִים.
מוֹשִׁיטָה אֵלַי זָדֶךָ הִיגָעָה בְּגֵאוֹן,
מְחַבֶּקֶת זְלִדֶךָ פְּתִינוּקוֹת צְמֵאִים לָחֵם.
אמא- אֶת מְצִיפָה בִּי דְמַעוֹת מְאֻשְׁרוֹת
מְאִירָה אֵלַי פְּנִים, גְּבוּרָה. עַז רוּחְךָ מְרַגֵּעַ כָּל סְעָרָה.
שְׂאֵי בְּרָכָה אִמָּא יְקָרָה. קָרֵן אֹר בְּנִתִּיבֵי חַיִּי
אמא- לָךְ מְגֻשׁ בְּרוֹ וְאַהֲבָה שְׁלֵמָה
זֶר פְּרַחֵי תוֹדָה, פְּרַחֵי שִׁירֵי.

שיר יפה רווי ברגש ובהוקרת תודה.

כללי: הניב הפשוט יפה לשיר ואביבה משתמשת כרחל בשעתה בניב הפשוט. שיר קליט השווה לכל נפש. בשיר הזה יש אלמנט קישוטי יפה מאוד וחשוב מאוד בשירים והוא אלמנט הפואנטה. ועל כך נדבר בהמשך.

בית ראשון:

הוקרת תודה הוא לא דבר מובן מאליו שהרי זה תכונה שנובעת מאישיות ומרגש. מאחר ואמא כל כך קרובה לילד לפעמים הוא כועס ולא מבין ושוכח מה היא אמא בשבילו. לכן הוקרת תודה היא הצד היפה והחשוב מצד הילד לאם.

בבית ראשון האם מגוננת על ילדה במצבים קשים של עצב וקור

במצבים הקריטיים (רגעי אמת) האם מגייסת משאבי נפש כדי לעזור לבנה (מעין דימוי של הגברת האהבה)

מנצחת חמלתך בהשלכה על הבן כלומר כאילו החמלה נאבקת בקשיי הילד העצוב ומנצחת את הקשיים האלו ובכך מביאה את ילדה אל השקט הנפשי ואל החמימות הנעימה של האם.

אסוציאציות.

אמא מתקנת עולם – ישנו התיקון הכללי של רב נחמן מברסלב
הביטוי תיקון עולם מופיע לא מעט פעמים במקורות חז"ל כמו תלמוד
תוספתא משנה

מזכיר באופן אסוציאטיבי את שם סיפרו של המשורר בלפור חקק "רשות לתיקון עולם".
עולם ומלואו פירוט של עולם מרתק מלא תוכן, ביטוי שגור בשפה.
וה- עולם ומלואו נמשך אל תיקון עולם.

כשמדברים על עולם ומלואו ברור שהאסוציאציה נמשכת גם לשמיים וגרמיהם ובכלל זה לשכינה , וביאליק
מדבר על תחת כנפי השכינה.

מכאן האם מגוננת על בנה כמו הייתה היא כנף השכינה. ההגנה היא מפני שני דברים לא נעימים
לאדם ; עצב מחד וקור מאידך.

ואם היא מגוננת וכמוה ככנף השכינה מי היא?

מובן : אשת חייל! אשת חייל זה ביטוי תנ"כי ממשלי
משלי פרק לא

ק : אִשְׁת־חַיִל, מִי יִמָּצָא ; וְרָחֵק מִפְּנֵינִים מְכָרָה

אחות רחומה - אם דובר קודם על אסוציאציה של שכינה, מובן

שהאחות הרחומה נמשך אל השכינה.

כמו שכתב המשורר הכניסיני תחת כנפך (כנף השכינה) והיי לי אם ואחות.

בית שני:

כאן יש פירוט של אותה חמלה אותו חיבוק ככנף שכינה בשעת

מצוקה של הילד. רוך הליטוף עושה פלאים! היינו ידה ואהבתה של אמא הוא כמטה קסם!

ידה של אמא היא לא יד ערנית יד תוססת, אלא יד יגעה מקשיי יום.

ולכן היא יד עייפה יד יגעה אך כשהיא מושטת אל בנה היא כמו מתחזקת לובשת עוז ופועלת

(כמו מעין אסוציאציה ל גאון הירדן). בעוז ובגאון.

בתים שלישי ורביעי הם תגובת הילד לאהבת אם

בית שלישי:

דמעות הילד הן דמעות אושר הזורמות כנהר די- נור היינו

לא זולגות כדמעות עצב אלא פורצות כמעייין המתגבר במובן החיובי.

הארת הפנים של האם מרגיעה

גיבורה - אסוציאציה לסיפור על "קן הנשרים" או בווריאציה אחרת " האם הגיבורה".

עוז רוחה של אמא הוא אלמנט נוסף באישיותה שעצם הופעתה וארשת פניה מרגיעה כל סערת נפש אצל הילד.

וכאן הילד מברך את אמו ואומר לה "שאי ברכה" כלומר היי מבורכת על כל מעשייך וכל נתינתך לבנך. הבית האחרון:

אמא היא כאלומת אור בכל נתיב של חיי בנה

אם ציר הזמן הוא שקוף למשתמש לא רואים אותו

הרי אלומת האור ההולכת לפני הילד בנתיבו היא מורגשת

היא אפקטיבית היא מעין נתיב זמן שתמיד מואר בחום ובאהבה.

ועתה הפואנטה של השיר:

כאן הדוברת בשיר מגלה את עצמה ומדברת אל אמא שלה ואומרת

כל מה שכתבתי בעצם הוא ביני לבינך

בשיר ובשמחה מגישה הדוברת זר פרחים לאמא אך ההפתעה היא שזר

הפרחים הוא לא פרחים של ממש פרחי גינה אלא

שיריה. השירים של הבת המשוררת הם פרחים המוגשים לאם.

המשמעות היא כזו :

שיר הוא חלק מנשמתו של המשורר. הוא בא ממעמקי נבכי הלב ולהגיש אותו כמתנה לאמא, הוא כמו לתת לה בהיזון חוזר חלק מהחיים שהיא נתנה לבנה. זה סיום מצה פורטה היינו חזק מאוד.

והפואנטה מופיעה ממש במשפט האחרון בשיר " פרחי שיריי "

עד כאן יכול היה הקורא לחשוב שהשיר אכן בין המשוררת לאמה או בין כל ילד לאמו. הכתיבה בגוף ראשון לא מונעת את השיר מלהיות אוניברסלי, שווה לכל נפש. וגם האמירה אמא ולא אמי יכולה ליצור רושם שהשיר יכול להיות כללי .

אך המלה שיריי מעידה שבע מונים שכל השיר הוא מהמשוררת לאמא שלה (ולא משהו כללי). הכותרת של השיר פרחי שיריי מתקשרת לסוף השיר פרחי שיריי. אלא שהכותרת נראית כחידה היינו הקורא צריך לנחש דרך השיר למה הכוונה פרחי שיריי, אך הסיומת נותנת תוכן נקודתי ברור לכותרת היינו פרחי שיריי הם השירים המוגשים כחלק מנשמת המשוררת לאמא שלה.

<https://www.youtube.com/watch?v=o1q7lwKyyK8>

חגי קמרט- אודות השיר "ביום בהיר" מאת : אביבה גולן

בְּיוֹם בְּהִיר / אַבִּיבָה גוֹלָן

בְּיוֹם בְּהִיר, שְׁטוּף נְחֻמָּה

נִפְגָּשׁוּ מִבְּטִינּוּ

אוֹמְרִים שִׁירָה.

פְּרִיחַת הַדְּבִדְבָן הַסְּמִיקָה.

נִמְהָלִים, נִמְזָגִים זֶה לְזוֹ.

לוֹ יִכְלְנוּ לְהַקְפִּיא

פִּיּוֹס הַזְּמַן,

שְׁעַת רְצוֹן חֲסוּדָה,

פְּעֻמוֹנֵי הַשְּׂמֻחָה.

כמה היבטים על השיר :

המילה נְחָמָה

תראו, במילה "נחמה" מסתתרת שמש יפה

שמש שהיא חמה.

והחמה היא צהובה והאור הצהוב הוא בהיר.

כך שבביטוי אחד "שטוף נחמה"

אומרת אביבה : יום בהיר שטוף שמש.

מעבר לזה,

מאחר ומדובר בהמשך על אהבה

הנחמה- יש בה גם את יסוד ה "חום" חום שבלב .

מכאן, שהמלה "נחמה" לצורך השיר היא בעלת ערך אמביוולנטי.

הדוברת מדגישה שדווקא ביום החום השטוף אור

שיש בו גם משום נחמה או פיוס (רמז על דבר שלילי שהיה בעבר)

אז נפגשו מבטי האוהבים.

והם כמו אומרים שירה.

למה ?

בשל שמחת הפיוס, שמחת הפגישה,
שמחת הלבבות הפועמים אהבה.

הדובדבן

למה דובדבן ולא שסק ולא תפוח ולא תפוז?

כי על הדובדבן אומרים : הדובדבן שבקצפת. היינו השיא!

הדובדבן מטבעו אדום. אך כשראה את אשר לפניו,

את שני האוהבים, הוא נהיה בעל צבע עז יותר כאילו סמקו פניו. מאושר בעד מה שראה.

האוהבים כמו מתמזגים זה עם זו, זו עם זה

במבטים זורעי אהבה.

אך בשלבים, קודם נמהלים היינו מתאימים זה לזו

עד כדי אפשרות של מהילה והמהילה מתמזגת לגוש אחד

היינו דבקות מקסימלית.

והמשאלה מפנה אל

פואנטה בלתי פתורה.

המשאלה היא האפשרות להקפיא את רגעי האושר האלו של פיוס.

רגעים שהם לשניהם כרגעי רצון וחסד.

רגעים שכמוהם, כמו הפעמונים שמצלצלים שמחה. היינו בטונים גבוהים ברורים בסולם מז'ורי שמח.

אגב: פעמוני מזכיר גם פעמי, היינו פעמי או צעדי השמחה גם

צרוף האסוציאציה המילולית יוצרת ערך דו-ערכי (אמביוולנטי למילה).

נגענו גם בתחום הצורני אך נוסף כמה דגשים נוספים:

בשיר מככבים שלושה גורמים שאנו מכירים:

החי- האדם

הדומם - שמש

הצומח- דובדבן.

השמש היא הרקע או התפאורה למתרחש. האדם הוא המככב בשיר.

והדובדבן הוא הקהל המקשיב ומגיב (סומק).

ישנם צבעים בשיר:

צהוב = שמש. דובדבן = ורוד אדום. סומק = אדום שני.

שיר יפה.

חגי קמרט- אודות השיר : "צמחנו יחדיו" מאת : אביבה גולן

צִמְחָנוּ יַחְדָּו / אֲבִיבָה גּוֹלָן לדלברגיה (סיסם הודי) שנגדע אל מול חלוני 6.2012

צִמְחָנוּ יַחְדָּו מְשַׁרְשֵׁי שְׁנוֹתֵינוּ,

חוֹסָה בְּצֶלְךָ בְּלֶהֱט יָמִים.

מִשָּׁב רַעְנָן בְּפַעֲמוֹנַי עֲלֵעֶלְיךָ

נוֹף יְלָדוֹתַי, עֵטוֹר צְהֻלַת דְּרוֹרִים.

בְּחִלּוֹפֵי עוֹנוֹת, שֶׁתִּפְּנוּ חַוִּיּוֹת

חִפְּשֵׁיִם מִמְּלִים עוֹדְפוֹת.

בְּשִׁכְבִּי וּבְקוֹמִי, שׁוֹמֵר לְפִתְחִי.

אֵילָן שְׁלִי, יַחֲדָי, בֶּן בְּרִיתִי.

עַד נִגְזַר דִּינְךָ, נִקְצַב זְמַנְךָ, נִכְרַת אֲמִירְךָ.

הוֹתַרְתָּ אַחֲרַיךָ, אַרְבָּעִים וְחָמֵשׁ שְׁנוֹת חֲבָרוֹת אֲמִיצוֹת,

חֲלוֹן מִיָּתֶם, מִפְּקֹחַ מֵאֲשֻׁלְיּוֹת. טִלְלִי דְמַעוֹת,

וּבִקְשֵׁת מִחִילָה הַמְּחַפֵּשֵׁת אוֹתְךָ.

בשיר "צמחנו יחד" שהוא לא פזמון זמר, אלא שיר פואטי, לא נמצא אסוציאציות העולים אל השיר מתוך התודעה שלנו בשירים ששמענו מהפולקלור הישראלי כי כיוון המחשבה הוא אחר. נכון שקיימים הסממנים האופייניים הנאיביים, אך הבנליות פתאום נעלמת ואת מקומה תופסות השורות המתחרזות ביניהן, עם זיקה למקרא. להלן קטע הפתיחה של השיר:

"צִמְחָנוּ יַחְדָּו מְשָׁרְשֵׁי שְׁנוֹתֵינוּ,
חוֹסֶה בְּצִלָּהּ בְּלֶהֱט יָמִים.
מְשֻׁב רֵעֵנוּ בְּפַעֲמוֹנֵי עֲלֵעֶלֶף
נוֹף יְלִדוֹתֵי, עָטוּר צִהָלֶת דְּרוֹרִים."

בשיר זה, מבטאת אביבה רגשנות לצומח כאשר עושה פרסוניפיקציה לאילן שמול חלונה. דרך האילן היא רואה את נוף ילדותה.

הצמיחה יחדיו היא משורשיה האנושיים; הוא, משורשיו הצמחיים. הוא, מתוך האדמה. היא, מתוך נפשה וגופה.

נאיביות, פשטות המילה, (ראו המשוררת הלאומית רחל המדברת על הניב הפשוט שאביבה מקיימת אותו כהילכתו) בהקשרים אסוציאטיביים לפולקלור הישראלי ולתנ"ך.

הביטוי לאהבתה את העץ הוא לא שיר לאהבה, אלא במשפט אחד: " חוֹסֶה בְּצֵלָהּ בְּלֶהֱט יָמִים".
כמה עדינות וטוהר ואהבה יש במשפט זה (מזכיר לי את ציור הנשיקה של קלימט) להט ימים
תרתי משמע; גם בימים חמים פיסית וגם בלהט אהבת הלב בסער ימים. ביטוי נוסף לאהבת
העץ: משפט מרגש היוצא מעומק הלב כמו " אֵילָן שְׁלִי, יַחֲדִי, בְּן בְּרִיתִי."

אסוציאציה תנ"כית מובהקת מקריאת שמע היא: "בְּשׁוֹכְבֵי וּבְקוֹמֵי, שׁוֹמֵר לְפִתְחֵי".

כמו שנאמר בקריאת שמע בשוכב ובקומך ובלכתך בדרך ("שְׁבִיתָהּ בְּבֵיתָהּ וּבְלֶכְתָּהּ בְּדַרְךָ וּבְשֹׁכְבָהּ
וּבְקוֹמָהּ")

"שומר לפתחי" אסוציאציה לתהילים " ה' ישמורך מכל רע ישמור צאתך ובואך מעתה ועד
עולם".

אביבה מרמזת על החופש כשכותבת " נוף יְלֵדוֹתֵי, עֶטוֹר צְהָלֵת דְּרוֹרִים."

דרור, זו הציפור המלמדת על חופש. צהלה, היא שמחה. עטור כמו עטרת כתר.

כמו הייתה היא חובשת לראשה כתר חופש המבשר שמחה. עולם שמח של ילדות חופש והרבה
דמיון נובע ממשפט צעיר קטן כזה. " שְׁנוֹת חֲבָרוֹת אֲמִיצוֹת".

חגי קמרט – אודות השיר "בפה מלא" מאת : אביבה גולן

בְּפֶה מָלֵא / אַבִּיבָה גּוֹלָן
מִבְּטִינֵנוּ נוֹסְקִים
אֶל גְּלֵי הָאֶפֶק,
תָּרִים אַחַר
מְאֻרֹת הַמַּלִּים.
וּבְמִשְׁק פְּסִיעָה קְלָה
נִצְבֶּת מִקְהֶלֶת
דְּרוֹרִים מְזַמְנָה,
לְנִצַּח אֶת
שְׁאֵגַת הַמְּשׁוֹרְרִים.
וּכְאֵלוּ לֹא דִי
בְּרַמִּיזָה
מִצְטָרֵף לְפַמְלִיָּה
זוּג עוֹרְבִים
בְּפֶה מָלֵא.
וְאֲנוּ
נְטוּלֵי פְּרוּרִים
נֶאֱלָמִים
כְּחוֹלְמִים.

שיר נהדר. השיר הוא שיר ארספואטי,
שונה במהות משיריה ופזמוניה של אביבה גולן.

מדבר על המשוררים התרים אחרי מאורות המילים שבתרגום חופשי זו בעצם ההשראה. המילה המסיימת את השיר: "חולמים" מזכירה שוב את תהילים, מאותו מזמור שמדבר על הגעגועים לציון כמו שהמשוררים מתגעגעים לשירה היפה, להשראה, למילים היפות והרעיונות היפים. אז ככה:

השיר פותח בשתי שורות אלו שהן משמעותיות לשיר:

מְבִטִינוּ נוֹסְקִים
אֶל גְּלֵי הָאֹפֶק

המבט שבדרך כלל מביט ישירות קדימה אל קו האופק מופנה כאן כלפי מעלה בנסיקה כמו שמסוק נוסק מעלה.

האופק בדרך כלל נראה לנו ישר או מאחורי ההרים הגבוהים אנו מדברים לא על עקומת האופק אלא על קו האופק.

אז לכאורה נראה תמוה שגם המבט נוסק וגם האופק הוא גלי. בניגוד למצופה ולרגיל. דווקא הניגודיות הזאת למה שמתואר בשיר כשונה

מהרגיל לבין הרגיל יוצר מתח דרמטי שאפילו הוא שקוף לקורא שאינו מבחין בו. אך הוא נוצר בשל הראייה התת מודעת של הקיים לעומת הראייה המודעת של הגלוי בשיר ואסביר זאת ביתר הבהרה.

כשאדם מביט למעלה, טבעי הוא שהוא מחפש איזו שהיא קרן הצלה או נושא תפילה.

כך המשוררים כשהם מביטים מעלה פירוש הדבר שעוצמת הרצון שלהם להשיג דבר מה היא ברמות גבוהות ביותר.

כדי להגיע מהנסיקה מעלה אל קו האופק נוצרת מעין קשת דמיונית.

כי אחרת לעולם לא נגיע אל קו האופק בלא צורת הקשת או צורת הפעמון העולה מעלה ויורד מטה בזווית אל קו האופק.

הקשת הזאת היא דו ערכית. מצד אחד מסמלת את הקשת בענן היינו קשת הצבעים היפים או באנלוגיה לשירה את קשת הדמויים והרעיונות והמילים היפות. קשת שהיא הבטחה לנצח שתמיד אורם של המשוררים יהיה נכון ואף פעם הם לא יקרסו (המבול גרם להרס). ומצד שני הדרך אל האופק הנכסף היא לא ישירה אלא בצורה של קרן או קשת שהיא ארוכה יותר. היינו השירה הנעלה המיוחדת לא מושגת בהינף יד אחת אלא בייגע ויזע. האופק עצמו אינו ישר, אלא גלי היינו כמו הקשת של ההיבט של המשורר כך גם האופק "מקושת" גלי היינו לא מחד אחד ערכי אלא פתוח לשינויים.

תָּרִים אַחַר

מְאֻרֹת הַמַּלִּים

ההיבט אל האופק הוא בכדי למצוא או ללקט את ההשראה. היינו את המאור של המילה היבשה, את מהות המילה.

ואפשרות שיבוצה במקומה הנכון במשפט השירי.

וּבְמִשְׁק פְּסִיעָה קְלָה

נִצְבֶּת מְקַהֶלֶת

דְּרוֹרִים מְזַמְּנָה

לְנִצְחַת אֶת

שְׁאֵגַת הַמְּשׁוֹרְרִים

וּכְאֵלוּ לֹא דִי

בְּרַמִּיזָה

מְצֻטָּרֵף לְפְמִלְיָה

זוּג עוֹרְבִים

בְּפֶה מְלֵא

כאן מופיע חלק הדימוי או המטפורי המרכזי של השיר.

לא משק כנפיים אלא משק פסיעה, מעין אוקסימורון הבא לחדד את ההופעה של שוחרי החופש או סמל החופש הם הדרורים הקוראים לחופש היצירה של המשוררים. היינו הדרורים כאילו מנצחים על הרצון העז העצום. כמו רעם מתגלגל ביער של האריה להשראה למילים מוארות לשיר!

העורב שהוא האנטיתזה לדרור, אך משלים את התמונה מצטרף גם הוא לפמליה אך בניגוד לדרורים המנצחים על שאגת המשוררים, העורבים באים בפה מלא. במה? באוכל כמובן. היינו הם מופיעים אך הם סטטיים, הם לא משפיעים ולא עושים דבר כי פיהם חתום בחומר ולא ברוח כמו הדרורים.

וְאָנוּ

נְטוּלֵי פְּרוּרִים

נְאֻלְמִים

בְּחוֹלְמִים.

ועתה הסיום בחזרה אל המשוררים המשוררים שאין להם חומר כמו לעורבים ושהם מחפשי רוח היינו השראה, מילים מוארות, הם שותקים קפואים על מקומם נאלמים כמו היו הם כחולמים חולמים בבחינת געגוע הם מתגעגעים לשירים היפים, להשראה, למילים ולכל עניין שקשור ברוח ולא בחומר.

אסוציאציה לחולמים
תהילים קכו פסוק א

א "שִׁיר הַמַּעֲלוֹת בְּשׁוּב יְהוָה אֶת-שִׁיבַת צִיּוֹן הָיִינוּ כְּחֻלְמִים."

בהמשך הפרק כתוב:
ה הַזְרָעִים בְּדַמְעָה בְּרָנָה יִקְצְרוּ

בהקבלה לשיר
מי שיעמול ויעבוד קשה כמו הקרן או הקשת המסמלת יזע ועבודה קשה (לא ישירה), הוא אשר יקצור
ברינה את תבואתו. היינו פריו של שירו יהיה עסיסי וטוב.
יופי של שיר.

השיר מתוך האנתולוגיה "שירה על שירה" עורכות : ציפי הראל ושושנה ויג. הוצאת פיוטית 2016
השיר הוצג על מסכי המדיאטק חולון מטעם מאבק המשוררים.

חגי קמרט- אודות השיר: "שירה מישירה מבטה" מאת: אביבה גולן

שִׁירָה מִיִּשְׁיֶרָה מִבְּטָה / אַבִּיבָה גּוֹלָן

שִׁירָתִי מִיִּשְׁיֶרָה מִבְּטָה.
עֵינִיָּה, כּוֹכְבֵי שָׁמַיִם
שְׁעָרָה, זָהָב מְפִיז עַל פְּנֵי מַיִם.
שְׁפָתֶיהָ, אָדָם כְּלָנִיּוֹת מְפַתּוֹת.
חוֹבֶקֶת אוֹתָךְ לְהַנְשִׁימָךְ אֲוִיר פְּסָגוֹת.
לוֹחֶשֶׁת גְּחָלֵי אֶהְבוֹת לוֹהֶבוֹת, שְׁקוּפָה, עֵירָמָה.
מְעַרְסֶלֶת אוֹתָךְ בְּרַחֲמָה, מְחַזְרֶת אֶתְרִיךְ, עַד זֹב.
הוּ, אִז נְמוּגָה כְּעַרְפֵּל, אוּ מְלֵנָה אוֹתָךְ כְּצֶל.
שִׁירָתִי מוֹשְׁטֶטת אֵלֶיךָ בִּינּוֹת לְעֶשְׂבִים, בְּשׁוּלֵי הַדְּרָכִים
נִיחוּחַ פְּרִיחֵי הָעוֹנוֹת, בֵּין מְהֻמְרוֹת הַזְּמַנִּים.
אִז, מוֹקִירָה תוֹדָה לוֹחֶשֶׁת אֵלֶיךָ אֶהְבָּה.
הַנְּגוֹן הַמְּצוּי בְּךָ. רְגָעִים חֲסוּדִים, מְכַשְׁפִּים.
סְפָרָיָה חֲרִיפָה / מְתוּקָה.
שִׁירָתִי הִיא עוֹגַת הַדְּבֶשׁ,
הַצּוּף וְהַעֲקָץ, הַמּוֹר וְהַמְזֶמֶר.
שִׁירָתִי שׁוֹחֶרֶת אוֹר.

השיר הוא שיר אהבה רב דימויים ויפה. מובלטת בו האהבה הגדולה לשירת המשוררת וכן לאהוב.

השירה של המשוררת היא בבואת אהבתה הגדולה. גם בשיר זה היא מאנישה את שירתה. עיני השירה בוקות היינו היא מלוטשת מצוחצחת, שעה זהב מפוז היינו מקושטת כל צרכה. שפתיה אודם היינו תוכנה שופע אהבה. (היינו שיר הלל לשירה או הסבר מהות השירה על ידי הדימויים).

השירה הזאת שהיא לב לבה של המשוררת ומכילה את כל נימי אהבתה של המשוררת היא אשר נשלחת לחבוק את האהוב ונותנת לו את חמצן החיים הנקי הטהור, המשול לאוויר פסגות שאין נקי וטוב ממנו. והשירה כמו אם היכולה לערסל את האהוב ברחמה היינו בלב חיותה במקור החיים שהיא מפיקה מתוך עצמה.

לאחר שהיא ממצה עצמה, היא יכולה להתפוגג אבל עדיין מלווה אותו כצל - שומרת עליו. אולי אתה לא רואה אולי אתה האהוב לא מודע, אז אני אומר לך שאת שירתי אני מלקטת מעשבי הבר, מהנוף הארצי הטבעי והאורבני. בַּיְנוֹת לְעֶשְׂבִים, בְּשׂוּלֵי הַדְּרָכִים נִיחֹחַ פְּרָחֵי הָעֹנֹת, בֵּין מְהֻמְרוֹת הַזְּמַנִּים.

הפרטים הקטנים האלו הם שמזינים את שירתי והם אשר רוחשים לך אהבה. השורות האחרונות הן שיר הלל לשירת המשוררת כשהיא אומרת "שִׁירְתִּי הִיא עֹגַת הַדְּבֶשׁ, הַצּוּף וְהַלֶּקֶץ, הַמֶּר וְהַמְזְמֹר. שִׁירְתִּי שׁוֹחֶרֶת אֹר".

השיר נבחר לתערוכה בבית אריאלה בקטגוריית "כותבים מקצועיים".

חגי קמרט אודות השיר " בְּרָכִי נְפִישָׁךְ " מאת : אביבה גולן

שיר יפה מאוד

בְּרָכִי נְפִישָׁךְ / אַבִּיבָה גוֹלָן
אֶת מְבַקְשֵׁת לְבָרָא בִּי שִׁיר
לְהַשִּׁיל אֶשְׁלִיּוֹת שֶׁל מַסְכּוֹת,
בֵּין הַשְּׂמֵשׁוֹת לְגַמְעֵ זִיו הָאֶפֶק
לְבוֹא בְּסוּד הַחֲלוּמוֹת.
לְהַשְׁמִיעַ קוֹל בְּלֵב הָעִיר
כְּמִנְעַד שׁוֹפָר מְרַעֵד רְקִיעִים
דְּמָעוֹת הָעֶבֶר נִשְׂרוּ עִם הַשְּׁלֶכֶת,
חִיּוֹךְ מוֹאָר קוֹרָא לְמַלְאָכִים.
רוּחַ יָם מְבַדְּרֵת שְׁעָרֶיךָ
טַל הַשְּׁחַר לוֹטֵף פְּנֵיךָ,
יְהֵא אוֹר הַתְּקוּנָה נֵר לְנִתְיָבֶיךָ
בְּחֶסֶד אֶהְבֶּה בְּרָכִי נְפִישָׁךְ.

שיר יפה ארספואטי שמהותו התבוננות פנימית של המשוררת בעצמה. כאשר שורת המעבר בין עגמומיות העבר לבין התקווה והאור של המחר גם צורנית ותוכנית נמצאת במרכז השיר.

· "דמעות האתמול נָּשְרוּ עִם הַשֶּׁלֶקֶת",

זו שורה שביעית מהתחלה, ואחריה עוד חמש שורות. היינו כמעט באמצע השיר והיא גם חותכת בין העבר העצוב לעתיד הצפוי היפה.

בין עגמומיות הערב והשקיעה לבין האור והתקווה שבזריחה.
בין שמש סתווית שוקעת לבין רוח ימית מבדרת שער, מלטפת.
לשיר עצמו

המשוררת כמו מדמה את נפשה כישות חיה, והיא פונה אליה
בשיר של האני מול ציפור נפשו.
היא חשה בתוכה את געש ורעש המילים הרוצות לצאת החוצה
לאוויר העולם ולשיר את שירן.

להשיל את הבלי העולם הזה וזיופיו מעצמה, להוריד את המסכה הזו מפניה.

ובמצב הנעים הרוגע הרומנטי משהו של שעת דמדומים לנשום בכמיהה את האור האחרון היפה של שקיעת השמש השרוע בצבעיו היפים לאורך האופק.

לחלום משהו, כמו לבוא בסודם של החלומות הבלתי ברורים לנו, מניין הם באים להיות כאילו חלק מהם ואז להשמיע את שירת המילים (להשמיע קול בלב העיר).

הקול הזה יהדהד כשופר (רמז לשופר הכיפורים שקולו פותח שערי שמיים) שירקיע שחקים בחיל וברעד של קדושת המילים העבריות היוצאות מתוך לב העיר כמו לב הנשמה. כי נשמתה וליבה הם עירה שלה.

היינו, ערך אמביוולנטי לעיר; גם כקריית עיר שתושביה ישמעו את קול המשוררת וגם העיר הפנימית שלה – של המשוררת. מעין כור ההיתוך והעיבוד של המילים והשירים שיוצאים מהן.

עכשיו היא סוקרת בזיכרונה את חוויות העבר הלא רחוק.

דמעות האתמול, היינו העצב שהיה, נמוג הוא. נשר יחד עם עלי הסתיו (אנחנו יודעים שהסתיו עגמומי משהו אך גם רומנטי מאוד. אך העצבות ממלאה אותו). לכן הדמעות מייצגות את אותה אווירה עצובה והנה היא נעלמת עם זליגת דמעות העלים הצהובים שנושרים אל הקרקע.

עתה עולה חיוך שאולי בא כחיוך שאול למפרע מן האביב ההולך וקרב.

אותו חיוך קורא למלאכי השלום ומלאכי השירה שיבואו.

ועכשיו שינוי בזמנים :

הערב והדמדומים והסתיו והעצבות היפה המייסרת בייסורי אהבה מענגים נעלמו כולם, גם הדמעות יבשו.

עתה הדוברת עומדת ברוח הקלילה של צפרירי בוקר. רוח שלוטפת לפניה ומבדרת את שעה.

הדמעות שהיו הבוקר הזה הן טל שחר, יום חדש, תקווה חדשה. ותהא זו התקווה כמו נר להאיר

את נתיב דרכה החדש הטוב היפה.

בחסדה של אהבה היא מבקשת לברך את ציפור נפשה את הנפש היוצרת.

צורות ושיבוצים

בראיה :

הנפש כמוה כצלם אלוהים בזעיר אנפין המסוגלת לברוא לפחות דבר רוחני אחד והוא שיר!

כהערת אגב :

מתקשר לימי פרשת בראשית של ימים אלו (בראשית ברא אלוהים...)

תהילים פרק קג

פסוק א : לְדָוֹד : **בְּרַכֵּי נַפְשִׁי**, אֶת-יְהוָה ; וְכָל-קִרְבִּי, אֶת-שֵׁם קִדְשׁוֹ.

פסוק ב : **בְּרַכֵּי נַפְשִׁי**, אֶת-יְהוָה ; וְאֵל-תִּשְׁכַּחֲתִי, כָּל-גְּמוּלוֹי.

פסוק כ"ב : בְּרַכּוּ יְהוָה, כָּל-מַעֲשָׂיו-- בְּכָל-מְקוֹמוֹת מְמִשְׁלֹתָיו ; **בְּרַכֵּי נַפְשִׁי**, אֶת-יְהוָה.

הערה : בראש חודש אחר שיר של יום אומרים את מזמור "ברכי נפשי"

מסכות

שמות פרק לד

- [פסוק י"ז](#) : אֱלֹהֵי מִסְכָּה, לֹא תַעֲשֶׂה-לָךְ .

המשוררת נזהרת בשיר ומדברת על הסרה של אשליה של מסכות ולא על מסכות קיימות בפועל. הביטוי בין השמשות מופיע הרבה פעמים בתלמוד ושגור גם בעברית הספרותית. בחסד ואהבה

הצירוף חסד ואהבה מופיע לא אחת בתנך ובמקורות הנה למשל דוגמא אחת : ירמיהו פרק ב

- [פסוק ב](#) : הֲלֹךְ וְקִרְאתָ בְּאָזְנֵי יְרוּשָׁלַם לֵאמֹר, כֹּה אָמַר יְהוָה, זָכַרְתִּי לָךְ חֶסֶד נְעוּרֶיךָ, אֲהַבְתָּ כְּלוּלֹתַיךָ--לְכַתֹּב אַחֲרַי בְּמִדְבָר, בְּאֶרֶץ לֹא זְרוּעָה .

גם טל שחר מופיע בפסוק אחד במקרא

תהילים פרק קי

- [פסוק ג](#) : עֲמֹד נְדָבַת, בְּיוֹם חִילָךְ : בְּהַדְרֵי-קִדְשׁ, מִרְחֹם מְשָׁחַר ; לָךְ, טַל יִלְדְּתֶיךָ .

<https://www.youtube.com/watch?v=0Ln06Uuzu8Q>

חגי קמרט- אודות השיר : "כלה יפת פנים" מאת : אביבה גולן

כָּלָה יִפֶּת פָּנִים / אַבִּיבָה גּוֹלָן

שָׁמַשׁ בְּעֵינֶיהָ, דָּבַשׁ בְּשִׁפְתוֹתֶיהָ,

עֲטָרַת שְׂבּוּלֵי אוֹרָה בְּשַׁעֲרֶיהָ.

קָסָם טְבוּרָהּ, חֲמֻדַּת יְרוּשָׁלַיִם

שָׁלָךְ אוֹר הַצְּלִילִים, כָּלָה יִפֶּת פָּנִים.

צַפְרֵי הַזְּמַן צוֹהֲלוֹת בְּשַׁעֲרֶיהָ, נֶזֶר קִדְשָׁתָהּ, פַּעֲמוֹנֵי לְבַי.

כְּנוּרֵי לָךְ יַד, קוֹלֵי נְשָׂא אֱלֵיךְ, יִגִּילוּ בְּךָ פְּלָגֵי הַנְּעוּרִים.

עַנְנֵי יָמֶיךָ, מְלַח לֵילוֹתֶיךָ, בְּגִבּוֹרָה, בָּעֵז, עֲבִרְתְּ בְּעֶלְטָה.

קִשְׁתְּ בְּרִית עוֹלָם, חֶסֶד בְּשִׁמְיֶיךָ. זֶהֱרִי, תִּפְאָרְתְּ, תִּהְלֵת הַשִּׁירָה.

יֵשׁ בְּךָ אֶת הַחוֹן, תִּשׁוּעָה לְנִדְוֵיךָ

זֶר פְּרָחֵי אַחְוָה יִפְרַח בְּלֵב עִירִי.

רוּחַ רִנְנָה תִּפְאֹז בְּצַמְרוֹתֶיךָ,

מִכָּל פְּלֵאֵי תַבְּל, יְרוּשָׁלַיִם יַחֲדָתִי.

התייחסות לשירה של המשוררת והפזמונאית אביבה גולן לכבוד יום ירושלים
כללי :

השיר הוא שיר הלל לירושלים שהיא למעשה עיר קדושה. היא טבור העולם ומתוארת בשירך
כעלמה יפיפיה ענוגה זוהרת ומושכת לב. השיר עשיר בדימויים מזכיר בחלקו הראשון את דימויי
שיר השירים לאהובה. ירושלים האצילה מלאת אור וזוהר ובכלל זה קשה להזכיר את ירושלים של
ברזל ופלדה. אך אביבה רומזת על כך בשקט במילה גבורה ועלטה, נראה זאת בהמשך.

התיאור יוצא מן הפרטים הקטנים במיקרו וממשיך לפרטים הגדולים במקרו. הכותרת "כלה יפת
פנים" מקבלת מימד של עומק בשיר שיפת הפנים היא גם מבפנים וגם מבחוץ.
בהשראת שיר השירים המתארת את השולמית על ידי תיאור של
יופיים של אברי גופה (למשל: עיניך בריכות בחשבון, בטנד
ערמת חיטים, אפך כמגדל הלבנון). אביבה גולן מתארת את
גופה החטוב היפה של ירושלים באמצעים סיפורתיים ודמויים נכונים לימינו אנו של המאה
העשרים ואחת. כמו "שמש בעיניך" "דבש בשפתותיך"...

אמצעים ודימויים שנמצא גם בשירים עממיים אחרים בני זמננו. הזכרת הדבש על השפתיים הפך
מביטוי שכיח כמו " דבש וחלב תחת לשוני" או " לא לקק דבש או כמו "שפתיים ימתקו" לאמירה
של " הכל דבש" לציון של הכל טוב.

אך התיאור עובר מהראש של העלמה ומטה הנה :
עיניים - באור שמש . בשיר השירים עינייך בריכות בחשבון. וכן עינייך יונים.
שפתיים - דבש. בשיר השירים כחוט השני שפתותייך.
שיער- עטרת שיבולי זהב בשערך. בשיר השירים "שערך כעדר העזים שגלשו מהר גלעד".
בטן- קסם טבורך בשיר השירים "בטנך כערמת חיטים"

*

כאשר השיר מגיע לטבור העיר תיאור האברים נפסק, כי מכאן ואילך התיאור מתפשט לכל
מרחבי העיר.

כמו

פְּלָה יִפֹּת פָּנִים. היינו מהמיקרו של תיאור שיער עיניים שפתיים, למקרו של הפנים
בכללותם שהם כחטיבה אחת יפים.

ובמבט ההיקפי ירושלים היא קדושה ולא רק, אלא היא מפעמת בלבה של
המשוררת לפי שהיא אומרת " נָזַר קְדֻשָּׁתָךְ, פְּעֻמוֹנֵי לְבָי". היינו ירושלים לא רק קדושה
אלא חובשת כתר מלכות. קרי, נזר קדושה.
דימוי יפה לשתי פעימות הלב הוא " פְּעֻמוֹנֵי לְבָי" היינו דפיקות הלב כמו פעמונים. פעמונים
המבשרים ומציינים את רוך ונועם הלב.

ואם בלב עסקינן, ברור שהאסוציאציה תהיה למיתר הלב וממיתר הלב לכינור.

ומכאן אביבה בכוח האנלוגיה למיתר הלב כותבת: "פְּנוּרֵי לֶךְ יַעַד",

אך לא רק הכינור או המוסיקה הרוגעת הווקאלית, אלא גם קול הלב שר לה לירושלים מצדה של הדוברת

בשיר היא המשוררת. "קוֹלֵי נְשָׂא אֱלִידִי".

בשלב זה משתדלת אולי ברמז אולי באמת צרופה לומר גם את צדה השני של ירושלים. ירושלים של כאב, של

מאבקים, של גבורה.

"יְגִילוּ בְּךָ פְּלָגֵי הַנְּעוּרִים.

עֲנֵנִי יְמִיךָ, מְלַח לֵילוֹתֶיךָ

בְּגִבוּרָה, בְּעֹז, עֲבֹרֶת בְּעֶלְטָה".

לא נחל, לא נהר, אלא פלגים. היינו ראשית האומה והתקומה

יגילו על המאבקים שצלחו והצליחו בירושלים העיר, גם בגבורה

של חיילי לוחמי העיר ומגיניה וכן ימי העלטה והמחשך שעברו על ירושלים והיא יכלה להם.

וכאן היא רומזת לפן התיאולוגי הדתי של ירושלים

קִשְׁת בְּרִית עוֹלָם, חֶסֶד בְּשִׁמְיֶיךָ

זֶהר, תִּפְאָרֶת, תְּהִלַּת הַשִּׁירָה.

ברית עולם זו הברית בין בני ישראל לקב"ה מופיע בכל מיני מקומות בתנ"ך למשל:
"וְהָיְתָה הַקְּשֶׁת בְּעַנְנוֹ וַיִּרְאִיתִיהָ לְזִכָּר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל
בָּשָׂר אֲשֶׁר עַל הָאָרֶץ."

אפשר גם שכאשר היא כותבת "עֲנִי יְמִיךָ" עולה אל נגד עיניה אותה ברית עולם
הקשורה לקשת בענן...

סיום השיר הוא סיום אופטימי המעלה את חינה של ירושלים בעיניי הקורא חן
שהוא סממן חשוב לעיר תקווה לסוף נדודיה "תשועה לנדודיך"
ומשאלה לעתיד שאחוה רעות ושלום (זר פרחי אחווה) יעלו וכבשו את העיר.
צמרות העיר ישירו משמחה.

והפואנטה:

ירושלים היא אחד מפלאי עולם, ובשביל המשוררת היא יחידה.

"יש בך את החן, תשועה לנדודיך

זר פרחי אחווה יפרח בלב עירי.

רוח רננה תפוז בצמרותיך,

מכל פלאי תבל, ירושלים יחידתיי."

<https://www.youtube.com/watch?v=UPTuimwWVuY>

חגי קמרט- אודות השיר: "בין חלום להקיץ" מאת: אביבה גולן

בין חלום להקיץ / אביבה גולן

"על נהרות בבל שם ישבנו גם בכינו בזכרנו את ציון." תהלים קלז א' ב'

בין חלום להקיץ, מאורות הזמנים

במשחק קרוסלת הימים,

אי העדן שלנו רחוק מן החוף

לטרף ריח מדליק נשפחות.

רגשותי, כגלים בשכרון כסופים

ערבות נחלים על ציון משקיפות.

בכמיהת מיתרים מבכים פנורות

עת חגים בהמון, חלופי משמרות.

נושם בי המזח, נוטרף חשקים

להחיות בלבי נגוני אהבים,

לחצות המדבר, לתקומה.

פי בצלם נברא אדם, אור נשמה.

יש האומרים כי ערבים הם בדי ערבות הצומחים על גדות נחלים, ושם תלו ישראל את כנורותיהם, כדי שהרוח הנושבת בענפי הערבה הבוכייה, תטלטל את הכינור התלוי על בדיה, כדי שזעקת הגלות שלהם תהיה כפולה ומכופלת.

בית ראשון

בֵּין חֲלוֹם לְהִקִּיץ, מְאֹרוֹת הַזְּמַנִּים

בְּמִשְׁחָק קְרוּסֶלֶת הַיָּמִים,

אֵי הַעֵדוֹן שְׁלָנוּ רָחֵק מִן הַחוּף

לְטוֹף רוּחַ מְדֻלֵּק נִשְׁכָּחוֹת.

”בֵּין חֲלוֹם לְהִקִּיץ, מְאֹרוֹת הַזְּמַנִּים”

כשאביבה פותחת את השיר בין חלום להקיץ, היא מתכוונת לומר לנו בין התקווה למציאות. בין האשליה לאמת, או בין פיקחון העיניים למציאות בהווייתה.

ובהמשך בשורה שנייה יש פיתוח למחשבה הזאת כשהיא מדברת על קרוסלת הימים, היינו הסבב של הקרוסלה בדימוי לעולם העגול ולמחזור סבב החיים על פני האדמה.

יתירה מזו, אם נראה נגד עינינו את הקרוסלה עם הסוסים העולים ויורדים בסבב, אי אפשר שבהקשר למשפט הראשון לא נבין שהכוונה לעליות ומורדות בחיי האדם משך ימיו.

קשר אסוציאטיבי לתנ"ך:

חשוב לציין שכבר בפתח של השיר, היינו בשורה הראשונה, רומזת לנו המשוררת על ימי הבריאה, על ימי שבעת ימי בראשית במילה אחת: "מאורות".

שהרי כבר בבראשית הבריאה נאמר שאלוהים קבע שני מאורות: ליום וללילה. אלו מאורות הזמנים "יהי מארת בַּרְקִיעַ הַשָּׁמַיִם לְהַבְדִּיל בֵּין הַיּוֹם וּבֵין הַלַּיְלָה וְהָיוּ לְאֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים וּלְיָמִים וְשָׁנִים". א יד

יום ולילה = חושך ואור, עם חיבור רעיוני אנלוגי לטוב ורע, לשקר ואמת, היינו דבר והיפוכו.

ואי אפשר שהאסוציאציה לא תרחיק לכת גם אל אור שבעת הימים או האור הגנוז

(נשמור אותו בינתיים בזיכרון ועוד נגיע לכך בהמשך)

ובהמשך: אֵי הָעֵדֶן שְׁלָנוּ רָחַק מִן הַחוּף

האי שלנו היינו ארצנו הקטנה כמו אי בים הגדול שאמורה להיות הגן עדן שלנו רחוקה היא מחוץ מבטחים. ייתכן והייתה קרובה עוד בימי הבריאה כאשר הכל היה טהור, הכל היה מוצף באור הגנוז והנה העדן הזה הלך ורחק מאתנו.

האם מתכוונת המשוררת מהמקרו לרדת גם למיקרו היינו לאדם עצמו. כלומר שגם העדן שלנו ההנאות שלנו המיטב שאנו לוקחים מהחיים מתרחקים מאתנו,

ואולי היא גם מתכוונת לעצמה? נראה זאת בהמשך.

קשר אסוציאטיבי לתנ"ך

יפה לראות את האסוציאציה המקשרת את המשוררת בין ימי הבריאה לימי היות האדם על פני הארץ בגן עדן. אך לדעתה גן עדן של ימי בראשית של תקוות האדם הולך ומתרחק מאתנו. פעם היה קרוב לחוף ועתה רחוק הוא.

לְטֹף רוּחַ מִדְּלִיק נְשָׁפָחוֹת.

מבחינה ספרותית מעין אוקסימורון. היינו ניגוד לכאורה בין מילים. מצד אחד לטף רוח ומצד שני הדלקה של נשכחות. רכות מול קשיות. שני יסודות רוח ואש זה מול זה, והרוח מלבה את האש אשר מעלה מעלה כמו באוב נשכחות.

עדנות רבה יש בצירוף "לטף רוח". ואותה עדנות מבעירה אש. ממתוק יצא עז (הפוך למעז יצא מתוק שאצל שמשון).

חוזרת לרוח לפי האסוציאציה של ימי הבריאה שם נאמר " וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֵף עַל-פְּנֵי הַמַּיִם" (בראשית א
(2

* בית שני

רְגִשׁוּתִי, כְּגַלִּים בְּשִׁכְרוֹן כְּסוּפִים

עֲרֻבוֹת נְחָלִים עַל צִיּוֹן מִשְׁקִיפּוֹת.

בְּכַמִּיהַת מִיִּתְרִים מְבַכִּים כְּנֹרוֹת

עַת חֲגִים בְּהֶמוֹן, חֲלוּפֵי מִשְׁמְרוֹת.

כאן המשוררת מדברת כבר על עצמה ועל רגשותיה

רְגִשׁוּתִי, כְּגַלִּים בְּשִׁכְרוֹן כְּסוּפִים.

רגשותיה באים בתוכה בגלים בדימוי למעין שיכרון חושים

אך המטרה או המניע לרגשות האלו הם הכיסופים. היא לא אומרת לנו איזה כיסופים ולאן. אך

הדברים מתבררים מהתיאור שלהלן:

"עֲרֻבוֹת נְחָלִים עַל צִיּוֹן מִשְׁקִיפּוֹת / בְּכַמִּיהַת מִיִּתְרִים מְבַכִּים כְּנֹרוֹת / עַת חֲגִים בְּהֶמוֹן, חֲלוּפֵי מִשְׁמְרוֹת".

היא מדמיינת את עצמה עומדת עם הגולים על נהרות בבל, שם הכינורות על ערבי הנחל, והיא שומעת את בכי הכינורות המשמיעים מנגינה עצובה עד בכי, בכמיהת מיתריהם – היינו; באנלוגיה למיתרי לב האדם מיתרי הלב הרועדים בזכרם את ציון ובכמיהתם אליה.

בית שלישי

נוֹשֵׁם בִּי הַמְזַח, נוֹטֵף חֲשָׁקִים

לְהַחֲיוֹת בְּלִבִּי נְגוּנֵי אֶהָבִים,

לְחַצוֹת הַמְדַבֵּר, לְתַקוּמָה.

כִּי בְּצֶלֶם נִבְרָא אָדָם, אֹרֶךְ נְשָׁמָה.

בית שלישי מעלה בעוצמה את רגשותיה של המשוררת שכאילו המזח שממנו יוצאות האוניות אל הים הפתוח ואל יעדן- היא ציון, הוא אשר נושם בה, היינו קורא אותה אליו, לבוא ולרדת ימים אל הארץ.

היא משתמשת בביטוי "נוטף חשקים" מזכיר משהו את "לטף הרוח" שבבית ראשון. "נוטף"

ו- "לטף". שוב רכות הביטוי כאילו החשק נוטף ממנה שם - הרוח לוטף, כמו הרוח הקדמונית המרחפת, וכאן היא אומרת מפורשות מה היא רוצה: לְהַחֲיוֹת בְּלִבִּי נְגוּנֵי אֶהָבִים.

היא רוצה לצאת מהמבוכה, להשתמש בהדלקת הזיכרונות, של בית ראשון, כדי להחיות על גביהם, ניגונים של אהבה. אהבת הארץ, אהבת האדם, אהבת הטוב. היא מעוניינת לעבור על כל הקשיים קרי לחצות את קשיי המדבר, כדי להגיע לתקומה.

ויש לה טיעון סביר לדרישה זו שלה והוא נעוץ שוב בימי הבריאה

כִּי בְּצֶלֶם בְּרָא אֱדָם, אֹר נְשָׁמָה

יש לו זכות לאדם מעבר לכל חי צומח ודומם. והזכות היא שהוא זה אשר נברא בצלם אלוהים. יש בו משהו אלוהי ולכן יש בו גם משהו מהאור הגנוז של שבעת הימים. אור ונשמה, אור שבעת הימים ומשהו מרוח אלוהים שריחפה אז על פני המים.

2. אמצעים ספרותיים:

השיר בנוי בשלושה בתים. בכל בית ארבע שורות. השורות מחורזות ביניהם לפי אב, גד

המשקל הוא בדרך כלל אנפסט (שתי הברות לא מוטעמות והברה מוטעמת) ניכר בשלמות בבית שני. חלק מהאמצעים צינתי בגוף ניתוח השיר, כמו האוקסימורון או האסוציאציות המקראיות ודרך המשורר בהן.

מבחינת תוכנו הוא אמביוולנטי כאשר מצד אחד הוא אישי (ריגשותיי, וגוי) של תחושות המשוררת ורצונותיה ומצד שני הוא כללי לאומה ("אי העדן שלנו").

בשיר יש דימויים יפים ויש גם מעין פרסוניפיקציה של הדומם "כמיהת מיתרים" או "מבכים כינורות".

ניגודים המעלים מתח דרמטי כמו למשל:

כבר בפתח "בין חלום להקיץ" "לטף רוח מדליק" ועוד.

סיכום:

שיר יפה הנשען על מקורות תנכ"יים כמו תהילים ובריאת העולם.

יש בו קשרים אסוציאטיביים ברורים. מבטא כמיהה לחיפוש ומציאה עצמית

וכן לכמיהה אוניברסלית לטוב וישר.

<https://www.youtube.com/watch?v=G5aeW6KuR1M>

חגי קמרט- אודות השיר "מְרַקְדוֹת בַּחוּצוֹת" מאת : אביבה גולן

מְרַקְדוֹת בַּחוּצוֹת / אַבְיבָה גוֹלָן

אלו היו צולחות המלים

להמחזי את מעוף הצפורים,

אז היו מְרַקְדוֹת בַּחוּצוֹת,

כְּזִקְוֵקֵי אורוֹת.

לו יכלתי לדאות לשחקים

על פְּנֵי הַנְּגוּנִים,

הייתי בוֹחֶרֶת לְמַצֵּא אֶתְךָ

את גֶּנֶת הַשׁוֹשְׁנִים.

יְדֵי מְלַקְטוֹת פְּרוּרֵי שְׂמֶחָה

שְׂצִרְתָּ בְּחַיֵּי.

יודעת, בְּלִבְךָ אֶהְיֶה אף על פי

ועד בְּלֵי יְדֵי.

כללי :

השיר הוא שיר אהבה עדין, רגיש ומרגש, בין בני זוג שמגיע לשיאו בבית השלישי האחרון.

היפה הוא ההדרגה בתיאור וההקבלה היפה בין משחק האהבה בין בני האדם לבין

הדומם והחי. קרי: משחק המילים והציפורים כנגד הדוברת בשיר ואהובה.

בבית ראשון המילים כמהות להמחיז את מעוף הציפורים, מעוף הוא שקוף למשתמש אבסטרקטי קשה לתיאור אך אם המילים היו מצליחות לתאר את המעוף ואפילו להמחיז אותו, היו יוצאות במחול מרוב שמחה.

בבית השני המשוררת עוברת לתיאור משחק התפקידים בין בני האדם; האהוב והדוברת.

בהקבלה למילים הכמהות להמחיז את מעוף הציפורים, היא כמהה לדאות בשחקים,

(כמו ציפורים) על תווי השירה. וכאן מדמה כנף ציפורים לכנף ניגונים. מעשה שהוא חלומי ומטאפורי וקשה כמו המחזת מעוף ציפור ברוח על ידי תיאור במילים.

מטרת הדאייה ברוח היא למצוא את המרגוע ואת כר הטבע האולטימטיבי המוצלח ביותר לאהבה והוא גן השושנים.

שיאה של האהבה, כאמור, בבית האחרון: וכאן בניגוד לכמיהת הציפורים וכמיהת האדם לדאות במרומים לא רק שהמעשה אפשרי, אלא מתבצע הלכה למעשה.

היא מלקטת פרורי שמחה שהאהוב נטע בחייה והמסקנה שלה שהיא יודעת שבלב

האהוב היא תשכון עד בלי די. ויתרה מזו וזו הפואנטה של השיר "אף על פי"

כלומר מחזירה אותנו לשני הבתים הראשונים המתארים רצונות כמעט בלתי אפשריים לביצוע, ובדמיוננו אנו מבינים ש"אף על פי" רומז שלמרות שישנם מקרים בחיי אדם שהם קשים לביצוע או כמעט בלתי אפשריים למרות זאת, בכוח האהבה ניתן להתגבר

ולהמשיך הלאה ולאהוב עד אין סוף.

יפה מאוד ההתאמה של הניב הפשוט (עליו מדברת רחל המשוררת) לתוכן השיר שהוא פשוט וטעון במטען רב של רגשות ואהבה.

חשוב לשים לב למילות הפתיחה של כל בית.

הכותרת :

שם השיר כשורה המופיעה בבית ראשון "מְרַקְדוֹת בַּחוּצוֹת".

בשיר, השורה מבטאת את הבלתי אפשרי, אילו היו ... ואילו הבנת השיר מעלה את

פרשנות הכותרת כמצב, שאולי נשמע אוטופי, אך מלא בתקווה ובאפשרות חיובית לביצוע

עתידי. כמו אומרת המשוררת לקוראים: דעו לכם שהן מרקדות בחוצות: ברצוני בכוחי
ובתקוותי.

בית ראשון

"אֵלוּ הָיוּ צוֹלְחוֹת הַמַּלְאִים" המשמעות אפשר והן יכולות לצלוח ואפשר ולא אך האפשרות קיימת

בית שני

לוּ יְכַלְתִּי : אם הייתי יכולה, אך המשמעות שאינני יכולה!

בית שלישי :

יָדֵי מְלַקְטוֹת : אין שום מילת תנאי או אפשרות, יש נתינה וביצוע. הוא נתן מעצמו והיא מלקטת
את אורות השמחה שנתן לה.

ההתפתחות הזאת בין אלו וְלו לביצוע היא הדרגתית יפה ומעניינת. יוצרת קישוט יפה לשיר ומעלה רגשות חיבה בלב הקורא.

סקירה פרטנית : תוכן, צורה, אסוציאציות

בית ראשון

אֱלוֹ הָיוּ צוֹלְחוֹת הַמַּלְאָכִים

לְהַמְחִיז אֶת מְעוֹף הַצְּפוּרִים,

אֲזֵ הָיוּ מְרַקְדוֹת בְּחוּצוֹת

בְּזִקוּקֵי אֹרֹת.

"צולחות"; ערך אמביוולנטי : גם מצליחות וגם צולחות כמו צליחת ים. כלומר הקושי של המילים הוא כפול. גם מטרה להצליח וגם קושי פיסי לצלוח דבר מה שקשה לצלוח אותו.

ותשובת הקושי בשורה השניה :

קשה לתאר במילים (להמחיז) את תנועת העוף באוויר השמים.

(המילה להמחיז מעוררת אסוציאציה למילה ל"השחיז" ועם דמיון זה מתקבל שלא רק קשה למילים ליצור מחזה היינו להמחיז אלא קשה להן אפילו לחדד את ההמחזה הזאת שתהיה חדה ומדויקת) היפה הוא הפרסוניפיקציה של המילים, כמו היתה להן יישות משל עצמן. מטרה משל עצמן.

הדוברת חושבת שאם הן המילים, היו מצליחות לבצע את הבלתי אפשרי היו הן מבצעות את הריקוד בחוצות בשמחה, בדימוי לזיקוקים המאירים שמיים בריצודי זיקי אורות.

בית שני :

לו זְכַלְתִּי לְדָאוֹת לְשִׁחָקִים

עַל כְּנָפֵי הַנְּגוּנִים,

הִיִּיתִי בּוֹחֶרֶת לְמָצָא אֶתְךָ

אֶת גִּנַּת הַשּׁוֹשְׁנִים.

בבית זה כאמור המשוררת כמהה הייתה לדאות כציפורים אך לא על כנפי הרוח, אלא על כנפי הניגונים. התווים הם כאילו המניע ליצירת הניגון שהוא כמתבקש ניגון ערב, עורג, רווי אהבה ובאמצעות הדאייה הייתה מוצאת ממעוף הציפור את "הגן עדן" שלה ושל.

את אותה " גינת אגוז" של שיר השירים אליה תרד יחד עם אהובה ושם יראו וירעו שניהם בשושנים.

ניכרת אסוציאציה ברורה יפה לשיר השירים. לא אחת נמצא רמזים בשירה של אביבה

לתנ"ך ובשירי האהבה, איך לא? משיר השירים וכן גם כאן הנה :

וראו שיר השירים פרק ב

• פסוק א: אָנִי חִבַּצְלֵת הַשָּׁרוֹן, שׁוֹשֶׁנֶת הָעֲמָקִים.

• פסוק ב: כְּשׁוֹשֶׁנָּה בֵּין הַחֹחִים, כֵּן רַעֲיָתִי בֵּין הַבָּנוֹת.

• פסוק ט"ז: דוֹדִי לִי וְאֲנִי לוֹ, הֲרֵעָה בְּשׁוֹשָׁנִים.

אשר למשקל המילים במשפט: "בוחרת" "למצוא"

"הייתי בוֹחֶרֶת לְמָצֵא אֶתְךָ

אֶת גִּינת הַשׁוֹשָׁנִים".

המילה "בוחרת" מלמדת על אפשרויות בחירה שונות, והיא חד משמעית הייתה בוחרת למצוא יחד אתו (לא לבדה ולא עם אף אחד אחר) את גינת השושנים.

המלה "למצוא" יוצרת מתח. היינו מקום לא ידוע בעולם של אי וודאות. היא והוא צריכים למצוא את גינת השושנים. היינו פעולה לא מיידית, אלא מתמשכת. גינת השושנים איננה מצויה לכל אחד, אלא כפי הנראה רק לזוג הנאהבים, ולכן יש לעבוד כדי למצוא אותה היא לא נמצאת בהושטת יד.

בית שלישי

יְדֵי מְלַקְטוֹת פְּרוּרֵי שְׁמֶחָה

שְׂפִצְרֶת בְּחַיִּי.

יֹדַעַת, בְּלִבָּךְ אָהֳיָה

אָף עַל פִּי וְעַד בְּלִי דִי.

תיאור הנתינה והלקיחה:

הוא נטע בה פירורי שמחה

והנתינה מהלב והנטיעה בה יצרו בחייה אורות של שמחה. היא מצטנעת וקוראת להם "פְּרוּרֵי שְׁמֶחָה" והיא עתה מלקטת אותם.

השאלה היא: אם הוא יצר בה פירורי שמחה לשם מה היא צריכה ללקט אותם הרי הם בה!

תשובה: הלקיטה היא בבחינת מנייה. היא מונה אותם ושמחה בהיותם. וכנראה שמדובר בלא מעט פרורים כאלו.

כשהיא רואה שהם רבים כל כך (כך משתמע מהשורה הבאה) היא יודעת בוודאות נחרצת שהיא תמיד נמצאת בלב, בלא מחיצות, בלא תנאים, ואפילו: "אף על פי", היינו גם במקרים שנראים כבלתי אפשריים, רמז בעיקר לבית הראשון ששם מתואר מצב כמעט בלתי אפשרי. ומוסיפה "ועד בלי די".

סיכום :

שיר אהבה רגיש ויפה כתוב (כמו שרחל המשוררת ממליצה : "אך ליבי ניב התמים
כתינוק " בשיר ניב) בניב פשוט קולע למטרה,

מתחיל במצב כמעט בלתי אפשרי ובהדרגה בין בית ראשון ושני מגיע לוודאות
ולאפשרי.

כמו ברבים בשיריה של אביבה יש זיקה ברורה ואסוציאטיבית לספר הספרים התנ"ך.

https://www.youtube.com/watch?v=SECvB8B_0K8

חגי קמרט- אודות השיר "כנפי נשרים" מאת : אביבה גולן

כְּנָפֵי נְשָׁרִים / אַבִּיבָה גוֹלָן

מְדַרְבֵּן וּמְצַלֵּף גּוֹרְלֵי הָעֶגְלוֹן.

נֶאֱנִי כְּסוֹסָה, מְדַלְקֶת בֵּין

גַּחְלֵי הַמָּסַע.

וּמְשַׁאֵת נִפְשֵׁי, הוּא אֵלֵי

עַל כְּנָפֵי נְשָׁרִים

שְׂאֵנִי.

1. כללי:

שיר קצר בעל שש שורות שיכול לשמש דוגמא לאחד מיסודות

עקרונות השירה. מינימום מילים מקסימום רעיונות.

(לעומת הפרוזה שיסודה הוא ההפך היינו מקסימום מילים למינימום רעיונות).

המשוררת ממשילה עצמה למעין סוסה המודרכת בדרכה על ידי העגלון. הוא המדרבן אותה בדרך בה היא תלך. והנמשל הוא לגורל חייה המצליף בה בדרכיה היינו, היא צריכה לדעת להתמודד עם מהמורות החיים שגורלה הציב בפניה.

יש לשים לב שהמשוררת לא מתארת נהיגה נוחה ונעימה בדרכו של העגלון אלא הצורך לדרבן ולהצליף וזה מלמד על כך שלא שבעה נחת בחייה בלשון המעטה גם היה צורך לדרבן אותה למעשים ולא אחת קיבלה סטירות מהחיים.

ובלית ברירה בכוח האינרציה והזמן היא ממשיכה הלאה ומדלגת בין מהמורות החיים. בשיר, הביטוי להן הם גחלי המסע.

כלומר, החיים הם לא פיקניק. הם מסע ארוך נכפה עליך בעל כורחך ובדרכו יש גחלי אש שיש לדלג עליהם ולהיזהר לא להיכוות מהם.

במצב הזה נמצאת המשוררת בין פטיש החיים הזועם (העגלון המצליף, הגורל), לבין המסע הבלתי תלוי, מחוייב המציאות שיש בו מהמורות כגחלי אש.

ולכן ממקומה הנוכחי הזה היא נושאת פניה לעזרה לכל יכול, הוא האל שבמרומים ואומרת שמשאת נפשה: כלומר כל שהייתה מבקשת, אם אפשר כמובן, שהאל ירחם עליה (מובן מההקשר) וישא אותה על כפני נשרים כפי שנשא את עמו ישראל ממצרים והוליכם במדבר. וראו שמות יב פסוק ד "אַתָּם רְאִיתֶם, אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם; וְאִשָּׁא אֶתְכֶם עַל-כַּנְפֵי נְשָׁרִים, וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלָי.".

הערת הבהרה וחיזוק לשיר:

הנשר הוא מלך העופות. הוא בעל עוצמה ושליטה. מקומו בגבהים (ראו למשל הסיפור על האם הגיבורה המטפסת בהר טרשים אל קן הנשרים כדי להציל את תינוקה).

הנשר בעל מוטת כנפיים גדולות אשר מגינות על הגוזלים שלו מהסכנות שעל פני השטח והוא נושא אותם ומעביר אותם ממקום למקום בביטחון ובמהירות מבלי לסכן אותם.

ועתה צאו והבינו מדוע שם השיר "כנפי נשרים", והתחינה היא כלפי שמירת האל אותה כנשר השומר על גוזליו.

ראו למשל את המבצע בשנת 1949 בהם הועברו יהודי תימן לארץ מבצע שנקרא

בשם "מבצע על כנפי נשרים"

הסתכלות פרטנית יותר :

מְדַרְבֵּן וּמְצַלֵּף גּוֹרְלֵי הָעִגְלוֹן.

וְאַנִּי כְּסוּסָה, מְדַלְגֶת בֵּין

גַּחְלֵי הַמַּסָּע.

וּמִשָּׂאת נַפְשִׁי, הוּא אֵלַי

עַל כַּנְפֵי נְשָׂרִים

שָׂאֲנִי.

שני חלקים לשיר הקטן הזה :

חלק א שלושת השורות הראשונות.

חלק ב. שלושת השורות הבאות .

חלק ראשון מתאר את מצבה לאורך מסע חייה, מבואה לעולם ואילך ועד בכלל כאשר גורלה מדרבן בה ומצליף בה.

חלק שני מבטא את בקשתה לשינוי המצב על ידי כוח עליון.

ויש לה סימוכין לכך שהוא יכול שהרי כשם שנשא את עם ישראל על כנפי נשרים בוודאי שיכול הוא לשאת יהודיה אחת לפחות. זה עולה מן השורות.

התייחסות פרטנית :

שורה ראשונה

מְדַרְבֵּן יש בפועל הזה את השם דרבן. דורבן זו חיה קוצנית דוקרנית כמו הקיפוד. כלומר תרתי משמע במילה זו גם דרבון כמשמעו וגם דרבון קוצני כמו מחטי הדורבן. גורלה המצליף בה ומדרבן אותה מדומה לעגלון היושב על עגלה ונוהג בסוסו

וְאֲנִי כְּסוּסָה כסוסה מילה בעלת ערך אמביוולנטי. היינו גם כמו החיה סוסה הנהוגה על ידי העגלון, וגם כסוסה כמו כיססו בה (כמו כיסוס ציפורניים). מדלגת (מזכיר את שיר השירים קול דודי, הנה-זה בא ; מְדַלֵּג, עַל-הַהָרִים--מְקַפֵּץ, עַל-הַגְּבְעוֹת. שיר השירים ב פסוק ח) בין גחלי המסע, היינו בניגוד לנינוחות ולדילוג הנעים של הדוד בשיר השירים, כאן הדילוג הוא כדי לא לפול למהמורות החיים לגחלים הלוחשות הפזורים בשטח.

חלק שני :

וּמִשָּׂאת נַפְשִׁי, הוּא אֵלַי משאת נפשי פירושו רצוני. אולי יש כאן השראה מתהילים קמא ב "תִּכְוֹן תְּפַלְתִּי קְטֹרֶת לְפָנֶיךָ ; מִשָּׂאת כְּפִי, מִנְחַת-עֶרְבֹב". שזו גם בקשה לקבלת תפילה.

כאן היא מזכירה בפירוש את היושב במרומים, האל שלה. ומבקשת ממנו בקשה.

עַל כְּנָפֵי נְשָׁרִים היינו קח אותי מעל המכשולים וגחלי האש האורבים לי במסלול
המסע הזה, כמו על כנפי נשרים העבר אותי מעליהם אל מקום בטוח שקט ושלו.
ריכוז רעיונות השיר:

הגורל שלי בכי רע . מבחינתי אני רואה עצמי מדלגת בין הגחלים
משאת נפשי או תפילתי לאל ממנו אני מקווה לעזרה
אני רוצה שאלי ישאני על כנפי נשרים.

סדר השירים :

עלי הכותרת.....121	שפת השלום.....3
שיר מולדת.....125	זו הברכה.....10
פרחי שיריי.....132	פעמוני תקווה.....20
ביום בהיר.....138	הללי.....26
צמחנו יחדיו.....142	ראש השנה...30
בפה מלא.....145	זר נרקיסים...35
שירה מישירה מבטה.....150	ערב מזדמן.....40
ברכי נפשך.....152	קול האהבה...47
כלה יפת פנים.....157	להמתיק את היום...52
בין חלום להקיץ.....162	אור החיים.....58
מרקדות בחוצות.....170	שעת רצון.....64
כנפי נשרים.....179	קול ששון.....69
	מגדלור בלבבי.....74
	בכל מאודי.....82
	במעלה האור.....86
	הד הימים.....89
	קרן דרור.....94
	שבה אלי.....99
	מחדש.....104
	הגשם הראשון.....108
	שתי טיפות.....116

כתבה וערכה: אביבה גולן
כל הזכויות שמורות למחברים ©
אוגוסט 2024, תמוז תשפ"ד

קישור לערוץ היוטיוב של אביבה גולן
<https://www.youtube.com/@AvivaGolan/playlists>

קישור לפייסבוק של אביבה גולן
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100000772931789>

כתובת האימייל של אביבה גולן
Aviv-go@bezeqint.net

לחגי קמרט היקר, שא ברכה!
בהערכה ובהוקרה רבה!
אביבה גולן

